

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Π.Μ.Σ. «ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ»

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΚΟΡΑΝΙ

Παρουσίαση και ανάλυση της άρνησης στο κείμενο του Κορανίου και σύγκριση με την άρνηση στην Προϊσλαμική Αραβική, την Κλασική Αραβική και τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική Γλώσσα

Πτυχιακή εργασία της Αγγελικής Σιγούρου

Επιβλέπων: Γεώργιος Κοτζόγλου

Μέλη της εξεταστικής επιτροπής: Ευαγγελία Βλάχου, Βασίλειος Σπυρόπουλος

Ρόδος, Σεπτέμβριος 2017

Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία
εκφράζουν αποκλειστικά τη συγγραφέα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η μελέτη όψεων της άρνησης στο κείμενο του Κορανίου και η σύγκρισή τους με την άρνηση στην Προϊσλαμική, στην Κλασική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Για τον σκοπό αυτόν, καταγράφηκαν και περιγράφηκαν οι κυριότερες περιπτώσεις κατανομής αρνητικών μορίων, συνδέσμων και ουσιαστικών όπως εμφανίζονται στο Κοράνι, καθώς και σε υλικό της προϊσλαμικής περιόδου και της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής, με επιπλέον μια σύντομη αναφορά στην εμφάνιση της άρνησης στις σύγχρονες διαλέκτους και ιδιαίτερος στη γλωσσική ποικιλία του Χιτζάζ. Στην εργασία, εξετάστηκε η χρήση των εξής αρνητικών μορίων, συνδέσμων και ουσιαστικών: *لَا*/la:, *لَمْ*/lam, *لَنْ*/lan, *لَيْسَ*/laysa, *مَا*/ma:, *لَمَّا*/lamma:, *إِنْ*/'in, *لَا*:ta, *غَيْرٌ*/gayr, *بَلْ*/bal και *عَدَمٌ*/'adamu. Από την ιστορική εξέλιξη της άρνησης στην αραβική γλώσσα και τη σύγκριση μεταξύ των κυριότερων γλωσσικών περιόδων, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν περιπτώσεις δομών άρνησης που εμφανίζονται και άλλες που δεν εμφανίζονται σε όλες τις περιόδους. Συμπεραίνεται επίσης ότι από ένα ιδιαίτερος ευρύ σύνολο αρνητικών μορίων, συνδέσμων και ουσιαστικών, καταλήγουμε σε μια πολύ περιορισμένη χρήση δομών που σήμερα εκφράζουν την άρνηση στις σύγχρονες διαλέκτους.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study aspects of negation in the Quranic text and to compare them with negation in Pre-Islamic Arabic, Classical Arabic and Modern Standard Arabic. For this purpose, the core instances of the distribution of negative particles, conjunctions and nouns were documented and described, as they appear in the Quran as well as in pre-Islamic texts and Modern Standard Arabic. Additionally we take a brief look at negation in modern dialects and especially in the variety of Hijaz. The negative particles, conjunctions and nouns examined were لَا/la:, لَمْ/lam, لَنْ/lan, لَيْسَ/laysa, مَا/ma:, لَمَّا/lamma:, إِنْ/'in, لَا:ta, غَيْرٌ/gayr, بَلْ/bal and عَدَمٌ/'adamu. According to the historical development of negation in Arabic language and the comparison between the main periods of the language, we conclude that there are negative structures which appear and other which do not appear in all these periods. It is also concluded that from a significantly large body of negative particles, conjunctions and nouns, we result to a very restricted usage of structures expressing negation in the modern dialects.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	9
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	10
ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗΣ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	15
1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	17
1.1 Προϊσλαμική περίοδος	17
1.1.1 Αρχαίες επιγραφές	17
1.1.2 Αρχαίες διάλεκτοι	19
1.1.3 Προϊσλαμική ποίηση	19
1.1.4 Η διάλεκτος του Χιτζάζ και το Κοράνι	20
1.2 Άραβες γραμματικοί	20
1.3 Έλευση του Ισλάμ: Προτυποποίηση της γλώσσας και Κλασική Αραβική	23
1.4 Εξέλιξη της Κλασικής Αραβικής και Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική	25
1.5 Οι σύγχρονες διάλεκτοι και η Αραβική του Χιτζάζ σήμερα	27
2. ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	28
2.1 لا/la:	30
2.2 ما/ma:	50
2.3 لَيْسَ/laysa	57
2.4 لَمْ/lam	62
2.5 لَنْ/lan	65

2.6	غَيْرُ / gayr	67
2.7	بَلِّ / bal	69
2.8	عَدَمٌ / 'adamu	70
2.9	Η χρήση των αρνητικών μορίων لَا/la:, لَمْ/lam και مَا/ma: με τα ρήματα كَادَ/ka:da, عَادَ/'a:da και زَالَ/za:la	71
3.	ΟΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΟΡΑΝΙΟΥ	76
3.1	لَا/la:	80
3.1.1	Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα	80
3.1.2	لَا/la: + ρήμα στον ενεστώτα	80
3.1.3	لَا/la: + ρήμα στον αόριστο	88
3.1.4	Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα	95
3.2	مَا/ma:	105
3.2.1	Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα	105
3.2.2	مَا/ma: + ρήμα στον αόριστο	106
3.2.3	مَا/ma: + ρήμα στον ενεστώτα	108
3.2.4	Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα	109
3.3	لَيْسَ /laysa	115
3.4	لَمْ /lam	119
3.5	لَمَّا /lamma:	122
3.6	لِئِنْ /lan	123
3.7	إِنْ /in	126

3.7.1 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα	126
3.7.2 إِنَّ/’in + ρήμα στον ενεστώτα	126
3.7.3 إِنَّ/’in + ρήμα στον άοριστο	127
3.7.4 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα	128
3.8 غَيْرُ/ gair	132
3.9 لَأْت/la:ta	136
3.10 بَلِّ/bal	136
3.11 Τα αρνητικά μόρια لَا/la, مَا/ma: και لَمْ/lam με τα ρήματα كَادَ/ka:da και زَالَ/za:la ...	138
4. ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΕ ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΛΑΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	142
4.1 لَا/la:	144
4.1.1 Αρχαίες επιγραφές: عَيْنُ عَبْدِات/’Ayn ‘Abda:t	144
4.1.2 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma ‘al-’amṭa:l	146
4.1.3 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu ‘allaqa:t	148
4.2 مَا/ma:	151
4.2.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma ‘al-’amṭa:l	151
4.2.2 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu ‘allaqa:t	152
4.3 لَيْسَ/laysa	154
4.3.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma ‘al-’amṭa:l	154
4.3.2 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu ‘allaqa:t	155
4.4 لَمْ/lam	157

4.4.1 Αρχαίες επιγραφές: النَّمَارَة/an-Nama:rah	157
4.4.2 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma‘ al-‘amṭa:l	157
4.4.3 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu‘allaqa:t	158
4.5 لَمَّا/lamma:	159
4.5.1 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu‘allaqa:t	159
4.6 لَئِنْ/lan	160
4.6.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma‘ al-‘amṭa:l	160
4.7 إِنْ/in	160
4.7.1 Προϊσλαμική ποίηση	160
4.8 غَيْرٌ/ġayr	161
4.8.1 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu‘allaqa:t	161
4.9 لَاتٌ/la:ta	162
4.9.1 Προϊσλαμική ποίηση: الْأَعْشَى/al-‘a‘ša:	162
4.10 بَل/bal	163
4.10.1 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu‘allaqa:t	163
4.11 Χρήση των αρνητικών μορίων لَا/la:, لَمْ/lam και مَا/ma: με το ρήμα زَالَ/za:la	163
4.11.1 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-mu‘allaqa:t	163
5. ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	165
5.1 لَا/la:	167
5.2 مَا/ma:	170

5.3 لَيْسَ/laysa	173
5.4 لَمْ/lam	175
5.5 لَمَّا/lamma:	176
5.6 لَنْ/lan	177
5.7 إِنَّ/in	177
5.8 غَيْرٌ/ġayr	179
5.9 لَاتَ/la:ta	180
5.10 بَلْ/bal	180
5.11 عَدَمٌ/‘adamu	181
5.12 Η χρήση των αρνητικών μορίων لَا/la:, لَمْ/lam και مَا/ma: με τα ρήματα كَادَ/ka:da, عَادَ/‘a:da και زَالَ/za:la	181
5.13 Κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με τις όψεις της άρνησης στις προϊσλαμικές ποικιλίες του Χιτζάζ	182
5.14 Σύγχρονες διάλεκτοι – Χιτζάζ	183
6. ΠΙΝΑΚΕΣ.....	187
6.1 Η εμφάνιση των αρνητικών μορίων, συνδέσμων και ουσιαστικών στην Προϊσλαμική, στην Κορανική, στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και στις σύγχρονες διαλέκτους.....	187
6.2 Τα αρνητικά μόρια لَا/la: και مَا/ma: στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική.....	188
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	190

Ευχαριστίες

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη και θερμές ευχαριστίες απευθύνονται στον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας πτυχιακής εργασίας, κ. Γεώργιο Κοτζόγλου, για την εξαιρετική καθοδήγησή του και την πολύτιμη ενθάρρυνση και υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας, στα μέλη της επιτροπής, κ. Ευαγγελία Βλάχου και κ. Βασίλειο Σπυρόπουλο, για τις εύστοχες και καθοριστικές παρατηρήσεις τους που συνέβαλαν στην τελική μορφή του πονήματος, καθώς και στον καθηγητή κ. Ιμπράημ Φάντελ, για την ανεκτίμητη συμβολή του στην εμβάθυνση της προσέγγισης ζητημάτων της αραβικής γλώσσας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΡΘ.: ΑΡΘΡΟ

ΣΥΝΔ.: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΑΡΝ.: ΑΡΝΗΣΗ

ΜΕΛ.: ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

ΟΝΟΜ: ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ

ΓΕΝ.: ΓΕΝΙΚΗ

ΑΙΤ.: ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

ΟΡΙΣΤ.: ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΠΡΟΣΤ.: ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.: ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

ΥΠΟΤ: ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

ΑΟΡΙΣΤ.: ΑΟΡΙΣΤΙΑ

ΑΡΣ.: ΑΡΣΕΝΙΚΟ

ΘΗΛ.: ΘΗΛΥΚΟ

ΕΝΙΚ.: ΕΝΙΚΟΣ

ΠΛΗΘ.: ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

ΔΥΙΚ.: ΔΥΙΚΟΣ

ΣΥΝ.: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΟΨΗ

ΜΗΣΥΝ.: ΜΗ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΟΨΗ

1.: ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

2.: ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

3.: ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Μ.: ΜΟΡΙΟ

ΑΝΤ.: ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

ΜΤΧ.: ΜΕΤΟΧΗ

Ε.: ΕΠΙΘΕΤΟ

ΠΡΟΘ.: ΠΡΟΘΕΣΗ

ΕΞ.: ΕΞΑΙΡΕΣΗ

ΒΕΒ.: ΒΕΒΑΙΩΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΕΡΩΤ.: ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΥΠΟΘ.: ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΕΜΦΑΤ.: ΕΜΦΑΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΕΝΑΡ.: ΕΝΑΡΚΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΕΝΑΝΤ: ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΟΣ-Η-Ο

ΠΡΟΘΗΜ.: ΠΡΟΘΗΜΑ

ΕΠΙΡ.:ΕΠΙΡΡΗΜΑ

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗΣ ΑΡΑΒΙΚΩΝ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ**

ΟΝΟΜΑ	ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ	ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ	IPA
'alif (hamza)	ا	a:/ ^ʔ	[ʔ]
ba: ^ʔ	ب	b	[b]
ta: ^ʔ	ت	t	[t]
ṭa: ^ʔ	ٹ	ṭ	[θ]
ji:m	ج	j	[dʒ]
ḥa: ^ʔ	ح	ḥ	[h]
ḫa: ^ʔ	خ	ḫ	[x]
da:l	د	d	[d]
ḍa:l	ذ	ḍ	[ð]
ra: ^ʔ	ر	r	[r]

za:y	ز	z	[z]
si:n	س	s	[s]
ši:n	ش	š	[ʃ]
ša:d	ص	š	[sʕ]
ða:d	ض	ḍ	[dʕ]
ṭa:ʾ	ط	ṭ	[tʕ]
ẓa:ʾ	ظ	ẓ	[ðʕ]
ʿayn	ع	ʿ	[ʕ]
ġayn	غ	ġ	[ɣ]
fa:ʾ	ف	f	[f]
qa:f	ق	q	[q]
ka:f	ك	k	[k]

la:m	ل	l	[l]
mi:m	م	m	[m]
nu:n	ن	n	[n]
ha:ʾ	ه	h	[h]
wa:w	و	w/u:	[w]
ya:ʾ	ي	y/i:	[j]

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η καταγραφή και περιγραφή των κυριότερων όψεων της άρνησης όπως εμφανίζονται μέσα στο κείμενο του Κορανίου και η σύγκρισή τους με δομές άρνησης που εμφανίζονται σε προγενέστερες και σε μεταγενέστερες γλωσσικές περιόδους.

Στα παρακάτω κεφάλαια παρουσιάζονται και αναλύονται οι κυριότερες όψεις της άρνησης, όπως εμφανίστηκαν και εξελίχθηκαν στην πορεία της αραβικής γλώσσας από τις πρώτες γραπτές μαρτυρίες μέχρι τη σύγχρονη επίσημη μορφή της γλώσσας σήμερα. Καθώς το θέμα της παρούσας μελέτης εστιάζεται στο κείμενο του Κορανίου, οι όψεις της άρνησης στην Αραβική παρουσιάζονται με αντίστροφη χρονολογική σειρά, με πρώτη αναφορά στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, στη συνέχεια στη γλώσσα του Κορανίου και την τυποποιημένη της μορφή ως Κλασική Αραβική και τέλος στην Προϊσλαμική Αραβική.

Η αντίστροφη χρονολογική σειρά προτείνεται στον αναγνώστη έτσι ώστε να έχει ως αφετηρία τους βασικούς κανόνες ανάλυσης των όψεων της άρνησης στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική η οποία αποτελεί εξέλιξη της Κλασικής Αραβικής που με τη σειρά της αποτελεί την επίσημη μορφή της γλώσσας, όπως κωδικοποιήθηκε και προτυποποιήθηκε μετά την έλευση του Ισλάμ και κυρίως με βάση το κείμενο του Κορανίου, ενώ έπεται η αναφορά στην Προϊσλαμική Αραβική που εμπεριέχει τις γλωσσικές ποικιλίες της προϊσλαμικής περιόδου και πρώτες γραπτές εμφανίσεις της αραβικής γλώσσας. Τα κεφάλαια συνεπώς παρατίθενται ως εξής:

1. Ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη της αραβικής γλώσσας: Σύντομη ιστορική αναδρομή σε όλα τα στάδια της γλώσσας από την εμφάνισή της μέχρι σήμερα, με βασικούς σταθμούς την Προϊσλαμική Αραβική, την Κλασική Αραβική, τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και τις σύγχρονες διαλέκτους, με κύρια αναφορά στη διάλεκτο του Χιτζάζ.
2. Όψεις της άρνησης στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική: Παρουσιάζονται οι όψεις άρνησης που περιλαμβάνονται στην επίσημη σημερινή μορφή της αραβικής γλώσσας και που περιλαμβάνουν τις περισσότερες περιπτώσεις, όχι όλες ωστόσο, της Κλασικής Αραβικής.

3. Όψεις της άρνησης στο κείμενο του Κορανίου: Καταγράφονται οι κυριότερες περιπτώσεις κατανομής των αρνητικών μορίων/συνδέσμων/ουσιαστικών σε όλα τα πιθανά περιβάλλοντα, όπως εμφανίζονται μέσα στο Κοράνι, με αναλύσεις και παραδείγματα από το κείμενο.
4. Όψεις της άρνησης σε δείγματα γραπτού λόγου της Προϊσλαμικής περιόδου: Παρατίθεται επιλεγμένο, αποσπασματικό υλικό της Προϊσλαμικής περιόδου από αρχαίες επιγραφές, ποιήματα και παροιμίες, και αναλύονται οι περιπτώσεις άρνησης που περιλαμβάνονται στο υλικό.
5. Συγκρίσεις και συμπεράσματα - Σύγκριση της άρνησης του Κορανίου με την άρνηση στην Προϊσλαμική Αραβική, την Κλασική Αραβική και τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική γλώσσα: Συνοψίζονται τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μελέτη και σύγκριση των περιπτώσεων που αναλύονται σε όλα τα προηγούμενα κεφάλαια.

1.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η περιγραφή της ιστορίας της αραβικής γλώσσας και της εξέλιξής της σε όλα της τα στάδια είναι ένα έργο δύσκολο, κυρίως γιατί η γλώσσα του Κορανίου και μετέπειτα Κλασική Αραβική, θεωρήθηκε η γλώσσα του Θεού και συνεπώς ένα μοντέλο από το οποίο δεν έπρεπε κανείς να παρεκκλίνει. Συνεπώς, παρόλο που η γλώσσα δεν παραμένει σήμερα ίδια με εκείνη του 7^{ου} αιώνα, σε σύγκριση με άλλες, η εξέλιξη της Αραβικής περιορίζεται σε λίγες αλλαγές, κυρίως στους τομείς της μορφολογίας και της φωνολογίας (Ferrando, 2007). Η δυσκολία μελέτης της γλώσσας εστιάζεται κυρίως στην περίοδο πριν την έλευση του Ισλάμ, καθώς οι γραπτές πηγές εκείνης της περιόδου είναι περιορισμένες ενώ η κωδικοποίηση και τυποποίηση της γλώσσας λαμβάνει χώρα σε μεταγενέστερη περίοδο, με κύρια αφετηρία το κείμενο του Κορανίου.

Οι τέσσερις μορφές της γλώσσας που αποτελούν τους κύριους σταθμούς στην ιστορία της είναι οι ποικιλίες της Προϊσλαμικής Αραβικής, η Κλασική Αραβική, η Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και οι σύγχρονες διάλεκτοι.

1.1 Προϊσλαμική περίοδος

Η Προϊσλαμική περίοδος αναφέρεται γενικά ως «Η περίοδος της άγνοιας», *الجاهلية/al-ja:hiliyya/αλ Τζαχλίγια* (Chejne, 1969), ενώ σύμφωνα με τον Al Sharkawi (2008), Προϊσλαμική Αραβική ονομάζεται κάθε ποικιλία αραβικής που ομιλούνταν στην αραβική χερσόνησο μέχρι την έναρξη των αραβικών κατακτήσεων, τον 7^ο αιώνα μ.Χ.

1.1.1 Αρχαίες επιγραφές

Η Αραβική ανήκει στις σημιτικές γλώσσες και εμφανίζεται την τρίτη χιλιετία π.Χ. (Retsö, 2007). Η πρώτη αραβική λέξη που εμφανίζεται γραπτή, χρονολογείται το 853 π.Χ. Πρόκειται για την επιγραφή του οβελίσκου του Ασσύριου μονάρχη Σαλμανασάρ,

όπου αναγράφονται τα ονόματα πολεμικών αρχηγών μεταξύ των οποίων και το *جندبى العربي/jindibu al-'arabiyy* που σημαίνει «Τζιντίμπου ο Άραβας». Ωστόσο τα στοιχεία της αραβικής γλώσσας γίνονται πιο εμφανή τον 2^ο π.Χ. αιώνα με την εμφάνιση των επιγραφών των Ναβαταίων (Al Jallad, 2015).

Οι Ναβαταίοι μιλούσαν μια ποικιλία αρχαίας Αραβικής μα είχαν υιοθετήσει κυρίως την Αραμαϊκή ως γραπτή τους γλώσσα (Zammit, 2002). Η γλώσσα των Ναβαταίων κατέστη γραπτή ανάμεσα στον 3^ο και 4^ο αιώνα μ.Χ., ενώ νωρίτερα χρησιμοποιούνταν ως επίσημη γλώσσα προφορικά σε περιβάλλον εμπορίου και συναλλαγών (Knauf, 2010).

Η σημαντικότερη και παλαιότερη επιγραφή των Ναβαταίων στην αραβική γλώσσα ήταν η *Άιν Αμπντάτ* (عين عبدات / Ayn 'Abda:t - 88-125 - 1^{ος} αιώνας μ.Χ.), που βρέθηκε στην έρημο Νέγκεβ του Ισραήλ, γεγονός που, σύμφωνα με τον Abulhab (2013), οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πρώιμη Κλασική Αραβική δεν ήταν η γλώσσα κάποιας αραβικής φυλής, ούτε συνδεόταν με κάποια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή της αραβικής χερσονήσου. Η χρονολογία της επιγραφής δε, αποτελεί απόδειξη ότι η πρώιμη Κλασική Αραβική χρησιμοποιούνταν πολλά χρόνια πριν την έλευση του Ισλάμ και του Κορανίου.

Η πρώτη επιγραφή στην πρώιμη επίσημη αραβική εμφανίζεται τον 4^ο αιώνα μ.Χ. (328 μ.Χ.). Πρόκειται για την επιτύμβια επιγραφή της *αλ Ναμάρα* (النمارة/an-Nama:rah) στον τάφο του Ίμρου αλ Καΐς, η οποία βρέθηκε 100 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Δαμασκού. Σε αυτήν την επιγραφή, η αραβική αραμαϊκή γραπτή γλώσσα των Ναβαταίων εξελίσσεται στη γραπτή επίσημη αραβική γλώσσα, ενώ οι αραμαϊκές λέξεις σιγά σιγά αντικαθίστανται με αραβικό λεξιλόγιο (Knauf, 2010).

Σύμφωνα με τον Zammit (2002), στις σημαντικότερες επιγραφές της πρώιμης Αραβικής συμπεριλαμβάνεται επίσης η «Τζάμπαλ Ραμ» (جبل رام/jabal ram - 4^{ος} αιώνας μ.Χ.), η «Ζάμπαντ» (زبد/zabad - 512 μ.Χ.), η «Τζάμπαλ Ουσάις» (جبل أسيس/jabal 'usays - 528 μ.Χ.), η «Χαράν» (حاران / hara:n - 568 μ.Χ.), και η «Ουμ αλ Τζιμάλ» (أم الجمال / 'umm al-jima:l - 6^{ος} αιώνας μ.Χ.).

1.1.2 Αρχαίες διάλεκτοι

Πριν την έλευση του Ισλάμ, στην αραβική χερσόνησο επικρατούσε πολυγλωσσία καθώς οι Άραβες, εκτός από τις δικές τους ποικιλίες, μιλούσαν επίσης την αραμαϊκή και την ελληνική γλώσσα. Η πρώιμη Κοινή Αραβική ομιλούνταν από τους εμπόρους ενώ η πρώιμη Κλασική Αραβική από ποιητές και μάντεις (Knauf, 2010). Ο El Jalil (1943) επισημαίνει ότι παρόλο που οι Άραβες μιλούσαν διαφορετικές διαλέκτους, ακόμα και πριν την έλευση του Ισλάμ η λογοτεχνική γλώσσα ήταν κοινή, χρησιμοποιούνταν από ποιητές και ρήτορες μα ήταν κατανοητή από όλους. Την περίοδο αυτή οι Άραβες λειτουργούσαν κυρίως με τη μνήμη και χρησιμοποιούσαν τον γραπτό λόγο μόνο για σύνταξη συμβολαίων και οικονομικών λογαριασμών.

Ο Rabin (1955), χωρίζει τις αραβικές διαλέκτους σε δύο μεγάλες κατηγορίες, την ανατολική ομάδα, «Ταμιμίγια» (تميمية/ tamimiya), και τη δυτική ομάδα, «Χιτζαζίγια» (حجازية/hija:ziya). Η ανατολική Αραβική εκπροσωπείται από τη διάλεκτο του Ταμίμ και λέγεται ότι ήταν η πιο κοντινή γλώσσα σε αυτή της ποίησης, ενώ η δυτική Αραβική εκπροσωπείται από τις διαλέκτους του Χιτζάζ όπου περιλαμβάνεται και η ποικιλία της φυλής των Κουραΐς (Ferrando, 2007). Σε γενικές γραμμές οι ποικιλίες της ανατολικής χερσονήσου εκδηλώνουν περισσότερες ομοιότητες με την επίσημη Κλασική Αραβική, συμπεραίνουμε άρα πως ήταν πιο συντηρητικές από τις δυτικές ποικιλίες (Al Sharkawi, 2008). Ωστόσο η παραπάνω διάκριση, κατά τον El Gindi όπως επισημαίνεται στον Al Wer (1997), δεν συνυπολογίζει τη νομαδική φύση που είχαν οι περισσότερες αραβικές φυλές, καθώς βρισκόνταν σε διαρκή μετακίνηση λόγω της αναζήτησης νερού.

1.1.3 Προϊσλαμική ποίηση

Η γλώσσα της Προϊσλαμικής ποίησης μελετήθηκε κυρίως από ένα σώμα ποιητικών κειμένων ποιητών διαφορετικών φυλών, αλλά κυρίως ανατολικών περιοχών της αραβικής χερσονήσου, που συντάχθηκε τον 5^ο, τον 6^ο και στις αρχές του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. Τα κείμενα μεταβιβάζονταν αρχικά προφορικά μέχρι που καταγράφηκαν και κωδικοποιήθηκαν τον 8^ο αιώνα. Το πιο αξιοσημείωτο στοιχείο των ποιητικών αυτών κειμένων είναι η ολοκληρωτική γλωσσική τους ομοιογένεια. Η ομοιογένεια αυτή ώθησε μεταξύ άλλων και τον Αιγύπτιο συγγραφέα, διανοούμενο και ακαδημαϊκό Τάχα

Χουσεΐν (طه حسين) να αμφισβητήσει την αυθεντικότητα των κειμένων και να ισχυριστεί ότι το υλικό υπέστη επεξεργασία μετά την έλευση του Ισλάμ. Ωστόσο, μια άλλη θεωρία υποστηρίζει ότι όλοι οι ποιητές κατέφευγαν σε μια Προϊσλαμική Ποιητική Κοινή που αποτελούσε τη γλώσσα της ποίησης για όλες τις φυλές και η οποία ήταν ίδια με τη γλώσσα του Κορανίου στη μορφολογία και τη σύνταξή της (Ferrando, 2007). Εξάλλου η ρυθμική πρόζα Σαζ (سجع), λογοτεχνικό είδος που συνδύαζε ποίηση και πρόζα καθώς είχε ρυθμό και ρίμα και που χρησιμοποιήθηκε κατά την Προϊσλαμική περίοδο κυρίως από ρήτορες, μάντις και μελλοντολόγους, εμφανίζεται επίσης σε κάποια μέρη του κορανικού κειμένου, παρόλο που απαγορεύτηκε από το Ισλάμ λόγω της σύνδεσής του με παγανιστικές πρακτικές.

1.1.4 Η διάλεκτος του Χιτζάζ και το Κοράνι

Το Χιτζάζ προϊσλαμικά ήταν η δυτική πλευρά της χερσονήσου που περιλάμβανε τα αστικά κέντρα της Μέκκας, της Μεντίνας και του Θακίφ (Al Sharkawi, 2008). Τον έλεγχο της Μέκκας είχε η φυλή Κουραΐς (قريش), αριστοκρατική φυλή με ιδιαίτερο πλούτο και δύναμη, η θέση της οποίας είχε επηρεάσει τη γλώσσα της αλλά και τη στάση της απέναντι στις υπόλοιπες φυλές (Chejne, 1969). Η περιοχή του Χιτζάζ υπήρξε το λίκνο του Ισλάμ. Ο Μωάμεθ ανήκε στη φυλή των Κουραΐς, που λέγονταν επίσης και Ισμαηλίτες (El Jalil, 1943). Από τις προϊσλαμικές διαλέκτους, εκείνη του Χιτζάζ όπου γεννήθηκε και ο Προφήτης, φαίνεται να αποτελούσε το πρότυπο της τέλει αραβικής γλώσσας (Versteegh, 1989). Κατά την παραδοσιακή αντίληψη, η *العربية/al-'arabiyya*, που συχνά καλείται επίσης Φόσχα (فصحى/fuṣḥā:), ήταν η γλώσσα των Κουραΐς της Μέκκας και άλλων φυλών του Χιτζάζ και του Ναζντ (Zammit, 2002), ενώ η γλώσσα του Κορανίου προήλθε ως επί το πλείστον από τη γλώσσα των Κουραΐς (Al Wer, 1997).

1.2 Αραβες γραμματικοί

Σε γενικές γραμμές η αραβική γραμματική παράδοση υπήρξε μία μονογλωσσική παράδοση, υπό την έννοια ότι εξελίχθηκε για τη μελέτη μίας μόνο γλώσσας, της

Αραβικής. Οι Άραβες γραμματικοί δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον για τη δομή άλλων γλωσσών, ούτε καν αυτών που είχαν έρθει σε επαφή με την Αραβική όπως η εβραϊκή και η συριακή γλώσσα (Versteegh, 2000).

Οι δύο πιο αρχαίες μελέτες γραμματικής ήταν το الكتاب/al-kita:b του Πέρση γραμματικού Σιμπαουαΐχ (سيبويه), μαθητή του λεξικογράφου αλ Χαλίλ, (الخليل) και το مقدمة في النحو/Muqaddima fi an-nahw του Khalaf al Ahmar (خلف الأحمر), (Belguedj, 1973).

Ο Rabin (1955) υποστηρίζει ότι η γνώση μας σχετικά με τη δομή της αραβικής γλώσσας βασίζεται κυρίως σε μουσουλμάνους φιλόλογους του Μεσαίωνα τρεις αιώνες πριν τον Αλ Ζαμακσάρι (الزمخشري), οι οποίοι στήριξαν την έρευνά τους στο Κοράνι και στην αρχαία ποίηση, ενώ συμφωνούσαν σε δύο σημεία: ότι η γλώσσα της ποίησης ήταν ίδια με την ομιλούσα προφορική γλώσσα των Βεδουίνων της κεντρικής και ανατολικής αραβικής χερσονήσου, και ότι η γλώσσα του Κορανίου ήταν η γλώσσα την οποία μιλούσε ο Προφήτης, η διάλεκτος δηλαδή των Κουραΐς. Υποστήριζαν επίσης ότι η γλώσσα του Κορανίου ήταν η ίδια με αυτή της ποίησης και άρα η διάλεκτος των Κουραΐς ήταν η πιο σωστή και ορθή από όλες τις διαλέκτους.

Ο Versteegh (1989) αναφέρει ότι οι δύο βασικές σχολές γραμματικών μελετών ήταν αυτές της Μπάσρα και της Κούφα. Οι γραμματικοί της Κούφα φαίνεται να ήταν κυρίως ερασιτέχνες και συλλέκτες ποιητικών έργων προς μελέτη ενώ εκείνοι της Μπάσρα ήταν κυρίως επαγγελματίες γλωσσολόγοι και ασχολούνταν περισσότερο με τις θεωρητικές βάσεις του κλάδου. Μα και οι δύο σχολές χρησιμοποιούσαν τις ίδιες μεθόδους. Και οι δύο μελετούσαν τη γλώσσα των Βεδουίνων ως την πιο καθαρή, αγνή αραβική γλώσσα και οι μελετητές κατέφευγαν ενίοτε στην έρημο για να περάσουν ένα διάστημα μαζί με τις φυλές ώστε να συλλέξουν πολύτιμες πληροφορίες για τις έρευνές τους. Εξέχουσες οικογένειες άλλωστε συνήθιζαν να στέλνουν τους γιους τους στην έρημο ώστε να μάθουν να μιλούν σωστά. Εξάλλου οι Άραβες γραμματικοί του 8^{ου} και 9^{ου} αιώνα αναφέρουν ότι οι Βεδουίνοι τους οποίους συμβουλευόνταν, δεν τους έδωσαν πληροφορίες μόνο για την ποιητική γλώσσα αλλά μιλούσαν επίσης μια γλώσσα παρόμοια με την Κλασική Αραβική που μπορούσε να συμπεριληφθεί στη λεγόμενη 'arabiyya (Fischer, 2006). Η καθημερινή γλώσσα αποτελούσε για όλους ανεξαιρέτως τους γραμματικούς μία αλλοτρίωση της Κλασικής Αραβικής, παρόλο που

συνειδητοποιούσαν ότι ήταν πολύ σημαντική ως κοινή γλώσσα ανάμεσα σε όλους τους αραβόφωνους της κάθε περιοχής.

Σύμφωνα με τους δυτικούς αραβολόγους, κατά την Προϊσλαμική περίοδο η Κλασική Αραβική ήταν μία ενδο-φυλετική και υπερ-φυλετική γλώσσα που βασιζόταν σε διαλέκτους των Βεδουίνων, ενώ η λεγόμενη ποιητική Κοινή ήταν μια γλώσσα που δεν χρησιμοποιούνταν ποτέ στην καθημερινή επικοινωνία. Οι διάλεκτοι των φυλών διέφεραν από την Κλασική Αραβική στο λεξιλόγιο και τη φωνολογία αλλά κυρίως στην απουσία επιθημάτων έγκλισης και πτώσης. Οι ίδιοι οι Άραβες ωστόσο, υποστηρίζουν ότι υπήρχε μία και μοναδική γλώσσα, η *الْعَرَبِيَّةُ* /al-`arabiyya, η οποία αλλοτριώθηκε μέσα από τη γλωσσική επαφή των Αράβων με τους κατακτητές που προέρχονταν από ξένες χώρες. Χάρη στους Άραβες γραμματικούς, η Κλασική Αραβική διατηρήθηκε ως επίσημη γλώσσα για καλλιτεχνικούς, πολιτικούς και κυρίως θρησκευτικούς σκοπούς (Versteegh, 2004). Ωστόσο, οι σύγχρονοι Άραβες γλωσσολόγοι καταλήγουν σε μια πιο «ρεαλιστική» προσέγγιση της αρχαίας ιστορίας της Αραβικής. Σύμφωνα με αυτήν, η Φόσχα, παρόλο που δεν διέφερε πολύ από τις ποικιλίες που ομιλούνταν στην αραβική χερσόνησο, αποτελούσε ωστόσο το λογοτεχνικό δημιούργημα των προϊσλαμικών ποιητών και άρα επρόκειτο για μία γλώσσα που δεν αποκτούσε κανείς ως μητρική στην παιδική ηλικία μα που έπρεπε να τη διδαχθεί (Zammit, 2002) .

Με την άφιξη του Ισλάμ, υπήρξε μια προσαρμογή της Προϊσλαμικής Αραβικής στις θρησκευτικές ανάγκες, που περιλάμβανε τη σημασιολογική διεύρυνση λέξεων όπως η ίδια η λέξη «ισλάμ» (*إِسْلَام* /`isla:m), ουσιαστικό που έχει την έννοια ‘υποταγή’. Θεμελιώδη ρόλο για την εξέλιξη των γλωσσολογικών θεωριών, διαδραμάτισε η θεολογική σχολή των Μουτάζιλα (*المعتزلة* / al-mu`tazilah) που είχαν ως αρχή τους την αποδοχή της προτεραιότητας της λογικής και της χρήσης της ως βάση όλων των θρησκευτικών εικασιών. Οι Μουταζιλίτες ήταν αυστηρά μονοθεϊστές και απέρριπταν κάθε ανθρωπομορφική ερμηνεία του Κορανίου. Υποστήριζαν ότι το Ιερό Βιβλίο δημιουργήθηκε από τον Θεό και δεν ήταν αποτέλεσμα Αποκαλύψεως. Οι Μουταζιλίτες μετά την πτώση τους και την απόρριψή τους από τις θεολογικές σχολές στράφηκαν προς άλλους τομείς και κυρίως προς τη γλωσσολογία. Ένα από τα βασικά ζητήματα που τους απασχόλησαν ήταν η προέλευση του λόγου, προσανατολίζονταν δε προς την ανθρώπινη προέλευση του λόγου, που σημαίνει πως η γλώσσα για αυτούς ήταν ένα ανθρώπινο φαινόμενο και μια ανθρώπινη εφεύρεση (Versteegh, 2000).

1.3 Έλευση του Ισλάμ: Προτυποποίηση της γλώσσας και Κλασική Αραβική

Τα πρώτα χρόνια του Ισλάμ, τον 7^ο και τον 8^ο αιώνα, η διάλεκτος των Κουραΐς ήρθε σε επαφή και επηρεάστηκε από άλλες γλώσσες όπως η Ελληνική, η Λατινική, η Αραμαϊκή και η Βερβερική (Al Wer, 1997).

Οι γλωσσολόγοι, στην προσπάθειά τους να κωδικοποιήσουν τη γλώσσα, υιοθέτησαν προς έρευνα τα εξής γλωσσικά μοντέλα: Το Κοράνι, τις διαλέκτους της φυλής των Κουραΐς και των γειτονικών φυλών, την Προϊσλαμική και πρώιμη ισλαμική ποίηση, παροιμίες, αλληλογραφίες, ομιλίες του Προφήτη και των διαδόχων του καθώς και άλλων ηγετών του πρώιμου Ισλάμ, τη γλώσσα της ερήμου, ειδικά της Μέκκας και των περιχώρων της, όπως και τους μεταβιβαστές της ποίησης, τους Ραουίγια (راوية) (Chejne, 1969). Κατά συνέπεια, η Κλασική Αραβική φαίνεται να εγκαθίσταται στο τέλος μιας εξελικτικής πορείας της γλώσσας και όχι στο ξεκίνημά της (Rabin, 1955).

Ως Κλασική Αραβική, σύμφωνα με τον Fischer (2006), ορίζουμε τη μορφή της αραβικής γλώσσας που περιγράφηκε από τους Άραβες γραμματικούς του 8^{ου} αιώνα, οι οποίοι την ονόμασαν *العَرَبِيَّة* /*al-`arabiyya* και τη θεώρησαν ως τη μόνη σωστή αραβική γλώσσα. Αναφερόμαστε συνεπώς στο είδος της γλώσσας που χρησιμοποιήθηκε στην αραβική χερσόνησο στην Προϊσλαμική περίοδο, στην ποίηση και το Κοράνι και η οποία παρέμεινε ως επίσημη γλώσσα στη διάρκεια όλης της αραβο-ισλαμικής ιστορίας (Versteegh, 2004). Σύμφωνα πάλι με τον Fischer, (2006), οι δύο κύριες πηγές προέλευσης της Κλασικής Αραβικής ήταν το Κοράνι και η Προϊσλαμική ποίηση.

Κατά τη μουσουλμανική παράδοση, ο Άμπου αλ Άσουαντ (أبو الأسود) ήταν ο πρώτος που αποπειράθηκε τον 7^ο αιώνα να κωδικοποιήσει και να προτυποποιήσει τη γλώσσα και εκείνος που εφηύρε τα πρώτα διακριτικά σύμβολα φωνηεντισμού. Εκατό χρόνια αργότερα, ο λεξικογράφος αλ Χαλίλ (الخليل) ήταν αυτός που καθιέρωσε ένα νέο σύστημα διακριτικών συμβόλων φωνηεντισμού που ισχύει μέχρι σήμερα.

Η Κλασική Αραβική έγινε τον πρώτο αιώνα του χαλιφάτου η επίσημη γλώσσα της ισλαμικής αυτοκρατορίας, με αφετηρία τη διαταγή του χαλίφη Άμπντ αλ Μάλικ να αλλάξει η γλώσσα διοίκησης του χαλιφάτου των Ομεϋαδών από Ελληνική και Περσική σε Αραβική.

Η προτυποποίηση της Κλασικής Αραβικής ολοκληρώθηκε γύρω στα τέλη του 8^{ου} αιώνα. Την πρώτη επίσημη περιγραφή της, αποπειράθηκε ο Πέρσης γραμματικός Σιμπαουαΐχ (سيبويه) στο βιβλίο του *الكتاب/al-kita:b* (το Βιβλίο), το οποίο βασίστηκε σε ποιητικά κείμενα, στο κείμενο του Κορανίου και σε πληροφορίες Βεδουίνων που θεωρούνταν γνήσιοι ομιλητές της *'arabiyya* (Versteegh, 2004).

Η Κλασική Αραβική χαρακτηρίζεται από αρχαϊκά στοιχεία που τη διαχωρίζουν από άλλες ποικιλίες, κυρίως προϊσλαμικές και σύγχρονες διαλέκτους, όπως η διατήρηση του γλωττιδικού, κλειστού φθόγγου σε όλες τις θέσεις, το επίθημα αοριστίας *ʾ-n* (τανουίν), ο διαχωρισμός και αντίστοιχα η διαφοροποίηση στην προφορά των τριών πτώσεων στα ουσιαστικά καθώς και ο διαχωρισμός των τριών εγκλίσεων στα ρήματα και η διαφοροποίηση του ρηματικού, κλιτικού επιθήματος, το οριστικό άρθρο, ο διαχωρισμός προτάσεων με ρηματικό κατηγορημα και με μη ρηματικό κατηγορημα σε ρηματικές και ονοματικές ανάλογα με τη θέση του υποκειμένου και του ρήματος έτσι ώστε οι προτάσεις με σειρά P-Y να θεωρούνται ρηματικές και οι προτάσεις με σειρά Y-P να θεωρούνται ονοματικές. Επισημαίνεται ότι ο τελευταίος αυτός διαχωρισμός αποτελεί κανόνα της παραδοσιακής αραβικής γραμματικής. Τα δύο κίνητρα που ώθησαν τους γραμματικούς του 8^{ου} αιώνα να περιγράψουν την Κλασική Αραβική, ήταν κατά πρώτον ο σκοπός της προστασίας του υψηλού γλωσσικού επιπέδου της γλώσσας του Κορανίου, όπως αναφέρεται άλλωστε και μέσα στο εν λόγω κείμενο:

(1) وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ (1)

wahaḏa: lisa:nun 'arabiyyun mubi:nun

«Τούτο είναι γραμμένο σε γνήσια αραβικά»

«This is Arabic, pure and clear»

(Κοράνι: Σούρα 16: Στίχοι: 16:103:13 -16:103: 16)

Και κατά δεύτερον, η δυνατότητα διδασκαλίας μιας τυποποιημένης μορφής της γλώσσας σε ομιλητές που δεν ήταν Άραβες (Fischer, 2006).

Οι περίοδοι εξέλιξης της Κλασικής Αραβικής ήταν τρεις: Πρώτη, η περίοδος πριν την τυποποίηση της Αραβικής, όπου ακόμα δεν είχε ρυθμιστεί και τυποποιηθεί

ολοκληρωτικά η γλώσσα από τους γραμματικούς. Η γλώσσα των Βεδουίνων *كلام العرب/kala:m al'arab* (ομιλία/γλώσσα των Αράβων) θεωρήθηκε ως η μόνη γνήσια Αραβική, ενώ οι ποικιλίες των αστικών κέντρων θεωρήθηκαν αλλοιωμένες και δεν συμπεριλήφθηκαν στο υλικό των γραμματικών. Καθώς όμως οι Βεδουίνοι έρχονταν όλο και περισσότερο σε επαφή με ομιλητές άλλων ποικιλιών, η δική τους γλώσσα άρχισε επίσης να αλλοιώνεται. Για αυτόν τον λόγο λεξικογράφοι και γραμματικοί δεν δέχονταν δεδομένα των Βεδουίνων που χρονολογούνταν μετά τον 4^ο αιώνα. Δεύτερη έρχεται η μετά-κλασική περίοδος, για την οποία οι γλωσσολογικές μελέτες είναι πολύ περιορισμένες. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης αυτής περιόδου, προστέθηκαν νέες εκφράσεις και εμφανίστηκαν νέες συντακτικές δομές. Τέλος, η τρίτη περίοδος είναι αυτή της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής, επίσημης και λογοτεχνικής γλώσσας των αραβικών χωρών, που έχει δεχθεί επιρροές στις εκφράσεις και το λεξιλόγιό της από ευρωπαϊκές γλώσσες (Fischer, 2006).

1.4 Εξέλιξη της Κλασικής Αραβικής και Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική

Τον 16^ο αιώνα, με τη διάλυση της αραβικής ισλαμικής αυτοκρατορίας και την οθωμανική κυριαρχία στις αραβόφωνες επαρχίες, η τουρκική γλώσσα αντικατέστησε την Αραβική στον τομέα της διοίκησης και χρησιμοποιήθηκε ακόμα και από Άραβες αξιωματούχους. Συγχρόνως, ο αναλφαβητισμός άρχισε να επεκτείνεται καθώς το εκπαιδευτικό σύστημα παρήκμασε και κατά συνέπεια η χρήση της λογοτεχνικής αραβικής γλώσσας άρχισε να εξασθενεί και σταδιακά να περιορίζεται σε έναν στενό κύκλο μορφωμένων ανθρώπων και κυρίως, στη θρησκεία. Στο τέλος της οθωμανικής αυτοκρατορίας και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, υπήρξε μία αναβίωση της αραβικής γλώσσας και του αραβικού πολιτισμού, περίοδος γνωστή εξάλλου ως *Αναγέννηση* (النهضة/an-nahda) που είχε αφετηρία της την Αίγυπτο. Ωστόσο το γλωσσικό ζήτημα παρουσίαζε ακόμα τεράστιες δυσκολίες λόγω της μακράς περιόδου πολιτικής και κοινωνικής καταπίεσης, ενώ η λογοτεχνική Αραβική διατηρούσε την ίδια ακριβώς απaráλλαχτη δομή και γραμματική για 12 αιώνες. Συνεπώς το χάσμα μεταξύ λογοτεχνικής γλώσσας και διαλέκτων μεγάλωσε ακόμα περισσότερο και η γνώση της Κλασικής Αραβικής περιορίστηκε πλέον σε μια ακόμα μικρότερη μειοψηφία.

Από την άλλη, οι αραβικές διάλεκτοι θεωρήθηκαν υποδεέστερες μορφές της γλώσσας και παρόλο που η Κλασική Αραβική δεν είχε φυσικούς ομιλητές, παρέμενε, όπως και εξακολουθεί να παραμένει, ένα ισχυρό σύμβολο του αραβικού πολιτισμού και της ισλαμικής θρησκείας.

Η Κλασική Αραβική εξελίχθηκε σε διάφορες μικτές γλωσσικές ποικιλίες με σημαντικότερη εξ αυτών τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική που αποτέλεσε την επίσημη γλώσσα των ΜΜΕ, του γραπτού Τύπου και της λογοτεχνίας (Al Wer, 1997).

Η Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, διέφερε από την Κλασική κυρίως ως προς το λεξιλόγιό της, τη φρασεολογία της και κάποιες μικρές συντακτικές προσαρμογές (Versteegh, 2004). Ένας μεγάλος αριθμός ξένων όρων και εκφράσεων εισήλθαν στη γλώσσα ενώ στο συντακτικό κομμάτι κάποιες αρχαίες συντακτικές δομές εγκαταλείφθηκαν. Μεγάλο ρόλο επιπλέον διαδραμάτισε η επιρροή της γλώσσας του Τύπου, που υπέστη αλλαγές μέσα από την επαφή της με τις ευρωπαϊκές γλώσσες (Ferrando, 2007). Αξίζει τέλος να αναφερθεί ότι η Κλασική Αραβική δεν διαφοροποιείται πάντα από τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική καθώς συχνά οι δυτικοί ακαδημαϊκοί αναφέρονται στην Κλασική Αραβική άλλοτε συμπεριλαμβάνοντας σε αυτήν και τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και άλλοτε όχι (Fischer, 2006).

Σχετικά με τις πρότυπες γλώσσες, ο Versteegh (2002), κάνει μία πολύ ενδιαφέρουσα παρατήρηση. Αναφέρει ότι υπάρχουν δύο τάσεις, η πρώτη είναι το να θεωρούμε την πρότυπη γλώσσα των γραπτών κειμένων ως «ζωντανή», μια τάση που οδηγεί σε μια υπερεκτίμηση της σημασίας της και κατά συνέπεια σε μια άρνηση οποιασδήποτε αλλαγής της. Η δεύτερη τάση είναι να θεωρούμε την πρότυπη γλώσσα των γραπτών κειμένων ως «νεκρή», τάση που οδηγεί σε μια υποτίμηση της σημασίας της πρότυπης γλώσσας μέσα στην κοινότητα των ομιλητών. Ο Versteegh υποστηρίζει ότι μια πρότυπη γλώσσα δεν είναι ούτε ζωντανή ούτε και νεκρή μα αποτελεί κομμάτι του συνεχούς της γλώσσας.

1.5 Οι σύγχρονες διάλεκτοι και η Αραβική του Χιτζάζ σήμερα

«Αραβικές διάλεκτοι», ονομάζονται σήμερα οι ποικιλίες που συνυπάρχουν με τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική μέσα σε μια κατάσταση διγλωσσίας, η οποία για κάποιους έχει ως αφετηρία της τις αραβικές κατακτήσεις μετά την έλευση του Ισλάμ, ενώ για άλλους είναι ήδη υπαρκτή από την προϊσλαμική περίοδο της γλώσσας. Οι διάλεκτοι χωρίζονται στις διαλέκτους της αραβικής χερσονήσου, της Μεσοποταμίας, της Συρίας και του Λιβάνου, της Αιγύπτου και των χωρών του Μαγκρέμπ (Versteegh, 2011).

Στο βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας, ομιλούνται σήμερα τρεις βασικές διάλεκτοι που προέρχονται από την Κλασική Αραβική: η Najdi (στη βορειοκεντρική πλευρά), η Shargi (στις βορειοανατολικές επαρχίες) και η Hijazi (στη δυτική πλευρά, τη Μέκκα, τη Μεντίνα, την Τάιφ και τη Τζέντα). Η Hijazi ομιλείται στη δυτική περιοχή όμως αποτελεί την πιο ευρέως κατανοητή ποικιλία στην αραβική χερσόνησο. Οι ομιλητές της χρησιμοποιούν εκτός από αυτήν και τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική που θεωρείται η επίσημη γλώσσα (Al Zahrani, 2015).

Η καθομιλουμένη, γνωστή ως *عامية* /*a:mmiyya* ή *دارجة* /*da:rija* έχει διαφορές από την Κλασική Αραβική στους τομείς της φωνολογίας, της μορφολογίας, της σύνταξης και του λεξιλογίου (Versteegh, 2011). Ωστόσο, εκείνο που παρουσιάζει εξαιρετικά μεγάλο ενδιαφέρον είναι η σχέση μεταξύ της Προϊσλαμικής Αραβικής και των σύγχρονων διαλέκτων, καθώς οι σύγχρονες διάλεκτοι εμφανίζουν αρκετά στοιχεία της Προϊσλαμικής Αραβικής, τα οποία μάλιστα δεν εμφανίζονται στην Κλασική Αραβική. Σύμφωνα με τον Al Jallad (2015), πρόκειται για ένα πεδίο που ακόμα δεν έχει μελετηθεί σε βάθος και που χρήζει περαιτέρω έρευνας.

2.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΡΑΒΙΚΗ

Η αραβική γλώσσα χρησιμοποιεί μία μεγάλη ποικιλία αρνητικών μορίων και μορίων εξαίρεσης για να εκφράσει την άρνηση. Τα μόρια αυτά συχνά επηρεάζουν τη φράση που ακολουθεί, ως προς τη χρήση μίας συγκεκριμένης πτώσης ουσιαστικού ή ονοματικής φράσης, ή άλλοτε ως προς τη χρήση μίας συγκεκριμένης έγκλισης σε ένα ρήμα (Ryding, 2005).

Μορφολογικά, σύμφωνα με τον Benmamoun (2000), υπάρχουν πέντε αρνητικά μόρια που είναι τα: *ʔla:*, *ʔlam*, *ʔlan*, *ʔlaysa* και *ʔma:* που μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες: το *ʔla:* και τα μόρια που προέρχονται από αυτό, *ʔlam*, *ʔlan*, και *ʔlaysa*, και το *ʔma:*. Αντίστοιχα, οι παραλλαγές του *ʔla:* μπορούν και πάλι να διαχωριστούν καθώς τα *ʔlam* και *ʔlan* φέρουν χρόνο αλλά όχι συμφωνία, το *ʔlaysa* φέρει συμφωνία αλλά όχι χρόνο, ενώ το *ʔla:* δεν φέρει ούτε χρόνο ούτε συμφωνία. Ωστόσο στην πραγματικότητα, μόνο δύο αρνητικά μόρια συναντάμε στην αραβική γλώσσα, που είναι το *ʔla:* και το *ʔma:* ενώ τα υπόλοιπα τρία αρνητικά μόρια *ʔlam*, *ʔlan*, και *ʔlaysa*, αποτελούν εντέλει διαφορετικούς τύπους του *ʔla:*.

Ο Comrie, όπως αναφέρει ο Versteegh (2014), χαρακτηρίζει την άρνηση στην αραβική γλώσσα ως ένα στοιχείο που τη διαχωρίζει από πολλές άλλες γλώσσες του κόσμου. Η Κλασική Αραβική όπως και η Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, έχει την ιδιαιτερότητα να διαθέτει αρνήσεις που φέρουν χρόνο. Έτσι το *ʔlam* χρησιμοποιείται για άρνηση στο παρελθόν, ενώ το *ʔlan* για άρνηση στο μέλλον. Τα αρνητικά μόρια που φέρουν χρόνο είναι σχετικά σπάνια στις γλώσσες του κόσμου, ενώ η παρουσία τους στην αραβική γλώσσα επιφέρει σημαντικές συνέπειες στην ανάλυση της συντακτικής δομής, αφού ο χρόνος φανερώνεται στο αρνητικό μόριο και όχι στο ρήμα.

Οι Badawi κ.ά. (2016) σημειώνουν ότι στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, η άρνηση εφαρμόζεται μέσα από ένα ευρύ φάσμα μορίων που σε κάποιες περιπτώσεις αρνούνται ολόκληρη την πρόταση και σε άλλες μόνο ένα μέρος της. Η θέση κάποιων μορίων μέσα στην πρόταση εμφανίζεται όλο και πιο ευέλικτη στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Ωστόσο, παραμένει σε ισχύ ο κανόνας που επιβάλλει όλα τα αρνητικά μόρια να προηγούνται του στοιχείου που αρνούνται. Μία σημαντική αλλαγή στην πιο πρόσφατη

ιστορία της δομής της άρνησης αποτελεί η σταδιακή μείωση χρήσης του μορίου *lā/ma:*, ειδικά μέσα σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα. Η μείωση της χρήσης του πιθανόν να οφείλεται στην ευρεία χρήση του στις αραβικές διαλέκτους, υπό την έννοια ότι πολλοί συγγραφείς για παράδειγμα, αποφεύγουν να το χρησιμοποιήσουν καθώς το θεωρούν ως μία στιγματισμένη μορφή στον γραπτό λόγο.

Ο Bahloul (2008) είναι επίσης σύμφωνος στο ότι το αρνητικό μόριο *lā/ma:* χρησιμοποιείται σπανίως στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική ενώ πρόκειται για ένα μόριο άρνησης που πιθανότατα χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στην Κλασική Αραβική και που μαζί με τα αρνητικά μόρια *lā/lamma:*, *lā/in* και *lā/ta:*, δεν απαντώνται πλέον στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Ωστόσο, το αρνητικό μόριο *lā/ma* παρόλο που δείχνει σταδιακά να εξαφανίζεται στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, αποτελεί το πλέον κοινόχρηστο αρνητικό μόριο των περισσότερων αραβικών διαλέκτων που το έχουν υιοθετήσει σε όλες τις μορφές άρνησης.

Στις σύγχρονες αραβικές διαλέκτους, τα περισσότερα αρνητικά μόρια έχουν αντικατασταθεί είτε με το *lā/ma:* και διάφορες μορφές του, είτε με μία δομή που συνδυάζει το αρνητικό μόριο *lā/ma:* και το μεταρηματικό στοιχείο/ουσιαστικό *šay'* (κάτι), όπου μπορεί επίσης να παραλείπεται το αρνητικό μόριο σε διαλέκτους που έχουν εξελιχθεί στο τρίτο στάδιο του κύκλου άρνησης του Jespersen¹, είτε με μία λέξη που συνδυάζει κάποια μορφή του αρνητικού μορίου *lā/ma:* μαζί με το ουσιαστικό *šay'* (Lucas, 2013).

Ακολούθως, παρατίθενται αναλυτικά όλα τα μόρια άρνησης της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής Γλώσσας καθώς και οι λειτουργίες τους μέσα από παραδείγματα και αναλύσεις.

---

¹ Ο κύκλος άρνησης του Jespersen, περιγράφει την ιστορική εξέλιξη των όψεων της άρνησης σε γλώσσες όπου η άρνηση στην αρχή σχηματίζεται με ένα προρηματικό αρνητικό μόριο, στη συνέχεια αποκτά και ένα δεύτερο μεταρηματικό συμπλήρωμα και σε ένα τρίτο στάδιο χάνει εντέλει το πρώτο αρνητικό μόριο του αρχικού σχηματισμού.

2.1 *ʔla:*

Η Ryding (2005) προσδίδει πέντε λειτουργίες στο αρνητικό μόριο *ʔla:*

Η πρώτη είναι η λειτουργία του ‘όχι’, ως απάντηση σε μία ερώτηση ή ένα αίτημα, η δεύτερη είναι η άρνηση σε ρήματα ενεστώτα, η τρίτη είναι η άρνηση ως απαγόρευση με ειδική προστακτική έγκλιση, η τέταρτη είναι η κατηγορική (απόλυτη) άρνηση και η πέμπτη είναι η επανάληψη με την έννοια ‘δεν...ούτε’.

Σύμφωνα με τους Aoun κ.ά. (2010), το αρνητικό μόριο *ʔla:* χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις προτασιακής άρνησης, σε προτάσεις με ρήματα στον ενεστώτα:

(1) الطُّلَّابُ لَا يَدْرُسُونَ

aṭ- ṭullab-u   la: ya-drus-u:na

ΑΡΘ.-φοιτητές-ΟΝΟΜ. ΑΡΝ.   3-μελετώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Οι φοιτητές δεν μελετούν.»

(Aoun κ.ά. 2010: 6)

Ο Larcher (2007), επισημαίνει δε ότι η χρήση του αρνητικού μορίου *ʔla:* με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση, ισοδυναμεί με ερμηνεία ενέργειας που λαμβάνει χώρα στο παρόν ή στο μέλλον:

(2) لَا يَفْعَلُ

la: ya-f‘al-u

ΑΡΝ. 3-κάνω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν κάνει/Δεν θα κάνει»

(Larcher 2007: 70)

Ενώ η χρήση του με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική, ισοδυναμεί με απαγόρευση, που ωστόσο προκύπτει όχι από μία αρνητική προστακτική αλλά από την άρνηση της προστακτικής στο δεύτερο πρόσωπο:

(3α) أُدْخِلْ

'uddħul

μπαίνω.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΠΡΟΣΤ.

«Μπες!»

(3β) لَا تَدْخُلْ

la: ta-dħul

ΑΡΝ. 2-μπαίνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μη μπαίνεις!»

(Larcher 2007: 70)

Οι Αoun κ.ά. (2010) αναφέρουν το *ʔla:* ως το μοναδικό αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται μέσα σε προστακτικές προτάσεις για να δηλώσει απαγόρευση:

(3γ) لَا تَدْرُسْ

la: ta-drus

ΑΡΝ. 2.-μελετώ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΠΡΟΣΤ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μη μελετάς!»

(Aoun κ.ά. 2010: 25)

Τη λειτουργία της απαγόρευσης με ρήμα στην ειδική προστακτική έγκλιση, τη συναντάμε επίσης σε άλλα πρόσωπα, ξανά με το αρνητικό μόριο *ʔla:* και το ρήμα στην ειδική προστακτική έγκλιση:

(4) لَا يَدْخُلُ

la: ya-dħul

APN. 3-μπαίνω.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Να μη μπει.»

(Larcher 2007: 70)

Το αρνητικό μόριο *lā*: χρησιμοποιείται ακόμα ως στοιχείο άρνησης μέσα σε προτάσεις χωρίς ρήμα:

(5) لَا رَجُلٌ فِي الدَّارِ

la: rajul-a fi: ad-dar-i

APN. άντρας-ΑΙΤ. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-σπίτι-ΓΕΝ.

«Δεν υπάρχει άντρας στο σπίτι.»

(Moutaouakil 1993: 86)

Τέλος, είναι το μοναδικό αρνητικό μόριο που χρησιμοποιείται ως άρνηση μέσα στη συνομιλία, ως απάντηση σε μία ερώτηση, με την έννοια ‘όχι’:

(6) لَا لَمْ أَكْتُبْ

la: lam 'a-ktub

όχι APN. 1-γράφω.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Όχι, δεν έγραψα.»

(Aoun κ.ά. 2010: 112)

Παρόλο που η συνήθης θέση του αρνητικού μορίου *lā*: είναι ακριβώς πριν το ρήμα, οι Badawi κ.ά. (2016) αναφέρουν πως όταν χρειάζεται να δοθεί έμφαση στο υποκείμενο του ρήματος, τότε η αντωνυμία μπορεί να προηγηθεί του ρήματος:

(7) لَا أَنَا وَلَا أَنْتَ نَسْتَطِيعُ أَنْ نُؤَثِّرَ عَلَيْهِ

la: 'ana: wa-la: 'anta

APN. ANT.1.ENIK. και-APN. ANT.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

na-staṭi: 'u 'an

1-μπορώ.ΜΗΣΥΝ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

nu-'attira 'alay-hi

1.επηρεάζω.ΜΗΣΥΝ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ. ΠΡΟΘ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Ούτε εγώ ούτε και εσύ (δεν) μπορούμε να τον επηρεάσουμε.»

(Badawi κ.ά. 2016: 529)

Ο Abu-Chacra (2007), επισημαίνει ότι το ουσιαστικό που ακολουθεί το αρνητικό μόριο *lā*: (δεν) όπως και το *lā'wala*: (ούτε), πρέπει να βρίσκεται στην αιτιατική πτώση χωρίς άρθρο και χωρίς το επίθημα αοριστίας (τανουίν). Η Ryding (2005) προσθέτει ότι πρόκειται για την περίπτωση κατηγορικής άρνησης όπου το *lā*: εκφράζει απόλυτη άρνηση για ό,τι ακολουθεί:

(8) لَا سَلَامٌ وَلَا حَرْبٌ

la: sala:m-a wa-la: ḥarb-a

APN. ειρήνη-AIT. και-APN. πόλεμος-AIT.

«(Δεν υπάρχει) ούτε πόλεμος ούτε ειρήνη.»

(Abu-Chacra 2007: 174)

Οι Badawi κ.ά. (2016) συμπεραίνουν επίσης ότι την περίπτωση της κατηγορικής άρνησης ακολουθεί σχεδόν πάντοτε προθετική φράση:

(9) لَا أَسَاسَ لَهَا

la: 'asa:sa la-ha

APN. βάση-AIT. ΠΡΟΘ.-ANT.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Δεν έχει βάση (αυτό).»

(Badawi κ.ά. 2016: 523)

Το αρνητικό μόριο *lā*: χρησιμοποιείται επίσης μέσα σε υποθετικές προτάσεις, όπου το μόριο υποθετικής άρνησης *lāwlawla*: (αν δεν) ακολουθείται είτε από ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, είτε από αντωνυμία (Abu-Chacra, 2007):

(10) لَوْلَا رَغْبَةُ الْوَزِيرِ لَأَسْتَقَالَ السَّفِيرُ

law-la: ragbat-u al-wazir-i

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-APN. επιθυμία-ONOM. ΑΡΘ.-πρέσβης-ΓΕΝ.

la-staqala as-safi:r-u

ΕΜΦΑΤ.Μ.-παραίτηση-AIT. ΑΡΘ.-πρέσβης-ONOM.

«Αν δεν (ήταν) η επιθυμία του υπουργού, ο πρέσβης θα είχε παραιτηθεί.»

(Abu-Chacra 2007: 311)

(11) لَوْلَا الْحُبُّ لَمَا كَانَ الشِّعْرُ

law-la: al- hubb-u la-ma:

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-APN. ΑΡΘ.-αγάπη-ONOM. ΕΜΦΑΤ.Μ.-APN.

ka:n-a aš- ši'r-u

είμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-ποίηση-ONOM.

«Αν δεν (υπήρχε) η αγάπη δεν θα (υπήρχε) η ποίηση.»

(Badawi κ.ά. 2016: 526)

(12) لَوْلَاهُ لَأَسْتَقَالَ السَّفِيرُ

law-la:-hu

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

l-astaqal-a

ΕΜΦΑΤ.Μ.-παραιτούμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

as-safī:r-u

ΑΡΘ.-πρέσβης-ΟΝΟΜ.

«Αν δεν ήταν αυτός, ο πρέσβης θα είχε παραιτηθεί.»

(Abu-Chacra 2007: 312)

Όταν η υποθετική πρόταση ακολουθεί την κύρια, τότε το *لَوْلَا/lawla*: συντάσσεται με τον σύνδεσμο αιτιατικής *أَنَّ/anna*: (Badawi κ.ά., 2016):

(13) كان من الممكن أن تحدث كارثة لولا أن جيرانهم تنبهوا لتسرب الغاز

ka:n-a

mina

al-mumkin-i

είμαι-ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-πιθανό-ΓΕΝ.

'an

ta-ḥduṭ-a

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ. 2-συμβαίνω.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.-ΥΠΟΤ.

ka:riṭat-u-n

law-la:

καταστροφή-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

'anna

ji:ra:n-a-hum

ΣΥΝΔ.ΑΙΤ. γείτονες-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

tanabbah-u li-tasarrub-i

προσέχω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-διαρροή-ΓΕΝ.

al-ġaz-i

ΑΡΘ.-γκάζι-ΓΕΝ.

«Θα μπορούσε να γίνει καταστροφή αν δεν έπαιρναν είδηση οι γείτονες τη διαρροή γκαζιού.»

(Badawi κ.ά. 2016: 526)

Το *لَوْلَا*/lawla μπορεί επίσης να ακολουθείται από τον υποτακτικό σύνδεσμο *أَنَّ*/*an* και ρήμα στον αόριστο, για να δηλώσει αρνητική υπόθεση (Badawi κ.ά., 2016):

(14) كَادَ التَّصْوِيرُ يَنْتَهِي لَوْلَا أَنْ سَقَطَتِ الْكَامِيرَا مِنْ فَوْقِ الْحَامِلِ

ka:d-a at-taṣwi:r-u

κοντεύω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-φωτογράφιση-ΟΝΟΜ.

ya-ntahi: law-la: 'an

3-τελειώνω.ΜΗΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

saqaṭ-at al-ka:mira:

πέφτω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-κάμερα

min fawq-i al-ḥa:mil-i

ΠΡΟΘ. ΠΡΟΘ.-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-τρίποδο-ΓΕΝ.

(Badawi κ.ά. 2016: 727)

«Η φωτογράφιση θα είχε σχεδόν τελειώσει αν δεν έπεφτε η κάμερα από το τρίποδο.»

Το αρνητικό μόριο *ʔla:*, παρόλο που αυτό θεωρείται γραμματικά λανθασμένο σύμφωνα με τους Badawi κ.ά. (2016), μπορεί να ακολουθεί το μόριο του μέλλοντα *سَوْفَ/sawfa* (θα) μέσα σε προτάσεις που δηλώνουν μελλοντική ενέργεια:

(15) سَوْفَ لَا يَذْهَبُ وَلَا يَكْتُبُ إِلَىٰ أُمِّهِ

sawfa la ya-dhab

M.MEΛ. APN. 3-πηγαίνω.ΜΗΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

wa-la: ya-ktub-u

και-APN. 3-γράφω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ʔila ʔumm-i-hi

ΠΡΟΘ. μητέρα-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Δεν θα πάει ούτε θα γράψει στη μητέρα του.»

(Abu-Chacra 2007: 110)

Το αρνητικό μόριο *ʔla:* χρησιμοποιείται επίσης μετά τον σύνδεσμο υποτακτικής *حَتَّىٰ/hatta:* για να δηλώσει σκοπό, με την έννοια ‘για να μην/ώστε να μην’, ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση (Abu-Chacra, 2007):

(16) نَظَّفَ الْقَمِيصَ حَتَّىٰ لَا يَظْهَرُ عَلَيْهِ الْوَسْخُ

nazzaf-a al-qami:ṣ-a

καθαρίζω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-πουκάμισο-ΑΙΤ.

hatta: la: ya-zhar-a

ώστε APN. 3.-φαίνομαι-ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.

'alay-hi al-wasah-u

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-βρωμιά-ΟΝΟΜ.

«Καθάρισε το πουκάμισο ώστε να μη φαίνεται η βρωμιά.»

(Abu-Chacra 2007: 212)

Παρατηρούμε ότι η άρνηση στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, όπως και στην Κλασική Αραβική, συνοδεύεται συχνά από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*: που ετυμολογικά προέρχεται από τον συνδυασμό του υποθετικού συνδέσμου *ʾin* και του αρνητικού μορίου *ʾla*: (Badawi κ.ά., 2016). Το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*: εμφανίζεται πολύ συχνά είτε σε καταφατικές είτε σε αρνητικές προτάσεις, και μπορεί να ακολουθεί όλα τα αρνητικά μόρια (Abu-Chacra, 2007):

(17) لَا يُوجَدُ إِلَّا كِتَابٌ

la: yu-jad-u 'illa

ΑΡΝ. 3.βρίσκω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. Μ.ΕΞ.

kita:b-u-n

βιβλίο.-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν υπάρχει παρά ένα βιβλίο.»

(Abu-Chacra 2007: 284)

Οι Badawi κ.ά. (2016) προσθέτουν ότι το αρνητικό μόριο *ʾla*: το συναντάμε επίσης πριν από δευτερεύουσα πρόταση και μετά τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan*, ως μία λέξη (*ʾan* + *ʾla*: → *ʾlā*):

(18α) نَجْتَهُدُ فِي الْآ يَكُونُ بَعْدَ ذَلِكَ خَلَّلٌ

na-jtahidu fi: 'a-lla:

1-πασχίζω.ΜΗΣΥΝ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ-ΑΡΝ.

ya-ku:n-a

ba'da da:lika

3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΥΠΟΤ. μετά ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ḥalal-u-n

αναστάτωση-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Πασχίσαμε ώστε να μην υπάρξει αναστάτωση μετά από αυτό.»

(Badawi κ.ά. 2016: 667)

Ἡ χωριστά, ως δύο λέξεις:

(18β) كما أنني أخشى أن لا يتصل لقاونا في المستقبل

kama 'annani:

'a-ḥša:

όπως ΣΥΝΔ.ΑΙΤ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ. 1-φοβάμαι.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

'an

la:

ya-taṣṣil-a

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ. ΑΡΝ. 3-συνεχίζω.ΜΗΣΥΝ.

liqa:-'u-na:

fi:

al-mustaqbal-i

συνάντηση-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-μέλλον-ΓΕΝ.

«Όπως επίσης φοβάμαι ότι η συνάντησή μας δεν θα συνεχιστεί στο μέλλον.»

(Badawi κ.ά. 2016: 667)

Επιπλέον, οι Badawi κ.ά. (2016), παραθέτουν τη σύνθετη μορφή αρνητικού μορίου *لا/لي- 'alla:* που προέρχεται από την πρόθεση *لا/لي*, τον υποτακτικό σύνδεσμο *أن/ان* και το *لا/la:*, και χρησιμοποιείται για να εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις με την έννοια 'για να μην':

(19) لئلا ننسى

li-³a-lla:

na-nsa:

ΠΡΟΘ.-ΥΠΟΤ. ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

1-ξεχνώ.ΜΗΣΥΝ.ΠΑΛΗΘ.ΥΠΟΤ.

«Για να μην ξεχάσουμε.»

(Badawi κ.ά. 2016: 689)

Σύνθετη μορφή αρνητικού μορίου αποτελεί επίσης το *لِكَيْلا* *likayla*: από την πρόθεση *li* την πρόθεση *كَيْ* *kay* και το *la*: με την έννοια ‘ώστε/για να μην’ (Badawi κ.ά., 2016):

(20) لِكَيْلا تتسرب إلى أسواق الأغذية

li-kay-la:

ta-tasarraba

ΠΡΟΘ.-ΠΡΟΘ.-ΑΡΝ.

3-διαρρέω.ΜΗΣΥΝ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.

’ila: ’aswa:q-i

al-’gḏiyat-i

ΠΡΟΘ. αγορές-ΓΕΝ.

ΑΡΘ.-τρόφιμα-ΓΕΝ.

«Για να μην διαρρεύσουν στις αγορές τροφίμων.»

(Badawi κ.ά. 2016: 691)

Το αρνητικό μόριο *la*: ακολουθεί το ερωτηματικό μόριο *la* για τον σχηματισμό αρνητικής ερώτησης (Ryding, 2005):

(21) أَلَا يَعْنِي تَقَهَّرُ؟

’a-la:

ya-’ni:

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.

3.σημαίνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

taqahqur-a-n?

οπισθοδρόμηση-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«(Αυτό) δεν σημαίνει οπισθοδρόμηση;»

(Ryding 2005: 406)

Οι Badawi κ.ά (2016) αναφέρουν επίσης την περίπτωση του ερωτηματικού *هَلَّا/halla*: ως μία λέξη από το ερωτηματικό μόριο *هَلَّ/hal* και το αρνητικό μόριο *لَا/la*: που έχει τη σημασία ‘γιατί δεν’, ακολουθείται πάντοτε από ρήμα στον αόριστο, ενώ εκφράζει ένα είδος προτροπής/πρότασης:

(22) هَلَّا سَرَحْتَ لَهَا بَعْضَ مَا تُعَانِيهِ؟

hal-la: šarah-ta   la-ha

ΕΡΩΤ.-ΑΡΝ.   εξηγώ.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   ΠΡΟΘ-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

ba‘da   ma: tu-‘a:ni-hi

κάποιο   ΑΝΤ.   2-υποφέρω.ΜΗΣΥΝ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.

«Γιατί δεν της εξηγείς από τι υποφέρεις;»

(Badawi κ.ά 2016: 784)

Η Ryding (2005) αναφέρει επίσης ότι το αρνητικό μόριο *لَا/la*: χρησιμοποιείται και μέσα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορήμα που εμφανίζονται ως θρησκευτικές εκφράσεις απόλυτης άρνησης όπως οι:

(23α) لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

la: ilah-a   illa: al-lah-u

ΑΡΝ.   θεός-ΑΙΤ.   Μ.ΕΞ.   ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ.

«Δεν υπάρχει θεός εκτός από τον Αλλάχ.»

(Ryding 2005: 646)

(23β) لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

la: hawl-a wa-la: quwatt-a 'illa:
APN. ισχύς-AIT. και-APN. δύναμη-AIT. Μ.ΕΞ.

bi-llah-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ-θεός-ΓΕΝ.

«Δεν υπάρχει δύναμη παρά μόνο στον Αλλάχ.»

(Ryding 2005: 646)

Αλλά και μέσα σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα, μία ειδική αλλά όχι συνήθης χρήση του αρνητικού μορίου *ʾlā*: είναι αυτή της σύνταξης του με ρήμα αορίστου, περίπτωση που συναντάμε μόνο σε εκφράσεις προσευχής και κυρίως με την έννοια της απευχής (Dendane & Dendane, 2012):

(24) لَا قَدْرَ اللَّهُ

la: qaddar-a al-lah-u
APN. μπορώ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.θεός-ΟΝΟΜ.

«Θεός φυλάξοι!»

(Dendane & Dendane 2012: 204)

(25) لَا سَمَخَ اللَّهُ

la: samah-a al-lah-u
APN. επιτρέπω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ.

«Θεός φυλάξοι!»

(Badawi κ.ά. 2016: 496)

Η δομή άρνησης *š/la*: + ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην αιτιατική πτώση, παρουσιάζεται επίσης μέσα σε κάποιες ιδιωματικές εκφράσεις όπως οι παρακάτω (Ryding 2005):

š/la: *šaka* και *š/la*: *rayba* με την έννοια ‘χωρίς αμφιβολία’:

(26) لَا شَاكٌ فِيهِ

la: šak-a fi:-hi

APN. αμφιβολία-AIT. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΓΕΝ.

«Δεν υπάρχει αμφιβολία σε αυτό.»

(Ryding 2005: 646)

(27) لَا رَيْبٌ فِيهِ

la: rayb-a fi:-hi

APN. αμφιβολία-AIT. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΓΕΝ.

(Ryding 2005: 646)

«Δεν υπάρχει αμφιβολία σε αυτό.»

š/la: *ba'sa* με την έννοια ‘δεν πειράζει/δεν είναι κακό’:

(28) لَا بَأْسَ بِهِ

la: ba's-a bi-hi

APN. ζημιά-AIT. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΓΕΝ.

«Δεν είναι κακό αυτό/Δεν πειράζει.»

(Ryding 2005: 646)

š/la: *sabi:la* με την έννοια ‘αδύνατον/αποκλείεται’:

(29) لَا سَبِيلَ لِدَفْعِهِ

la: sabi:l-a

APN. τρόπος/δρόμος-AIT.

li-daf'-i-hi

ΠΡΟΘ.-αποτροπή-GEN.-ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΓΕΝ.

«Είναι αδύνατη η αποτροπή του.»

(Ryding 2005: 646)

Επίσης εμφανίζεται και μέσα στις παρακάτω ιδιοματικές εκφράσεις (Badawi κ.ά., 2016):

لا شيء/la: šay'a με την έννοια 'τίποτα':

(30) لا شيء يَهُمُّ

la: šay-'a

APN. κάτι-AIT.

ya-humm-u

3-προβληματίζω/ενδιαφέρω.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Τίποτα δεν έχει σημασία.»

(Badawi κ.ά. 2016: 333)

لا مَحَالَةَ/la: maḥa:lata με την έννοια 'αναπόφευκτα':

(31) فهو مَفْصُولٌ مِنَ الشَّرِكَةِ لَا مَحَالَةَ

fa-huwa

mafṣu:l-u-n

ΣΥΝΔ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. απολυμένος.MTX.-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

min aš-šarikat-i

la: maḥa:lat-a

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-εταιρία-ΓΕΝ. ΑΡΝ. τροχαλία-ΑΙΤ.

«Αναπόφευκτα (αυτός) θα απολυθεί από την εταιρία.»

(Badawi κ.ά. 2016: 333)

Η έκφραση *جَرَمَ لا/la: jarama* που έχει επίσης την έννοια ‘αναπόφευκτα/σίγουρα’ είναι κατά τους Badawi κ.ά. (2016) αρχαϊκή και κορανική, παρόλο που μπορεί να απαντηθεί και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, σε πολύ συγκεκριμένο πλαίσιο και συνθήκες:

(32) لا جَرَمَ أَتَى وَقَفْتُ بَيْنَ مَيْلِ إِلَيْكَ وَمَيْلِ عَلَيْكَ

la: jaram-a 'ann-i

ΑΡΝ. παράπτωμα-ΑΙΤ. ΣΥΝΔ.ΑΙΤ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.

waqaft-u bayna

στέκομαι.ΣΥΝ.-1.ΕΝΙΚ. μεταξύ

mayl-i-n 'ilay-ka

τάση-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

wa-mayl-i-n 'alay-ka

και-τάση-ΓΕ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Σίγουρα βρέθηκα (ταλαντευόμενος) μεταξύ μιας θετικής και μιας αρνητικής στάσης απέναντί σου.»

(Badawi κ.ά. 2016: 333)

بُدِّ لا/la: budda με την έννοια ‘οπωσδήποτε/πρέπει’:

(33) لا بُدَّ أَنْ تَصِلَ فِي الْمِيْعَادِ

la: budd-a 'an

APN. διαφυγή-AIT. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

ta-ṣila

fi:

2-φτάνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ. ΠΡΟΘ.

al-mi:‘a:d-i

ΑΡΘ.-εγκαίρως-ΓΕΝ.

«Πρέπει να φτάσεις στην ώρα σου.»

(Badawi κ.ά. 2016: 334)

لَا أَهَادُ / *la: aḥad* με την έννοια ‘κανένας’:

(34α) اليوم لا يجيء أحدٌ

al-yawm-a   la: ya-ji:’-u

ΑΡΘ.-μέρα-AIT.   APN.   3-έρχομαι.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

aḥad-u-n

κάποιος-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Σήμερα δεν έρχεται/δεν θα έρθει κανένας.»

(Badawi κ.ά. 2016: 530)

Για τη συγκεκριμένη περίπτωση لَا أَهَادُ / *la: aḥad*, οι Badawi κ.ά. (2016) υπενθυμίζουν ότι στην Κλασική Αραβική ο κανόνας απαιτούσε την τοποθέτηση του αρνητικού μορίου ακριβώς πριν από το ρήμα το οποίο αρνείται, όπως στο παραπάνω παράδειγμα (34α). Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική ωστόσο, η φράση لَا أَهَادُ / *la: aḥad* φαίνεται πως αποτελεί έκτυπο με την έννοια ‘κανένας’ και συνεπώς το παρακάτω παράδειγμα (34β) θα μπορούσε να αποδοθεί ως μία κατηγορική άρνηση ακολουθούμενη από μία δευτερεύουσα αναφορική πρόταση με την έννοια ‘δεν υπάρχει κανένας που να γνωρίζει’:

(34β) لَا أَحَدٌ يَدْرِي

la: aḥad-a ya-dri:

APN. κάποιος-ΑΙΤ. 3-γνωρίζω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Κανένας δεν γνωρίζει.»

(Badawi κ.ά. 2016: 530)

(34γ) لَا أَحَدٌ خَالٍ مِنَ الْعُيُوبِ

la: aḥad-a ḥa:l-in min

APN. κάποιος-ΑΙΤ. ελεύθερος-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.

al-‘uyu:b-i

ΑΡΘ.-ελαττώματα-ΓΕΝ.

«Ουδείς αψεγάδιαστος.»

(Badawi κ.ά. 2016: 530)

Ενώ στην Ryding (2005), συναντάμε το αρνητικό μόριο *lā*: να έπεται του *أحد/aḥad*: και το *أحد/aḥad*: να ερμηνεύεται ως ‘κανένας’ εφόσον ακολουθεί αρνητικό μόριο:

(34δ) قَالَتْ إِنَّ أَحَدًا لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُوَفِّقَهُمْ

qa:l-at ’inna aḥad-a-n

λέω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΕΜΦΑΤ.Μ. κάποιος-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

la: ya-staṭi: ‘u ’an

APN. 3-μπορώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

yu-waqqif-a-hum

3-σταματώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Είπε ότι κανένας δεν μπορούσε να τους σταματήσει.»

(Ryding 2005: 178)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: χρησιμοποιείται επίσης μαζί με την πρόθεση *bi* με την έννοια ‘χωρίς’ και πριν από μη οριστικό κατηγορημα στη γενική πτώση:

(35) فما طعمُ الحياة بلا هدفٍ بلا أملٍ

fa-ma: ʾaʿm-u   al-ḥaya:t-i

ΣΥΝΔ.-ΕΡΩΤ.Μ.   γεύση-ΟΝΟΜ.   ΑΡΘ.-ζωή-ΓΕΝ.

bi-la: hadaf-i-n   bi-la: ʾamal-i-n

ΠΡΟΘ.-ΑΡΝ.   στόχος-ΓΕ.-ΑΟΡΙΣΤ.   ΠΡΟΘ.-ΑΡΝ.   ελπίδα-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Ποια λοιπόν είναι η γεύση της ζωής χωρίς σκοπό και χωρίς ελπίδα;»

(Badawi κ.ά. 2016: 785)

Σημειώνεται ότι στο παραπάνω παράδειγμα (35) συναντάμε επίσης το ρητορικό, ερωτηματικό *ʾlāma*: για το οποίο γίνεται λόγος στο κεφάλαιο 2.2.

Η Ryding (2005), προσθέτει επίσης τη λειτουργία του αρνητικού μορίου *ʾlā*: μέσα σε σύνθετες λέξεις. Λόγω της δυνατότητας του μορίου να αρνείται άμεσα ένα ουσιαστικό ή ένα επίθετο, το συναντάμε ως πρώτο συνθετικό λέξεων που έχουν έννοια άρνησης, ως στερητικό:

(36) اللاوعي

al-la:-waʿy

ΑΡΘ.-ΑΡΝ.-συνειδητό

«Το ασυνείδητο»

(Ryding 2005: 647)

2.2. *La/ma*:

Το μόρφημα *La/ma*: έχει περισσότερες από μία λειτουργίες καθώς χρησιμοποιείται ως ερωτηματικό, ως αναφορικό και ως αρνητικό μόριο (Al Zahrani, 2014). Ο Walker, όπως αναφέρει ο Al Zahrani (2014), ισχυρίζεται ότι το συγκεκριμένο μόρφημα είχε αρχικά μια ρητορική, ερωτηματική λειτουργία και εξελίχθηκε σε αρνητικό μόριο μέσα από τη ρητορική ερώτηση, που αποτελεί την πιο εμφατική έκφραση για τη διατύπωση μιας αρνητικής δήλωσης.

Σύμφωνα με τους Aoun κ.ά. (2010), το αρνητικό μόριο *La/ma*: χρησιμοποιείται μέσα σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα και ρήματα στον αόριστο, για να δηλώσει άρνηση στο παρελθόν:

(40) ما سافرتْ هُنْدُ

ma: safar-at

Hind-u-n

APN. ταξιδεύω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. Χιντ-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Η Χιντ δεν ταξίδεψε.»

(Aoun κ.ά. 2010: 116)

Η Ryding (2005), επισημαίνει ότι η χρήση του αρνητικού μορίου με ρήμα αορίστου είναι σπάνια στον γραπτό λόγο της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής και ωστόσο ευρεία στις αραβικές διαλέκτους.

Το αρνητικό μόριο *La/ma*: συντάσσεται επίσης με ρήματα στον ενεστώτα, για να αρνηθεί μια πρόταση ενεστώτα που δηλώνει μία συνήθεια (Aoun κ.ά., 2010):

(41) ما يُسافِرُ عَمْرُو إِلَّا فِي الصَّيْفِ

ma: yu-sa:fir-u

APN. 3-ταξιδεύω.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

‘amr-u-n

ma: 'u-ṣalli:

APN. 1-προσεύχομαι.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν προσεύχομαι (τόρα.)»

(Fassi Fehri 1993: 173)

Σύμφωνα με τον Fassi Fehri (1993), σε αντίθεση με το αρνητικό μόριο *ʾla:* το *ʾma:* εμφανίζεται ως πιο ισχυρό αρνητικό μόριο καθώς φέρει συγχρόνως στοιχεία άρνησης αλλά και εστίασης:

(45) مَا زَيْدًا رَأَيْتُ

ma: Zayd-a-n ra'ay-tu

APN. Ζάιντ-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ. βλέπω.ΣΥΝ.-1.ΕΝΙΚ.

«Δεν είναι ο Ζάιντ (αυτός) που είδα.»

(Ouhalla 2008: 356)

Ο Wahba (2007), επισημαίνει σχετικά το σχόλιο του Al Jurjani για τη χρήση του *ʾma:* σε προτάσεις όπου το αρνητικό μόριο ακολουθείται από τη σειρά P-Y ή P-Y-A και σε προτάσεις όπου το αρνητικό μόριο ακολουθείται από διαφορετική σειρά, όπως στο παραπάνω παράδειγμα (45). Στην πρώτη περίπτωση, το *ʾma:* αρνείται ολόκληρη την πρόταση όπως στο παράδειγμα (42) ενώ στη δεύτερη περίπτωση αρνείται μόνο το πρώτο στοιχείο που το ακολουθεί. Έτσι στο παράδειγμα (45) η άρνηση εστιάζεται στο αντικείμενο *زيداً/Zaydan* ή στο υποκείμενο *لي'ana:*, αν είχαμε την περίπτωση:

(46) مَا أَنَا رَأَيْتُ زَيْدًا

ma: 'ana: ra'ay-tu

APN. ANT.1.ΕΝΙΚ. βλέπω.ΣΥΝ.-1.ΕΝΙΚ.

Zayd-a-n

Ζάιντ-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν ήμουν εγώ που είδα τον Ζάιντ.»

Οι Badawi κ.ά (2016) προσθέτουν επίσης ότι το αρνητικό μόριο *la/ma*: μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί μετά το ερωτηματικό μόριο *ʔa*, μέσα σε ερώτηση με άρνηση:

(47) *أما يزال حَيًّا؟*

ʔa-ma: ya-za:l-u

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. 3.παύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

ḥayy-a-n

ζωντανός-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Είναι ακόμα (δεν έχει πάψει να είναι) ζωντανός;»

(Badawi κ.ά. 2016: 768)

Τέλος, οι Badawi κ.ά (2016) επισημαίνουν ότι μέσα σε υποθετικές προτάσεις όπου η απόδοση εμπεριέχει άρνηση, το ρήμα βρίσκεται πάντοτε στον αόριστο και εισάγεται πάντοτε με το εμφατικό μόριο *la* και το αρνητικό μόριο *la/ma*:

(48) *وَلَوْ حَصَلَ مِثْلُ هَذَا التَّطَوُّرِ لَمَا رَأَى لِلْأَمِيرِكِيِّينَ*

wa-law ḥaṣal-a miṭlu

και-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. συμβαίνω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. σαν

ḥaḍa at-tatawu:r-i la-ma:

ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-ανάπτυξη-ΓΕΝ. ΕΜΦΑΤ.Μ.-ΑΡΝ.

ra:q-a li-l-'ami:ri:kiyyi:na

ευχαριστώ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-Αμερικανοί-ΑΙΤ.

«Και αν μια ανάπτυξη σαν αυτήν είχε συμβεί, δεν θα ευχαριστούσε τους Αμερικανούς.»

(Badawi κ.ά. 2016: 721)

Το αρνητικό μόριο *لَا/ma*: χρησιμοποιείται επίσης για την άρνηση προτάσεων με μη ρηματικό κατηγορημα, ωστόσο οι Badawi κ.ά. (2016) τονίζουν ότι αυτή η χρήση αποτελεί κατάλοιπο της Κλασικής Αραβικής.

Συγκεκριμένα, το αρνητικό μόριο *لَا/ma*: μπορεί να εμφανιστεί πριν από το επιμεριστικό *من/min* (από) για να δηλώσει άρνηση της ενότητας μίας κατηγορίας χωρίς όμως να αρνείται την ύπαρξη όλης της κατηγορίας (Badawi κ.ά., 2016):

(49) مَا مِنْ مَدَاعِبَةٍ أُحْدِثَتْ رَدًّا فَعَلٍ

ma: min muda:‘abat-i-n ’ahdaṭa-t

APN. ΠΡΟΘ. αστεία-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ. προκαλώ.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

radda fi ‘l-i-n

αντίδραση-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Κανένα από τα αστεία δεν προκάλεσε αντίδραση»

(Badawi κ.ά. 2016: 522)

Σημειώνεται ότι στο παραπάνω παράδειγμα (49) το αρνητικό μόριο *لَا/ma*: φέρει άρνηση στην προθετική φράση *από τα αστεία* και όχι στο ρήμα *προκάλεσε* αφού το *لَا/ma*: φέρει άρνηση σε ρήμα μόνο όταν βρίσκεται ακριβώς πριν από αυτό μέσα στην πρόταση.

Το αρνητικό μόριο *لَا/ma*: μπορεί επίσης να εμφανιστεί πριν από ένα ουσιαστικό ή αντωνυμία σε θέση υποκειμένου, ακολουθούμενο από ένα ουσιαστικό ή ένα επίθετο που εισάγεται με την πρόθεση *بِ/bi*:

(50) مَا هُوَ بِالْقُتُورِ فَقَطُّ وَلَكِنَّهُ الزُّهُدُ

ma: huwa bi-al-futu:r-i

APN. ANT.3.APS.ENIK. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-αδιαφορία-ΓΕΝ.

faqat wa la:kinna-hu az-zuhd-u

μόνο και μα-ANT.3.APS.ENIK. ΑΡΘ-απάρνηση-ΟΝΟΜ.

«Δεν πρόκειται μόνο για αδιαφορία αλλά και για απάρνηση.»

(Badawi κ.ά. 2016: 522)

Το *la/ma*: μπορεί επίσης να λειτουργήσει μέσα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα ως δείκτης άρνησης για το στοιχείο που το ακολουθεί, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως στα παραδείγματα (45) και (46):

(51α) مَا مُحَمَّدٌ كَاتِبٌ

ma: muḥamad-un ka:tib-u-n

APN. Μοχάμαντ-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. συγγραφέας-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν είναι ο Μοχάμαντ συγγραφέας.»

(Aoun κ.ά. 2010: 116)

(51β) مَا خَالِدٌ فِي الْبَيْتِ

ma: ḥa:lid-u-n fi: al-bayt-i

APN. Χάλιντ-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-σπίτι-ΓΕΝ.

«Δεν είναι ο Χάλιντ στο σπίτι.»

(Aoun κ.ά. 2010: 117)

Για την κατανόηση των παραπάνω παραδειγμάτων (51α και 51β), παρατίθεται επίσης η ανάλυση του Ouhalla (2008) που προσθέτει ότι η συγκεκριμένη λειτουργία του

αρνητικού μορίου *lā/ma*: γίνεται ακόμα πιο σαφής με τη χρήση του εναντιωματικού συνδέσμου *ʿibal* :

(52) مَا زَيْدٌ فِي الْبَيْتِ (بَلْ عَمْرُو)

ma: Zayd-un fi:

APN. Ζάιντ-ONOM. ΠΡΟΘ.

al-bayt-i (bal-ʿamru-n)

ΑΡΘ.-σπίτι-ΓΕΝ. (ENANT.ΣΥΝΔ.-Άμρ-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.)

«Δεν είναι ο Ζάιντ στο σπίτι (αλλά ο Άμρ)»

(Ouhalla 2008: 356)

Το αρνητικό μόριο *lā/ma*: ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα αρνητικά μόρια και της Κλασικής και της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής, γιατί χρησιμοποιείται όχι μόνο σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα αλλά και σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα (Esseesy, 2009):

(53) مَا أَنَا قَادِرٌ عَلَىٰ هَذَا

ma: ʿana: qa:dir-u-n ʿala: ha:da :

APN. ANT.1.ENIK. ικανός.Ε.-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ. ANT.

«Δεν είμαι ικανός για αυτό.»

(Fassi Fehri 1993: 165)

Υπενθυμίζεται ότι στις προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα όπως και σε εκείνες με μη ρηματικό κατηγορημα, παρόλο που το *lā/ma*: έχει αραιή χρήση στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, απαντάται ωστόσο ως το κύριο μόριο άρνησης στις σύγχρονες αραβικές διαλέκτους.

2.3 لايس/laysa

Ελλιπές ρήμα κατά τους Badawi κ.ά. (2016), ρήμα κατά την Ryding (2005), αρνητικό συνδετικό ρήμα κατά τον Abu-Chacra (2007), αρνητικό μόριο και παραλλαγή του لا/la: σύμφωνα με τους Aoun κ.ά. (2010), το لايس/laysa, σύμφωνα με τους παραδοσιακούς Άραβες γραμματικούς, προέρχεται από το αρνητικό μόριο لا/la: και το ουσιαστικό لايس/aysa στην αιτιατική πτώση, που είχε την έννοια ‘ύπαρξη’. Για να ζητήσει κάποιος κάτι με όποιο τίμημα και από οπουδήποτε, οι Άραβες συνήθιζαν να λένε: انتني من حيث آيس وليس /Φέρτο μου από οπουδήποτε! (Dendane & Dendane, 2012) ή επίσης: لا يَعرِفُ آيسَ مِنْ لَيسَ /Δεν ξέρει (να διακρίνει) αυτό που είναι από εκείνο που δεν είναι (Al Zahrani, 2014). Ωστόσο, συγκριτικές μελέτες σε άλλες σημιτικές γλώσσες θεωρούν ότι πρόκειται για παλαιό συνδυασμό του αρνητικού لا/la: και κάποιου υπαρκτικού μορίου όπως το αραμαϊκό it (Voigt, 2006). Η προέλευση του لايس/laysa εξακολουθεί να παραμένει ένα θέμα ανοιχτό για τους σύγχρονους γλωσσολόγους. O Lipiński, όπως αναφέρει ο Al Jallad (2017), υποστηρίζει ότι το لايس/laysa όπως και το لايت/la:ta είναι λέξεις-αντίγραφα ενώ ο Al Jallad (2017) σε πρόσφατο άρθρο του όπου εξετάζει μία σαφαιτική επιγραφή πάνω στην οποία συναντάμε για πρώτη φορά το لايس/laysa, συμπεραίνει πρώτον ότι η προέλευσή του αποκλείεται να είναι αραμαϊκή και δεύτερον, ότι τοποθετείται χρονικά πολύ νωρίτερα από το Κοράνι.

Σύμφωνα με τους Aoun κ.ά (2010), πρόκειται για αρνητικό μόριο κλιτό, σε συμφωνία με το υποκείμενο της πρότασης, που αποδίδει αιτιατική πτώση στο κατηγορημα. Αναλύεται ως ρήμα με συνοπτική όψη που περιορίζεται κλιτικά στον αόριστο, και δηλώνει άρνηση χωρίς να δηλώνει χρόνο. Φέρει συμφωνία.

Κατά τον Abu-Chacra (2007), πρόκειται για ένα συνδετικό ρήμα με την παράξενη ιδιότητα να κλίνεται μόνο στον αόριστο ενώ φέρει ερμηνεία ενεστώτα με την έννοια ‘δεν είναι’. Ανήκει στην ίδια κατηγορία των ελλιπών ρημάτων με το ρήμα كان/ka:na και συνεπώς το لايس/laysa μπορεί επίσης να λάβει μη οριστικό κατηγορημα στην αιτιατική πτώση:

(54α) لَسْتُ قَصِيرًا

las-tu

qa šir-a-n

APN.ΣΥΝ.1.ΕΝΙΚ. κοντός-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν είμαι κοντός.»

(Abu-Chacra 2007: 294)

Αλλά και οριστικό κατηγορημα:

(54β) هذا لَيْسَ السَّبَبُ

haḏa   lays-a   as-sabab-a

ΑΝΤ.ΑΡΣ.   APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   ΑΡΘ.-αιτία-ΑΙΤ.

«Δεν είναι αυτή η αιτία.»

(Ryding 2005: 643)

Το κατηγορημα ή συμπλήρωμα του *لَيْسَ/laysa* μπορεί όμως να είναι και μία προθετική φράση:

(55) لسنا في البَيْتِ

las-na: fi: al-bait-i

APN.ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ.   ΠΡΟΘ.   ΑΡΘ.-σπίτι-ΓΕΝ.

«Δεν είμαστε στο σπίτι.»

(Aoun κ.ά. 2010: 108)

(56) لَيْسَ مِنَ الضَّرُورِيِّ

lays-a   min   aḏ-daru:riyy-i

APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   ΠΡΟΘ.   ΑΡΘ.-απαραίτητο-ΓΕΝ.

«Δεν είναι απαραίτητο.»

(Ryding 2005: 643)

Ενώ σε ερώτηση με άρνηση, το *لَيْسَ/laysa* μπορεί να εμφανίζεται ως μία λέξη μαζί με το ερωτηματικό μόριο *ʾa* :

(57) أَلَيْسَ كَذَلِكَ؟

ʾa-lays-a

ka- ɖalika

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Έτσι δεν είναι;»

(Ryding 2005: 643)

Μπορεί επίσης να λάβει μη οριστικό κατηγορημα στη γενική πτώση, μετά την πρόθεση *bi* (Abu-Chacra, 2007):

(58) لَسْتُ بِقَصِيرٍ

las-tu

bi-qasir-i-n

ΑΡΝ.ΣΥΝ.1.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.-κοντός-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν είμαι κοντός.»

(Abu-Chacra 2007: 294)

Η μη οριστικό κατηγορημα στη γενική πτώση, μετά το επιμεριστικό *min*, με την έννοια ‘κανένας/καμία’:

(59) لَيْسَ مِنْ شَيْءٍ

lays-a

min

šak-i-n

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ. αμφιβολία-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία.»

(Badawi κ.ά., 2016:471)

υπευθυνότητα-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-πράξη-ΓΕΝ. και-ΑΡΝ.

bi-l-ism-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-όνομα-ΓΕΝ.

«Να υπάρξει εκεί υπευθυνότητα στην πράξη και όχι στα λόγια.»

(Badawi κ.ά. 2016: 539)

Το *لَيْسَ* *laysa* μπορεί επιπλέον να λειτουργήσει ακριβώς όπως το μόριο εξαίρεσης *إِلَّا* *'illa* (Al Zahrani, 2014):

(63α) نَجَّحَ الطُّلَّابُ إِلَّا وُلَيْدًا

najah-a

a t-tulla:b-u

'illa

επιτυχάνω.ΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΑΡΘ.-φοιτητές-ONOM.

Μ.ΕΞ.

wali:d-a-n

Ουάλιντ-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Πέτυχαν (όλοι) οι φοιτητές εκτός από τον Ουάλιντ.»

(63β) نَجَّحَ الطُّلَّابُ لَيْسَ وُلَيْدًا

najah-a

a t-tulla:bu

επιτυχάνω.ΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΑΡΘ.-φοιτητές-ONOM.

lays-a

wali:d-a-n

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

Ουάλιντ-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Πέτυχαν (όλοι) οι φοιτητές εκτός από τον Ουάλιντ.»

(Al Zahrani 2014: 43)

Τέλος, το αρνητικό μόριο ή συνδετικό ρήμα *لَيْسَ/laysa* μπορεί να ακολουθείται από λέξεις όπως, μεταξύ άλλων, το μόριο εξαίρεσης *إِلَّا/illa* ή το ουσιαστικό *غَيْرٌ/ġayru*, και να βρίσκεται στο τέλος μίας πρότασης, με την έννοια ‘τίποτε άλλο/περισσότερο’ (Badawi κ.ά., 2016):

(64) أُرِيدُ مَحَبَّتَكَ لَيْسَ غَيْرٌ

’u-ri:du

maḥabbata-ka 1-

επιθυμώ.ΜΗΣΥΝ.1.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

αγάπη-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

laysa ġayru

ΑΡΝ. άλλο

«Επιθυμώ την αγάπη σου, τίποτε άλλο.»

(65) خُطْوَةٌ تَمْهِدُ لَيْسَ إِلَّا

ḫuṭwat-u

tamhid-i-n

βήμα-ΟΝΟΜ.

προπαρασκευαστικός-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

laysa ’illa

ΑΡΝ. Μ.ΕΞ.

«Ένα προπαρασκευαστικό βήμα (είναι), τίποτε άλλο.»

(Badawi κ.ά. 2016: 540)

2.4 *لَمْ/lam*

Το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam* που, σύμφωνα με τους Ibn Manzuur και Wright, όπως επισημαίνεται στον Al Zahrani (2014), προκύπτει από τον συνδυασμό του *لَا/la*: και του *مَا/ma*:, χρησιμοποιείται για να δηλώσει άρνηση στο παρελθόν, ωστόσο δεν συντάσσεται με ρήμα στον αόριστο αλλά μόνο με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική

προστακτική έγκλιση. Αποτελεί συνεπώς αρνητικό μόριο που φέρει χρόνο και τη συνηθέστερη μορφή άρνησης σε παρελθόντα χρόνο της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής:

(66) لَمْ أَنْم

lam 'a-nam

APN. 1-κοιμάμαι.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Δεν κοιμήθηκα.»

(Ryding 2005: 622)

Χρησιμοποιείται επίσης σε υποθετικές προτάσεις, μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *law*, με ρήμα πάλι στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση:

(67) لَوْ لَمْ يَكُنْ مُجْتَهِدًا لَمَا نَجَحَ

law lam ya-kun

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. APN. 3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

mojtahid-a-n

επιμελής-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

la-ma: najah-a

ΕΜΦΑΤ.Μ.-APN. πετυχαίνω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αν δεν ήταν επιμελής, δεν θα πετύχαινε.»

(Abu-Chacra 2007: 312)

Αλλά και μέσα σε υποθετικές προτάσεις, μετά το υποθετικό σύνδεσμο *in* ή *ida*:

(68) وَإِنْ لَمْ تَشَأْ لَمْ يَتَمَّ

wa-ʾin lam ta-šaʾ

και-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. APN. 3-επιθυμώ.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΘΗΛ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

lam ya-timma

APN. 3-εκπληρώνομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μα αν δεν θέλει (ο Θεός) δεν θα εκπληρωθεί.»

(Badawi κ.ά. 2016: 717)

Οι Badawi κ.ά (2016) προσθέτουν επίσης ότι το αρνητικό μόριο *ʾlam* μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί μέσα σε ερώτηση με άρνηση, όταν προηγείται το ερωτηματικό μόριο *ʾa*

(69) أَلَمْ تَذْكُرْ يَمِينَكَ الَّذِي أَقْسَمْتَهُ؟

ʾa-lam ta- dkur

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. 2.θυμάμαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

yami:n-a-ka alladi

όρκος-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ʾaqsam-ta-hu

ορκίζομαι.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Ξέχασες τον όρκο που έκανες;»

(Badawi κ.ά. 2016: 767)

لَنْ أُنْسَى (70γ)

lan 'a-nsa:

APN. 1-ξεχνώ.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.-ΥΠΟΤ.

«Δεν θα ξεχάσω.»

(Ryding 2005: 648)

Ο Abu-Chacra (2007) αναφέρει επίσης τη λειτουργία του *ʾlan* μέσα σε υποθετικές προτάσεις, ως αρνητική απόδοση που εισάγεται με τον σύνδεσμο *ʾifa* :

إِنْ زَارَنِي عَدُوٌّ فَلَنْ أُطْرِدُهُ (71)

'in za:ra-ni:

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. επισκέπτομαι.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.

'aduww-u-n fa-lan

εχθρός-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

'atruda-hu

1-διώχνω.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.-ΑΝΤ.3. ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αν κάποιος εχθρός με επισκεφθεί, δεν θα τον διώξω.»

(Abu-Chacra 2007: 311)

Ενώ οι Badawi κ.ά (2016) προσθέτουν ότι το αρνητικό μόριο *ʾlan* μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί μέσα σε ερώτηση με άρνηση, όταν προηγείται το ερωτηματικό μόριο *ʾa*

أَلَنْ تَلْعَبِي مَعِي؟ (72)

'a-lan ta-l'abi

ma'-i

«Δεν θα παίξεις μαζί μου;»

(Badawi κ.ά. 2016: 768)

2.6 *غَيْرُ/ġayr*

Το ουσιαστικό *غَيْرُ/ġayr* που έχει γενικά την έννοια ‘άλλος/διαφορετικός’, μπορεί σύμφωνα με τον Abu-Chacra (2007) να χρησιμοποιηθεί πριν από ένα ουσιαστικό ή επίθετο χωρίς άρθρο και στη γενική πτώση, για να δηλώσει άρνηση ή αντίφαση, με την έννοια ‘όχι/μη-/α-’:

(73) *غَيْرُ مُهِمٍّ*

ġayr-u   *muhimm-i-n*

ΑΡΝ.-ΟΝΟΜ.   σημαντικός-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Μη σημαντικός/Ασήμαντος»

(Abu-Chacra 2007: 173)

Η Ryding (2005) επισημαίνει ότι το *غَيْرُ/ġayr* για να δηλώσει άρνηση χρησιμοποιείται ως πρώτο στοιχείο μία δομής όπου το δεύτερο στοιχείο είναι ένα επίθετο ή μία μετοχή. Ως πρώτο στοιχείο της δομής, το *غَيْرُ/ġayr* φέρει την ίδια πτώση με το ουσιαστικό που τροποποιεί.

Για να τροποποιήσει έναρθρο ουσιαστικό, το *غَيْرُ/ġayr* ακολουθείται από ένα έναρθρο επίθετο:

(74) *الدولُ غَيْرُ إِسْلَامِيَّةٍ*

ad-duwal-u   *ġayr-u*   *al-'islamiyyat-i*

ΑΡΘ.-κράτη-ΟΝΟΜ.   ΑΡΝ.-ΟΝΟΜ.   ΑΡΘ.-ισλαμικά-ΓΕΝ.

من غير تعب (77)

min gayr-i ta'ab-i-n

ΠΡΟΘ. χωρίς μόχθος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Χωρίς μόχθο.»

(Badawi κ.ά. 2016: 267)

Στο τέλος μιας πρότασης, το *غَيْرُ/gayr* μπορεί να ακολουθεί ένα αρνητικό μόριο όπως το *لَا/la:* ή το *لَيْسَ/laysa* για να εκφράσει την έννοια ‘τίποτε άλλο’:

(78) الْحُرِّيَّةُ الْفَرْدِيَّةُ لَا غَيْرُ

al-ḥurriyat-u al-fardiyyat-u la: gayr-u

ΑΡΘ.-ελευθερία-ΟΝΟΜ. ΑΡΘ.-ατομική-ΟΝΟΜ. ΑΡΝ. άλλο-ΟΝΟΜ.

«Ατομική ελευθερία (και) τίποτε άλλο.»

(Badawi κ.ά. 2016: 334)

2.7 *بَلَّ/bal*

Ο εναντιωματικός σύνδεσμος *بَلَّ/bal* χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους Badawi κ.ά. (2016) μεταξύ δύο προτάσεων, είτε για να ενισχύσει και να εξελίξει μία καταφατική δήλωση που μόλις έχει προηγηθεί είτε για να για να αντικρούσει με έμφαση μία αρνητική δήλωση που μόλις έχει προηγηθεί:

(79) لَمْ تَكُنْ هُنَاكَ مُصَادِرَاتٌ بَلْ كَانَتْ هُنَاكَ حُرِّيَّةٌ

lam ta-kun huna:ka

ΑΡΝ. 3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. εκεί

muṣa:dara:t-u-n bal ka:n-at

κατασχέσεις-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ. ENANT.ΣΥΝΔ είμαι.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

huna:ka ḥurriyyat-u-n

εκεί ελευθερία-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν υπήρχαν εκεί κατασχέσεις, αντιθέτως, υπήρχε ελευθερία.»

(Badawi κ.ά. 2016: 626)

Μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘ούτε’, όταν ακολουθεί ο σύνδεσμος *ʿwa* :

(80) لَا قَيْدَ عَلَى عَوْدَتِهِ بَلْ وَخُرُوجِهِ أَيْضاً

la: quyu:d-a ʿala: ʿawdat-i-hi

APN. περιορισμοί-ΑΙΤ. ΠΡΟΘ. επιστροφή-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

bal wa-ḥuru:j-i-hi ʿayḍan

ENANT.ΣΥΝΔ. και-έξοδος-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. επίσης

«Δεν υπάρχουν περιορισμοί για την επιστροφή του, ούτε και για την έξοδό του (από τη χώρα) επίσης.»

(Badawi κ.ά. 2016: 628)

2.8 عَدَمٌ/ʿadamu

Το ουσιαστικό عَدَمٌ/ʿadamu (ανυπαρξία/έλλειψη/απουσία) ή και το επίθετο عَدِيمٌ/ʿadimu, μπορούν, όπως αναφέρει ο Abu-Chacra (2007), να δηλώσουν άρνηση όταν ακολουθούνται από ένα ουσιαστικό στη γενική πτώση, όπως στο παρακάτω παράδειγμα:

(81α) عَدَمٌ الْخَبْرَةَ

‘adam-u al-ḥibrat-i

APN.-ονομ. APΘ-εμπειρία-ΓΕΝ.

«Απειρία/Έλλειψη εμπειρίας»

(Abu-Chacra 2007: 174)

(81β) عَدِيمُ النَّظِيرِ

‘adi:m-u al-na zi:ri

APN.E.-ONOM. APΘ.-αντίστοιχος-ΓΕΝ.

«Ασύγκριτος»

(Badawi κ.ά. 2016: 838)

2.9 Η χρήση των αρνητικών μορίων *لَا/la:*, *لَمْ/lam* και *لَمَّا/ma:* με τα ρήματα *كَانَ/ka:da*, *عَادَ/a:da* και *زَالَ/za:la*

Το ρήμα *كَانَ/ka:da* που έχει την έννοια ‘μόλις ετοιμαζόταν να/μόλις που...’, χρησιμοποιείται πολύ συχνά με τα αρνητικά μόρια *لَا/la:* + ενεστώτα οριστικής έγκλισης (*لَا يَكْدُ/la: yaka:du*), *لَمَّا/ma:* + αόριστο (*لَمَّا كَادَ/ma: ka:da*) ή *لَمْ/lam* + ενεστώτα ειδικής προστακτικής έγκλισης (*لَمْ يَكْدُ/lam yakad*) με την ίδια σχεδόν σημασία ‘μόλις/δεν πρόλαβε να /μετά βίας/ίσα που/με το ζόρι...’, πάντοτε ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(82) مَا كَادَ يَقِفُ حَتَّى وَقَعَ

ma: ka:d-a

APN. μόλις που-ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ya-qif-u

3-σηκόνωμαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

hatta: waqa‘-a

μέχρι πέφτω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Δεν πρόλαβε να σηκωθεί και έπεσε.»

(Abu-Chacra 2007: 292)

Το ρήμα *عَدَّ/a:da* που έχει την έννοια ‘επιστρέφω/ξανακάνω κάτι’, χρησιμοποιείται επίσης με τα αρνητικά μόρια *لَا/la:* + ενεστώτα οριστικής έγκλισης (*لَا يَعُوذُ/la: ya‘u:du*), *مَا/ma:* + αόριστο (*عَدَّ مَا/ma: ‘a:da*) ή *لَمْ/lam* + ενεστώτα ειδικής προστακτικής έγκλισης (*لَمْ يَعْذُ/lam ya‘ud*) ακολουθούμενο από ένα ρήμα στον ενεστώτα οριστικής για να δηλώσει ότι η ενέργεια του ρήματος αυτού έχει σταματήσει, με την έννοια ‘δεν...πια’ (Abu-Chacra, 2007):

(83) مَا عَادَ يَذُرُّسُ فِي الْجَامِعَةِ

ma: ‘a:d-a

ΑΡΝ. επιστρέφω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ya-drus-u

3-σπουδάζω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

fi: al-ja:mi ‘at-i

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-πανεπιστήμιο-ΓΕΝ.

«Δεν σπουδάζει πια στο πανεπιστήμιο.»

(Abu-Chacra 2007: 291)

Το ρήμα *يَزَالُ/za:la* που έχει την έννοια ‘παύω/σταματώ’, χρησιμοποιείται συνήθως με τα αρνητικά μόρια *لَا/la:* + ενεστώτα οριστικής (*لَا يَزَالُ/la: yaza:lu*), *مَا/ma:* + αόριστο (*لَا مَا/ma: za:la*) ή *لَمْ/lam* + ενεστώτα ειδικής προστακτικής (*لَمْ يَزَلْ/lam yazal*) ακολουθούμενο από ένα ρήμα, ένα ρηματικό επίθετο ή ένα ουσιαστικό, για να δηλώσει ότι μία ενέργεια ή κατάσταση και δεν έχει σταματήσει και συνεχίζεται:

(84) لَا يَزَالُ حَيًّا

la: ya-zal-u

ḥayy-a-n

APN. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. ζωντανός.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Είναι ακόμα (δεν παύει να είναι) ζωντανός.»

(85) مَا زَالَ حَيًّا

ma: za:l-a

ḥayy-a-n

APN. παύω.ΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ζωντανός.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Είναι ακόμα (δεν παύει να είναι) ζωντανός.»

(86) لَمْ يَزَلْ حَيًّا

lam ya-zal

ḥayy-a-n

APN. 3.παύω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. ζωντανός.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Είναι ακόμα (δεν παύει να είναι) ζωντανός.»

(Abu-Chacra 2007: 291)

Οι Badawi κ.ά. (2016) αναφέρουν ότι η Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συχνά χρησιμοποιεί το ρήμα *ʾal-ʾiḥyā:la* στον αόριστο με το *ʾal-ʾiḥyā:* και στον ενεστώτα με το *ʾal-ʾiḥyā:* παρόλο που το αρνητικό μόριο *ʾal-ʾiḥyā:* συντάσσεται με αόριστο μόνο σε περιπτώσεις ευκτικής:

(87) إِنَّ الْحَرْبَ لَا زَالَتْ تُؤَيِّرُ كُلَّ شَيْءٍ

ʾinna: al-ḥarb-u

la: za:lat

ΕΜΦΑΤ.Μ. ΑΡΘ.-πόλεμος-ΟΝΟΜ. APN. παύω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

tu-ʾattir-u

kul šayʾ-i-n

3-επηρεάζω.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.-ΟΡΙΣΤ. κάθε πράγμα-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Πράγματι ο πόλεμος εξακολουθεί (δεν παύει) να επηρεάζει τα πάντα»

(Badawi κ.ά. 2016: 480)

Υποστηρίζουν επίσης, ότι η χρήση του ρήματος *Al'za:la* εμφανίζεται αποκλειστικά και μόνο με αρνητικά μόρια και ακολουθείται από κατηγορημα που μπορεί επίσης να είναι ρηματική ή προθετική φράση:

(88) لَا يَزَالُونَ يَكْرَهُونَ سَمَاعَ إِسْمِهِ وَرُؤْيَا صُورَتِهِ

la: ya-za:l-u:na

ΑΡΝ. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

ya-krah-u:na

sama: ' -a

3-μισώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ. ακρόαση-ΑΙΤ.

ism-i-hi

wa-ru'yat-a

όνομα-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

και-όραση-ΑΙΤ.

ʃu:rati-hi

εικόνα-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Εξακολουθούν (δεν παύουν) να μισούν να ακούνε το όνομά του και να βλέπουν την εικόνα του.»

(89) وَالذُّمُوعُ مَا زَالَتْ فِي عَيْنَيْهَا

wa-ad-dumu: 'u

ma: za:l-at

fi:

και-ΑΡΘ.-δάκρυα-ΟΝΟΜ. ΑΡΝ. παύω.ΣΥΝ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.

'ayna-y-ha:

μάτια-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Και τα δάκρυα ήταν ακόμα (δεν έπαυαν να είναι) μες στα μάτια της»

(Badawi κ.ά. 2016: 480)

Το ρήμα μπορεί επίσης να εμφανιστεί με ελλειπτική μορφή:

(90) كَانَ يَفْرُضُ وَلَا يَزَالُ

ka:n-a

ya-frid-u

είμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. 3-υποθέτω-ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΟΡΙΣΤ.

wa-la:

ya-za:l-u

και-ΑΡΝ. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΟΡΙΣΤ.

«Έκανε υποθέσεις και εξακολουθεί (να κάνει υποθέσεις)/και δεν έχει πάψει (να κάνει υποθέσεις)»

(Badawi κ.ά. 2016: 481)

3.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΟΡΑΝΙΟΥ

Προτού γίνει γραπτό κείμενο, το Κοράνι ήταν προφορικός λόγος. Η ίδια η ονομασία του αποτελεί μάλιστα ουσιαστικό που προέρχεται από το ρήμα *ʾaṣḥara* που σημαίνει ‘απαγγέλλω’. Όσο για το πέρασμα από την προφορικότητα στη γραφή, οι περιγραφές τόσο της παράδοσης των Σουνιτών όσο και εκείνης των Σιιτών είναι ποικίλες και συχνά αντιφατικές (Mehdi, 2015).

Το Κοράνι χωρίζεται σε 114 κεφάλαια που ονομάζονται Σούρες και που εμπεριέχουν το μήνυμα του Ισλάμ, όπως λέγεται ότι αυτό μεταβιβάστηκε στον Μωάμεθ από τον Αρχάγγελο Γαβριήλ μέσα σε διάρκεια 23 ετών, από το 609 μέχρι το 632, έτος θανάτου του Προφήτη (Chejne, 1969). Στη διάρκεια των 23 αυτών ετών που διήρκεσαν τα κηρύγματα του Μωάμεθ, οι στίχοι του Κορανίου γράφονταν από γραμματείς, εθελοντές ή διορισμένους από τον Προφήτη πάνω σε φοινικόφυλλα, κόκαλα καμηλών, λευκές και επίπεδες πλάκες/πέτρες, σπασμένα κομμάτια κεραμικών, δέρματα, περγαμηνές ή παπύρους. Λίγο μετά τον θάνατο του Μωάμεθ, οι στίχοι συλλέχθηκαν με διαταγή του πρώτου χαλίφη και προστέθηκαν σε αυτούς όλα όσα είχαν απομνημονευτεί. Όμως ήταν ο τρίτος χαλίφης, ο Οθμάν, αυτός που συνέταξε τα κείμενα που είχαν συλλεχθεί, το 25ο έτος της Εγίρας, το 646 δηλαδή μ.Χ. (El Jalil, 1943).

Κατά τον Vollers, όπως αναφέρει ο Fischer (2006), το κείμενο του Κορανίου γράφτηκε αρχικά στη διάλεκτο της Μέκκας, γεγονός που δικαιολογεί την έλλειψη επιθημάτων πτώσεων και εγκλίσεων, και αργότερα προσαρμόστηκε στην τυποποιημένη Κλασική Αραβική.

Κατά τον Blanchère (1990), ο Μωάμεθ δεν ήταν ούτε ρήτορας ούτε ποιητής. Εξάλλου μέσα στο Κοράνι αναφέρεται ότι δεν πρόκειται για ποίηση:

(1) وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ

wama: ‘allamna:hu aši‘ra wama: yanbagi: lahu

«Δεν κάναμε τον Μωάμεθ ποιητή, δεν του ταιριάζει κάτι τέτοιο.»

«We have not instructed the (Prophet) in Poetry, nor is it meet for him»

(Κοράνι: Σούρα 36: Στίχοι: 36:69:1- 36:69:6)

Όσο για τις αποκαλύψεις του Κορανίου, ο Blanchère (1990) αναφέρει ότι πρόκειται για κηρύγματα που απευθύνονται στους ακροατές του Μωάμεθ με σκοπό να τους συγκινήσουν, να τους πείσουν ή να τους προκαλέσουν σύγχυση.

Το πρώτο μέρος των κηρυγμάτων έλαβε χώρα στη Μέκκα και είχε σκοπό να ενώσει τους πολυθεϊστές υπό τη μονοθεϊστική θρησκεία του χαναφισμού. Οι προσπάθειες του Μωάμεθ ωστόσο απέβησαν μάταιες στη Μέκκα και έτσι εγκατέλειψε τη γενέτειρά του και πήγε στη Γιατρίμπ, που αργότερα πήρε το όνομα Μεντίνα και όπου ο λόγος του κατάφερε να εισακουστεί. Το έτος αυτό σηματοδότησε την έναρξη της Εγίρας, του μουσουλμανικού ημερολογίου. Τα κεφάλαια άλλωστε του Κορανίου χωρίζονται σε εκείνα των αποκαλύψεων που έλαβαν χώρα στη Μέκκα και σε αυτά των μεταγενέστερων αποκαλύψεων, που έλαβαν χώρα στη Μεντίνα.

Το Κοράνι, όπως αναφέρει ο Zammit (2002), αποτελεί την πιο εξέχουσα μορφή γραπτού λόγου της αραβικής γλώσσας. Η μουσουλμανική παράδοση εξάλλου προσδιορίζει την Κορανική Αραβική και συνεπώς τη γλώσσα της φυλής των Κουραΐς από όπου καταγόταν και ο Προφήτης, ως την αγνότερη αραβική γλώσσα. Αναπόφευκτο ήταν λοιπόν να θεωρηθεί έκτοτε ως πρότυπο η Κορανική Αραβική.

Ο Zammit (2002) επισημαίνει ακόμα ότι υποστηρίζεται από πολλούς ότι η λέξη *عَرَبِيّ* /*arabiyy* (αραβικός) δεν υποδήλωνε τότε την εθνικότητα ούτε αναφερόταν στην αραβική γλώσσα μα σήμαινε απλά ‘καθαρός, φανερός, σαφής’. Εξάλλου, όπως αναφέρει ο Versteegh (2014), η λέξη *عَرَب* /*arab* (Αραβας) δεν εμφανίζεται καθόλου στο Κοράνι παρά μονάχα ως επίθετο, ενώ ο πληθυντικός *عَرَاب* /*a'ra:b* (Αραβες) υποδεικνύει τις φυλές των Βεδουίνων που έζησαν στην έρημο και αντιστάθηκαν στο μήνυμα του Προφήτη:

(2) الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا

al'a'ra:bu 'ašaddu kufran wanifa:qan

«Οι Άραβες της ερήμου είναι οι πιο άπιστοι και υποκριτές»

«The Bedouin Arabs are the worst in unbelief and hypocrisy»

(Κοράνι: Σούρα 9: Στίχοι: 9:97:1 – 9:97:4)

Σύμφωνα με τον Versteegh (2014), στην ορολογία της προϊσλαμικής περιόδου, υπήρχε διαφορά μεταξύ των μη νομαδικών πληθυσμών που κατοικούσαν σε πόλεις όπως η Μέκκα και η Μεντίνα, και των Βεδουίνων. Ωστόσο μετά την περίοδο των κατακτήσεων, οι μη νομάδες Άραβες άρχισαν να αντιμετωπίζουν τους Βεδουίνους ως το ιδανικό πρότυπο του Άραβα που διατήρησε την αγνότητα της γλώσσας όπως ήταν στα προϊσλαμικά χρόνια και η λέξη *كَلَامُ الْعَرَبِ/kala:m al'arab* (ομιλία/γλώσσα των Αράβων) αντιπροσώπευε ακριβώς την καθαρή και ανέπαφη γλώσσα των Βεδουίνων. Οι διαφορές ανάμεσα στην Κλασική Αραβική και τις ανατολικές διαλέκτους μοιάζουν μικρότερες από εκείνες μεταξύ της Κλασικής Αραβικής και των δυτικών διαλέκτων του Χιτζάζ. Σχετικά με τη γλώσσα του Κορανίου, υπάρχουν διαφορετικές θεωρίες. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι πρόκειται για τη γλώσσα των Κουραΐς και άλλοι ότι πρόκειται για μια πιο εκτενή ποικιλία που βασίζεται στη διάλεκτο του Χιτζάζ. Άλλοι επίσης, θεωρούν ότι στο κορανικό κείμενο εμφανίζονται επιπλέον στοιχεία των ανατολικών ποικιλιών (Ferrando, 2007).

Πάντως το κείμενο του Κορανίου και κυρίως η ορθογραφία του, φανερώνει ίχνη προσαρμογής στην τοπική προφορά της ποιητικής γλώσσας στο Χιτζάζ, και το πιο έκδηλο παράδειγμα για αυτό είναι η γραφή του γλωττιδικού, κλειστού φθόγγου χάμζα (ء), χαρακτηριστικό των ανατολικών διαλέκτων που ήταν απόν στις δυτικές ποικιλίες, συμπεριλαμβανομένης και της Μέκκας. Η ορθογραφία πάντως του κειμένου του Κορανίου, ακολουθεί τους κανόνες της αραμαϊκής γραφής και της γραφής των Ναβαταίων, που χρησιμοποιήθηκε και στις προϊσλαμικές αραβικές επιγραφές Versteegh (2014).

Το Κοράνι είναι πιθανότερο ότι διαβαζόταν χωρίς επιθηματοποίηση και φωνηεντισμό (ιράμπ/إِغْرَابٌ και χαρακάτ/حَرَكَاتٌ) που προστέθηκε αργότερα από ανθρώπους που είχαν σπουδάσει την Κλασική Αραβική και είχαν επαφή με φυλές Βεδουίνων. Σύμφωνα με

τον Rabin (1955), ο J.G. Wetzstein ήταν ο πρώτος που υποστήριξε ότι η Κλασική Αραβική δεν ήταν η προφορική γλώσσα που χρησιμοποιούσαν στα ποιήματά τους οι προϊσλαμικοί ποιητές και άρα διέφερε από όλες τις αρχαίες διαλέκτους ή βασιζόταν σε κάποιες από αυτές. Τα τελευταία χρόνια αποκαλέστηκε ως *Ποιητική Κοινή*, γλώσσα που υποστηρίχθηκε πως αποτελεί και τη γλώσσα του Κορανίου. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν η διάλεκτος των Κουραΐς να ήταν απλά η Κλασική χωρίς το ιράμπ, καθώς δεν γίνεται μία διάλεκτος να μετατραπεί κατευθείαν σε λογοτεχνική γλώσσα απλά προσθέτοντας τις καταλήξεις των πτώσεων/ιράμπ.

Καθώς η σκοπός του ήταν η δημιουργία ενός ιερού, θρησκευτικού κειμένου, ο Προφήτης ανέτρεξε στα μοναδικά γραπτά κείμενα που υπήρχαν εκείνη την εποχή και αναγκαστικά απήγγειλε σε μία γλώσσα όσο πιο κοντά δυνατόν στην παλαιά ποιητική αραβική γλώσσα διαχωρίζοντας ωστόσο τη θέση του από τους ποιητές-παγανιστές (Knauf, 2010). Όμως, για ποιον λόγο άραγε επέλεξε να χρησιμοποιήσει μία γλώσσα που χρησιμοποιούνταν σε ειδικές περιστάσεις από φυλές Βεδουίνων και σε περιοχές πολύ απομακρυσμένες από τη Μέκκα; Και πώς γίνεται να απέρριπτε τόσο απόλυτα τους ποιητές ενώ την ίδια στιγμή χρησιμοποιούσε τη γλώσσα τους; Ίσως, υποστηρίζει ο Rabin (1955), να μην συνέδεε συνειδητά αυτή τη γλώσσα με τη γλώσσα των ποιητών.

Το Κοράνι είναι ένα κείμενο χωρίς καθόλου στίξη. Τα μόνο σημεία που υπάρχουν είναι αυτά της παύσης, έξι διαφορετικοί τύποι σημείων που χρησιμοποιούνται στο κείμενο για να υποδείξουν στον αναγνώστη που απαγγέλλει πότε πρέπει και πότε δεν πρέπει να κάνει παύση (The Quranic Arabic Corpus).

Το κείμενο του Κορανίου είναι μεταφρασμένο στις περισσότερες γλώσσες του κόσμου. Ωστόσο οι μεταφράσεις, εφόσον πρόκειται για θρησκευτικό κείμενο, δεν ανταποκρίνονται πάντοτε με ακρίβεια στις γλωσσολογικές αναλύσεις, ενώ συχνά παρουσιάζουν διαφορές και αντιφάσεις. Για αυτόν τον λόγο παρατίθενται σε όλους τους στίχους που περιέχονται στο κείμενο δύο διαφορετικές μεταφράσεις, μία στην ελληνική γλώσσα (Το Ιερό Κοράνιο, Απόδοση στη Νέα Ελληνική: Φιλολογική Ομάδα Κάκτου, Εκδόσεις Κάκτος 2002) και μία στην αγγλική γλώσσα (The Holy Quran, English translation of the meanings and Commentary, The Custodian of the Two Holy Mosques King Fahd Complex For the Printing of The Holy Quran).

Μέσα στο Κοράνι, εμφανίζονται όλες οι όψεις άρνησης που στη διαδικασία προτυποποίησης της γλώσσας θα συμπεριληφθούν στην Κλασική Αραβική. Στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζεται και αναλύεται ξεχωριστά η κάθε περίπτωση χρήσης άρνησης, με παραδείγματα από το κείμενο.

3.1 *ʾIla:*

3.1.1 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *ʾIla:* εμφανίζεται πολύ συχνά μέσα στο Κοράνι σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα. Το συναντάμε να συντάσσεται κυρίως με ρήματα μη συνοπτικής όψης, ενεστώτα, εμφανίζεται ωστόσο και με ρήματα συνοπτικής όψης, αορίστου.

3.1.2 *ʾIla:* + ρήμα στον ενεστώτα

Το αρνητικό μόριο *ʾIla:* εμφανίζεται πριν από ρήματα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(3) ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

da:lika

bi- 'anna-hum

ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.-ΣΥΝΔ.ΑΙΤ.-ANT.3. ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

qawm-u-n

la:

ya- 'lam-u:na

λαός-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ. APN.

3-γνωρίζω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«[...] καθώς αυτοί είναι λαός αδαής.»

«[...] that is because they are men without knowledge.»

(Κοράνι: Σούρα 9, Στίχοι 9:6:14 - 9:6:18)

Το αρνητικό μόριο *ʾla*: εμφανίζεται επίσης συχνά μέσα σε προτάσεις με ενεστώτα οριστικής όπου παρεμβάλλεται μεταξύ αρνητικού μορίου και ρήματος μία αντωνυμία:

(4) وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

wa-la: hum ya-hzan-u:na

και-APN. ANT.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. 3-θλίβομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«[...] και ποτέ δεν θα τους κυριεύσει η θλίψη.»

«[...] nor shall they grieve.»

(Κοράνι: Σούρα 5: Στίχοι: 5:69:18 – 5:69:20)

Το αρνητικό μόριο *ʾla*: εμφανίζεται επίσης πριν από ρήματα στον ενεστώτα και σε μορφή ειδικής προστακτικής έγκλισης, για να δηλώσει απαγόρευση:

(5α) فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

fa- 'amma: al-yati:m-a

ΣΥΝΔ.-όσο για ΑΡΘ.-ορφανός-ΑΙΤ.

fa-la: ta-qhar

ΣΥΝΔ.-APN. 2-καταπιέζω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μην είσαι, λοιπόν, σκληρός με τα ορφανά»

«Therefore, treat not the orphan with harshness»

(Κοράνι: Σούρα 93: Στίχοι: 93:9:3 – 93:9:4)

(5β) وَلَا تُخَاطِبُنِي

wa-la:

και-APN.

tu-ħa:tib-ni:

2-απευθύνομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.

«[...] και μη Μας μιλήσεις»

«[...] and address Me no (further)»

(Κοράνι: Σούρα 11: Στίχοι: 11:37:5 – 11:37:6)

Την απαγόρευση ακολουθεί κάποιες φορές το μόριο εξαίρεσης *ʔilla*:

(5γ) *أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ*

ʔa-lla: ta-ʔbud-u:

να-ΑΡΝ. 2-λατρεύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

ʔilla: al-lah-a

Μ.ΕΞ. ΑΡΘ.-θεός-ΑΙΤ.

«Μη λατρεύετε άλλους θεούς εκτός από τον αληθινό Θεό»

«Worship ye none other than Allah»

(Κοράνι: Σούρα 46: Στίχοι: 46:21:16 – 46:21:18)

Επίσης το αρνητικό μόριο *ʔla*: εμφανίζεται με ρήματα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση, ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *ʔilla*:

(6) *وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ*

wa-la: yu-laqqa:-ha:

και-ΑΡΝ. 3-λαμβάνω-ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

ʔilla: aṣ-ṣa:bir-u:na

Μ.ΕΞ. ΑΡΘ.-υπομονετικοί.ΜΤΧ.-3.ΑΡΣ.ΑΙΤ.

«Την αμοιβή αυτήν, όμως, θα τη λάβουν μόνο όσοι υπομένουν καρτερικά.»

«But this none shall attain, save those who steadfastly persevere (in good).»

(Κοράνι: Σούρα 28: Στίχοι: 28:80:13 – 28:80:16)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: το συναντάμε επιπλέον με τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan* ως μία λέξη (*ʾlāʾan* + *ʾlā*: → *ʾlāʾ*) να ακολουθείται από ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση:

(7) *أَلَّا تَعْدِلُوا*

ʾa-lla:

ta-ʾdil-u:

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

2-είμαι δίκαιος.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.

«Να είστε δίκαιοι.»

«Be just»

(Κοράνι: Σούρα 5: Στίχοι: 5:8:14 – 5:8:15)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: το συναντάμε όμως επίσης και πριν από τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan*, με ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση:

(8) *وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ*

wa-la:

ʾan

ta-baddala

και-ΑΡΝ.

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

2-ανταλλάσσω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.

bi-hinna

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΠΛΗΘ.

«[...] nor to change them»

«[...] ούτε να τις αλλάξεις»

(Κοράνι: Σούρα 33: Στίχοι: 33:52:7 – 33:52:9)

Το αρνητικό μόριο *ʾla*: εμφανίζεται με το ερωτηματικό μόριο *ʾa* ή και τον σύνδεσμο *fa* ή -πολύ αραιότερα- τον σύνδεσμο *wa* σε ερώτηση με άρνηση και ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(9α) *أَلَا يَتَّقُونَ*

ʾa-la: ya-ttaq-u:na

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. 3-είναι θεοφοβούμενοι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν θα Με φοβηθούν;»

«Will they not fear Allah?»

(Κοράνι: Σούρα 26: Στίχοι: 26:11:3 – 26:11:4)

(9β) *أَلَا تَرَوْنَ*

ʾa-la: ta-ra-wna

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. 2-βλέπω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν βλέπετε [...];»

«See ye not [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 12: Στίχοι: 12:59:10 – 12:59:11)

(9γ) *أَوَلَا يَعْلَمُونَ*

ʾa-wa-la: ya-ʾlam-u:na

ΕΡΩΤ.Μ.-και.-ΑΡΝ. 3-γνωρίζω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Αγνοούν»

«Know they not [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:77:1 – 2:77:2)

(98) أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

'a-fa-la:

ta- ḍakkar-u:na

ΕΡΩΤ.Μ.-ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. 2-προειδοποιώ-ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν θα βάλετε μυαλό;»

«Will ye not then receive admonition?»

(Κοράνι: Σούρα 45: Στίχοι: 45:23:23 – 45:23:24)

Συναντάμε επίσης μέσα στο Κοράνι, μόνο τρεις φορές ωστόσο, το αρνητικό μόριο *lā*: με τον υποθετικό σύνδεσμο *law* και τον υποτακτικό σύνδεσμο *an* ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση, για να εκφράσει αρνητική υπόθεση:

(10) وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ سُفُوفًا مِنْ فِضَّةٍ

wa-law-la:

και-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

'an

ya-ku:na

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ. 3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.

an-nas-u:

'ummat-a-n

ΑΡΘ.-άνθρωποι.-ΟΝΟΜ.

έθνος.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

wa:hidat-a-n

la-ja'al-na:

ένας.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

ΕΜΦΑΤ.Μ.-κάνω-1.ΣΥΝ.ΠΛΗΘ.

li-man

ya-kfur-u

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ. 3-απιστώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

bi-l-rahma:n-i

li-buyu:ti-him

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-συμπνευτικός-ΓΕΝ. ΠΡΟΘ.-σπίτια-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

suquf-a-n

min

fiḍḍat-i-n

στέγες-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ. ασήμι-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αν δεν υπήρχε ο φόβος μήπως όλοι οι άνθρωποι γίνουν ένας άπιστος λαός, θα χαρίζαμε στους άπιστους σπίτια με ασημένιες στέγες»

«And were it not that (all) men might become one community We would provide, for everyone that blasphemes against The Most Gracious, silver roofs for their houses»

(Κοράνι: Σούρα 43: Στίχοι: 43:33:1 – 43:33:14)

Το αρνητικό μόριο *li-* εμφανίζεται επίσης μετά την πρόθεση *li-* και τον σύνδεσμο *li-kay-* με ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση, τέσσερις φορές μέσα στο Κοράνι:

(11) لِكَيْلَا تَأْسَوْا

li-kay-la:

ta-sa-w

ΠΡΟΘ.-ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

2-θρηνώ-ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.

«Μη θλίβεστε»

«In order that ye may not despair»

(Κοράνι: Σούρα 57: Στίχοι: 57:23:1 – 57:23:2)

Το αρνητικό μόριο *li-* συναντάται μέσα στο Κοράνι τρεις φορές μετά την πρόθεση *li-* και τον υποτακτικό σύνδεσμο *li-* να συντάσσεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση για να δηλώσει σκοπό:

(12) لَيْلًا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ

li-'a-lla:

ya-ku:na

ΠΡΟΘ.-ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.

li-l-nna:s-i

ala:

al-lah-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-άνθρωποι-ΓΕΝ. ΠΡΟΘ.

ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.

ḥujjat-u-n

επιχείρημα-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] για να μην έχουν οι άνθρωποι προφάσεις»

«[...] that mankind, [...], should have no plea against Allah»

(Κοράνι: Σούρα 4: Στίχοι: 4:165:4 – 4:165:8)

Το συναντάμε επίσης ως αρνητικό μόριο με την έννοια 'ούτε':

(13) فَاتَّبِعُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ

qa:til-u:

allaḍi:na

la:

πολεμώ-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΠΡΟΣΤ. ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΑΡΝ.

yu' min-u:na

bi-l-lah-i

πιστεύω.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.

wa-la:

bi-l-yawm-i

και-ΑΡΝ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-μέρα-ΓΕΝ.

al-a:ḥir-i

ΑΡΘ.-τελευταία.Ε.-ΓΕΝ.

«Fight those who believe not in Allah nor the Last Day»

«Να πολεμάτε εναντίον όποιου δεν πιστεύει στον θεό και στην Έσχατη Μέρα»

(Κοράνι: Σούρα 9: Στίχοι: 9:29:1 – 9:29:8)

Το αρνητικό μόριο *lā*: εμφανίζεται επιπλέον μέσα στο Κοράνι μετά τον σύνδεσμο υποτακτικής *ḥattā*: με ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση για να δηλώσει σκοπό, με την έννοια ‘για να μην/ώστε/ώσπου να μην’:

(14) وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةً

wa-qatilu:-hum

και-πολεμώ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΠΡΟΣΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ḥatta: la: ta-ku:na fitnat-u-n

ώσπου ΑΡΝ. 3-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΥΠΟΤ. δοκιμασία-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Να τους πολεμάτε έως ότου δεν θα υπάρχει πλέον πειρασμός»

«And fight them on until there is no more persecution»

(Κοράνι: Σούρα 8: Στίχοι 8:39:1 – 8:39:5)

3.1.3 *lā*: + ρήμα στον αόριστο

Μία ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η εμφάνιση του αρνητικού μορίου *lā*: με ρήματα αορίστου για να δηλώσει άρνηση στο παρελθόν:

(15) فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ

fa-la: iqtaham-a

ΣΥΝΔ-ΑΡΝ επιχειρώ.3.ΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

al-‘aqaba-ta:

ΑΡΘ.-ορεινός δρόμος-ΑΙΤ.

«Ωστόσο, ακόμα δεν πέρασε τον επικίνδυνο γκρεμό.»

«But he hath made not haste on the path that is steep.»

(Κοράνι: Σούρα 90: Στίχοι: 90:11:1 – 90:11:3)

(16) فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى

fa-la: ṣaddaq-a   wa-la:

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. πιστεύω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. και-ΑΡΝ.

ṣalla-a

προσεύχομαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αυτός δεν πίστεψε ούτε προσευχόταν.»

«So he gave nothing in charity, nor did he pray!»

(Κοράνι: Σούρα 75: Στίχοι: 75:31:1 – 75:31:4)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: εμφανίζεται συχνά μέσα στο Κοράνι πριν από ρήματα στον αόριστο. Στους παρακάτω στίχους, χρησιμοποιείται ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘ούτε’, μετά την άρνηση αορίστου *lā* /*ma*:, μέσα σε υποθετική πρόταση αρνητικής υπόθεσης που εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο (απραγματοποίητου) *ʾlaw*:

(17) لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ

law   ṣa:’a   al-lah-u

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. επιθυμώ.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ.

ma: ’aṣrak-na: wa-la:

APN. συσχετίζω.ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ. και-APN.

'a:ba:'u-na: wa-la:

πρόγονοι-ANT.1.ΠΛΗΘ. και-APN.

ḥaram-na: min šay-'i-n

απαγορεύω.ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ. κάτι-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αν δεν ήθελε ο Θεός, δεν θα Τον εξισώναμε με άλλους, ούτε εμείς ούτε και οι πατεράδες μας· ούτε και θα απαγορεύαμε τη χρήση καμιάς τροφής.»

«If Allah had wished, we should not have given partners to Him, nor would our fathers; Nor should we have had any forbidden thing.»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι: 6:148:4 – 6:148:14)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: το συναντάμε επίσης μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *ʾlaw*, με ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην ονομαστική και ρήμα στον αόριστο για να δηλώσει αρνητική υπόθεση στο παρελθόν:

(18) لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ

law-la: kita:b-u-n

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-APN. βιβλίο-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

mina al-lah-i sabaq-a

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ. προηγούμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αν δεν είχε δώσει ο Θεός προηγουμένως την άδειά Του»

«Had it not been for a previous ordainment from Allah»

(Κοράνι: Σούρα 8: Στίχοι: 8:68:1 – 8:68:5)

Το αρνητικό μόριο *lā*: εμφανίζεται επίσης μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *law* και πριν τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan* με ρήμα στον αόριστο, για να δηλώσει αρνητική υπόθεση:

(19) لَوْلَا أَنْ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ

law-la: ʾan

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-APN. ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.

tada:rak-a-hu

κυριεύω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ni ʾmat-u-n min

χάρη-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.

rabb-i-hi

Κύριος-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αν η χάρη του Κυρίου του δεν τον βοηθούσε»

«Had not Grace from his Lord reached him»

(Κοράνι: Σούρα 68: Στίχοι: 68:49:1 – 68:49:6)

Μία ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η συχνή εμφάνιση του αρνητικού μορίου *lā*: μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *law* με ρήματα στον αόριστο ή στον ενεστώτα οριστικής έγκλισης, για να εκφράσει την έννοια ‘γιατί δεν’:

(20α) لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ

law-la: ʾunzil-a

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-APN. κατεβαίνω.3.ΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ʾalay-hi malak-u-n

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.   άγγελος-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Γιατί, τουλάχιστον, δεν κατεβαίνει σε μας άγγελος από τον ουρανό;»

«Why is not an angel sent down to him?»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι: 6:8:2 – 6:8:5)

(20β) لَوْلَا تُسَبِّحُونَ

law-la: tu-ssabihuna

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. 2-δοξάζω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Γιατί δεν θυμηθήκατε τον Θεό;»

«Why not glorify (Allah)?»

(Κοράνι: Σούρα 68: Στίχοι: 68:28:6 – 68:28:7)

(20γ) لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ

law-la: yu-kallimuna:

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. 3-μιλάω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

al-lah-u   'aw ta-'ti:-na:

ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ. ή 3-έρχομαι.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ.

a:yat-u-n

σημάδι-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αν ο Θεός δεν μας μιλήσει κι αν δεν μας φανερώσει κάποιο σημάδι»

«Why speaketh not Allah unto us? Or why cometh not unto us a Sign?»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:118:5 – 2:118:10)

Ωστόσο, στο παραπάνω παράδειγμα (20γ) παρατηρούμε ότι η μία ερμηνεία αποδίδει το *لَوْلَا*/lawla: ως αρνητική υπόθεση με την έννοια ‘αν δεν’ ενώ η άλλη ακολουθεί τις υπόλοιπες αποδόσεις ως ‘γιατί δεν’.

Ενώ στο παρακάτω παράδειγμα, συναντάμε το *لَوْلَا*/lawla: να συντάσσεται με ρήμα που βρίσκεται στο τέλος της πρότασης ως απόδοση, και την υποθετική πρόταση που εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *إن*/'in να παρεμβάλλεται:

(21) لَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ تَرْجِعُونَهَا (21)

fa-law-la:	'in	kunt-um
ΣΥΝΔ.-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.	ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.	είμαι.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.
ḡayr-a	maḍi:n-i:na	
ΑΡΝ-ΑΙΤ.	οφειλέτες.ΜΤΧ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΓΕΝ.	
ta-rji' u:na-ha:		
2-φέρνω πίσω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.		

«Γιατί, λοιπόν, εφόσον δεν πιστεύετε ότι θα δικαστείτε και θα ανταμειφθείτε, δεν βάζετε και πάλι μέσα τις ψυχές σας;»

«Then why do ye not, if you are exempt from (future) account, call back the soul [...] ?»

(Κοράνι: Σούρα 56: Στίχοι: 56:86:1 – 56:87:1)

Όπως μπορεί να παρεμβάλλεται μεταξύ *لَوْلَا*/lawla: και ρήματος απόδοσης μία χρονική πρόταση που εισάγεται με τους συνδέσμους *إِذَا*/'ida: ή *إِذَا*/'id :

(22α) لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ

law-la:	'id	sami' -tumu:-hu
ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.	όταν	ακούω.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.

zann-a al-mu' min-una

νομίζω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-πιστοί.ΜΤΧ.-ΟΝΟΜ.

wa-al-mu' min-a:tu

ΣΥΝΔ.-ΑΡΘ.-πιστές.ΜΤΧ.-ΟΝΟΜ.

bi-' anfus-i-him

ΠΡΟΘ.-εαυτοί-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ḥayr-a-n wa-qa:l-u: ha:da:

καλό-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΣΥΝΔ.-λέω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΑΝΤ.

'ifk-u-n mubi:n-u-n

ψέμα-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. καθαρός-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Όταν διαδόθηκε η φήμη, οι πιστοί και οι πιστές δεν σχημάτισαν σωστή άποψη για την υπόθεση αυτή. Γιατί δεν είπαν ότι είναι καθαρή συκοφαντία;»

«Why did not the Believers -men and women- when ye heard of the affair, though well of their people and say, “This (charge) is an obvious lie”?»

(Κοράνι: Σούρα 24: Στίχοι 24:12:1 – 24:12:12)

(22β) قَالُوا لَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ [...] تَرْجِعُونَهَا

fa-law-la: 'ida:

ΣΥΝΔ.-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. όταν

balag'ati al-ḥulqu:m-a

φτάνω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-λαμός-ΑΙΤ.

[...]

ta-rji' u:na-ha:

2-γυρνώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ. ΠΛΗΘ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Γιατί λοιπόν, όταν η ψυχή σας κοντεύει να βγει, [...], δεν βάζετε και πάλι μέσα τις ψυχές σας;»

«Then why do ye not (intervene) when (the soul of the dying man) reaches the throat, [...] call back the soul [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 56: Στίχοι: 56:83:1 – 56:87:1)

3.1.4 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *ʾilla*: εμφανίζεται πολύ συχνά στο Κοράνι μέσα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα.

Το συναντάμε πριν από ουσιαστικά χωρίς άρθρο στην αιτιατική πτώση, ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*:

(23) لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

la:	'ila:h-a	'illa:	huwa
ΑΡΝ.	θεός-ΑΙΤ.	Μ.ΕΞ.	ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«[...] δεν υπάρχει άλλος θεός εκτός από Εκείνον.»

«There is no god but He.»

(Κοράνι: Σούρα 9, Στίχοι: 9:31:17 – 9:31:20)

Το συναντάμε επίσης πριν από ουσιαστικά στη γενική πτώση, σε περιπτώσεις όπου εννοείται πρόθεση. Ακολουθείται και πάλι από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*:

(24) وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

wa-la: ḥabbat-i-n   fi:
 και-APN.   κόκκος-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.

 zuluma:t-i   al-'arḍ-i
 σκοτάδια-GEN.   ΑΡΘ.-γη-GEN.

 wa-la: raṭb-i-n   wa-la:
 και-APN.   υγρός-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.   και-APN.

 ya:bis-i-n   'illa: fi:
 ξηρός.MTX.-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.   Μ.ΕΞ.   ΠΡΟΘ.

 kita:b-i-n   mubi:n-i-n
 βιβλίο-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.   καθαρός.MTX.-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν υπάρχει κόκκος κάτω από τη γη ούτε ίχνος χλωρού ή ξερού χόρτου, χωρίς να είναι καταγεγραμμένο στο ξεκάθαρο Βιβλίο.»

«There is not a grain in the darkness (or depths) of the earth, nor anything fresh or dry (green or withered), but is (inscribed) in a Record Clear (to those who can read).»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι 6:59:19 – 6:59:31)

Το συναντάμε επιπλέον πριν από αντωνυμία, ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην ονομαστική πτώση, με επίθημα αοριστίας και προθετική φράση:

(25) لَا هُنَّ جُلٌّ لَّهُمْ

la: hunna   ḥill-u-n

APN. ANT.3.ΘΗΛ.ΠΛΗΘ. νόμιμο-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

la:-hum

ΠΡΟΘ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Δεν είναι νόμιμο εκείνες να βρίσκονται με τους άπιστους»

«They are not lawful (wives) for the Unbelievers»

(Κοράνι: Σούρα 60: Στίχοι: 60:10:19 – 60:10:22)

Αλλά και πριν από προθέσεις, ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘δεν...ούτε’:

(26) مُدَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ

mudabḍabi:n-a bayna

ταλαντευόμενοι.MTX.ΑΡΣ.-ΑΙΤ. ανάμεσα

ḍa:lika la: ’ila:

ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. APN. ΠΡΟΘ.

ha:ula:’i wa-la: ’ila:

ANT.3.ΠΛΗΘ. και-APN. ΠΡΟΘ.

ha:’ula:’i

ANT.3.ΠΛΗΘ

«Καθώς ταλαντεύονται μεταξύ των μεν και των δε, δεν ανήκουν ούτε στον ένα ούτε στον άλλο.»

«(They are) wavering between this and that belonging neither to these nor those»

(Κοράνι: Σούρα 4: Στίχοι: 4:143:1 – 4:143:6)

Εισάγει επίσης υποθετικές προτάσεις, μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *ʾInna* και ακολουθούμενο από ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση:

(27) *وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ*

wa-law-la: fadl-u al-lah-i

και-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. χάρη-ΟΝΟΜ. ΑΡΘ-θεός-ΓΕΝ.

ʾalay-kum wa-rahmat-u-hu

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. και-έλεος-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αν δεν υπήρχε η χάρη και η ευσπλαχνία του Θεού απέναντί σας»

«And were it not for the grace and mercy of Allah on you»

(Κοράνι: Σούρα 24: Στίχοι: 24:21:16 – 24:21:20)

Το αρνητικό μόριο *ʾInna*: εμφανίζεται επίσης συχνά στο Κοράνι με μετοχές και επίθετα. Συγκεκριμένα, το συναντάμε πριν από μετοχές αιτιατικής πτώσης χωρίς άρθρο:

(28α) *وَلَا مُدْبِلٌ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ*

wa-la: mubaddil-a li-kalima:t-i

και-ΑΡΝ. μετατρέπων.ΜΤΧ.-ΑΙΤ. ΠΡΟΘ.-λόγια-ΓΕΝ.

al-lah-i

ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.

«Ποιος μπορεί να αλλοιώσει τα λόγια του Κυρίου;»

«There is none that can alter the Words (and Decrees) of Allah»

(Κοράνι: Σούρα 6, Στίχοι: 6:34:14 – 6:34:17)

(28β) فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ

fa-la: ka:šif-a

και-APN. αφαιρών.MTX.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΙΤ.

la-hu 'illa:

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ.

huwa

ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«[...] μόνο Εκείνος μπορεί να σε σώσει από αυτήν.»

«[...] none can remove it but He»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι: 6:17:5 – 6:17:9)

Και ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘ούτε’, ακολουθούμενο από μετοχή στη γενική πτώση, όπου εννοείται η πρόθεση *من/min*, σε πρόταση με πρώτο αρνητικό μόριο το *لَا/ma:*

(29) فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ

fa-ma: la-hu min

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.

quwwat-i-n wa-la:

δύναμη-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. και-ΑΡΝ.

na:šir-i-n

βοηθός.MTX.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

(31) لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ

la: yu-‘adib-u

APN.   3.-τιμωρώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

‘ada:b-a-hu

’ahad-u-n

τιμωρία-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   ένας,-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] κανείς δεν θα μπορεί να τιμωρήσει όπως ο Θεός.»

«[...] his Chastisement will be such as none (else)»

(Κοράνι: Σούρα 89: Στίχοι: 89:25:2 – 89:25:5)

Αλλά και με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση, να ακολουθείται από το ουσιαστικό شَيْئًا *šayan* (κάτι) που ερμηνεύεται μετά από άρνηση ως ‘τίποτα’:

(32) لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا

la: ya-hluqu:na

šay-’a-n

APN.   3.δημιουργώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.   κάτι-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] δεν μπορούν να δημιουργήσουν τίποτα.»

«[...] create nothing»

(Κοράνι: Σούρα 16: Στίχοι: 16:20:6 – 16:20:8)

Το αρνητικό μόριο *lā*: το συναντάμε επίσης μέσα στο Κοράνι σε ιδιωματικές εκφράσεις όπως οι παρακάτω:

رَيْبٌ *lā*: *rayba*

Το αρνητικό μόριο *lā*: εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι στην έκφραση رَيْبٌ *lā*: *rayba* που ακολουθείται από την πρόθεση *fī*., με την έννοια ‘καμιά αμφιβολία’:

(33) لَا رَيْبَ فِيهِ

la:-rayb-a   fi-hi

APN.-αμφιβολία-AIT.   ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«[...] δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πάνω σε αυτό.»

«[...] of which there is no doubt.»

(Κοράνι: Σούρα 17: Στίχοι: 17:99:17 – 17:99:18)

لَا جَرَمَ /la: jarama

Το αρνητικό μόριο *لَا*: εμφανίζεται επίσης μέσα στο Κοράνι στην έκφραση *لَا جَرَمَ*: *jarama* ακολουθούμενη από τον σύνδεσμο αιτιατικής *أَنَّ* 'anna, με την έννοια 'αναπόφευκτα/σίγουρα':

(34) لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

la: jaram-a   'anna   al-lah-a

APN. αδίκημα-AIT. ΣΥΝΔ.ΑΙΤ. ΑΡΘ.-θεός-AIT.

ya-'lam-u   ma:

3-γνωρίζω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.   ΑΝΤ.

yu-sirr-una   wa-ma:

3-κρύβω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.   και-ΑΝΤ.

yu-'lin-u:na

3-ανακοινώνω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Βεβαίως ο Θεός γνωρίζει ό,τι κρύβουν και ό,τι αποκαλύπτουν»

«Undoubtedly Allah doth know what they conceal and what they reveal»

(Κοράνι: Σούρα 16: Στίχοι: 16:23:1 – 16:23:7)

Το αρνητικό μόριο *ʾlā*: το συναντάμε επίσης μέσα στο Κοράνι στην έκφραση *ʾlā/kalla*: ως μορφή επιφωνήματος, να εκφράζει εμφατική άρνηση με τις έννοιες ‘αποκλείεται’, ‘καθόλου’ ή ‘ποτέ’. Σημειώνεται ότι η άρνηση *ʾlā/kalla*: εμφανίζεται μόνο στα κεφάλαια της Μέκκας και όχι σε εκείνα της Μεντίνας:

(35) *إِنَّا لَمُدْرِكُونَ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ*

inna: la-mud'raku:na

ΕΜΦΑΤ.Μ. ΕΜΦΑΤ.Μ.-έχω επίγνωση.ΜΤΧ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

qa:l-a kalla: 'inna:

λέω-ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. καθόλου.ΑΡΝ. ΕΜΦΑΤ.Μ.

ma'-iya rabb-i:

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ. Κύριος-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.-ΓΕΝ.

sa-yahdi:-ni

ΠΡΟΘΗΜ.ΜΕΛ.-καθοδηγώ.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.

« “Χαθήκαμε!” “Καθόλου!” είπε ο Μωσής. “Ο Κύριος είναι μαζί μου, Αυτός θα με καθοδηγήσει.” »

« “We are sure to be overtaken” (Moses) said: “By no means! My Lord is with me! Soon will He guide me!” »

(Κοράνι: Σούρα 26: Στίχοι: 26:61:8 – 26:62:6)

Μία ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η συχνή εμφάνιση του αρνητικού μορίου *ʾlā*: μέσα στο Κοράνι με τη μορφή του επιφωνηματικού, εναρκτικού μορίου *ʾlā/ʾala*: πάντοτε

στην αρχή μας πρότασης, χωρίς να εκφράζει άρνηση αλλά με την έννοια ‘αναμφίβολα’, ‘πράγματι’, ‘ιδού’, ‘αλίμονο’:

(36) أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ

’ala: sa:’a   ma:

ENAP.M   κάνω κακό.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   ANT.

ya-zir-u:na

3.βαστώ.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Αλίμονο, τι τρομερό βάρος!»

«[...] and evil indeed are the burdens that they bear?»

(Κοράνι: Σούρα:6: Στίχοι: 6:31:23 – 6:31:26)

Συχνότερα ωστόσο, εμφανίζεται ακολουθούμενο από το εμφατικό μόριο *إِنَّ*’inna:

(37) أَلَا إِنَّهُمْ يَنْتُونُ صُدُورَهُمْ

’ala: ’inna-hum

ENAP.M.   ΕΜΦΑΤ.Μ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ya- ṭn-u:na

3-διπλώνω.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ṣudu:r-a-hum

στήθη-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Κλείνουν τις καρδιές τους»

«Behold! They fold up their hearts»

(Κοράνι: Σούρα 11: Στίχοι: 11:5:1 – 11:5:4)

Ωστόσο, το συναντάμε επίσης με την ίδια μορφή να ερμηνεύεται κάποιες φορές ως ερώτηση με άρνηση, σα να πρόκειται δηλαδή για το ερωτηματικό μόριο *ʾa* μαζί με το αρνητικό μόριο *ʾla*: όπως στα παρακάτω παραδείγματα:

(38) *أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ*

ʾa-la: ʾinna   li-llah-i   ma: fi:

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.   ΕΜΦΑΤ.Μ.   ΠΡΟΘ.-θεός-ΓΕΝ.   ΑΝΤ.   ΠΡΟΘ.

as-sama:wa:t-i   wa-al-ʾardi   ʾa-la:

ΑΡΘ.-ουρανοί-ΓΕΝ.   και-ΑΡΘ.-γη-ΓΕΝ.   ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.

ʾinna   waʿd-a   al-lah-i   ḥaqq-u-n

ΕΜΦΑΤ.Μ.   υπόσχεση-ΑΙΤ.   ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.   αλήθεια-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ

«Μήπως όσα υπάρχουν στη γη δεν ανήκουν στον Θεό; Δεν επαληθεύτηκαν οι υποσχέσεις Του;»

«Is it not (the case) that to Allah belongeth whatever is in the heavens and on earth? Is it not (the case) that Allah's promise is assuredly true?»

(*Κοράνι: Σούρα 10: Στίχοι: 10:55:1 – 10:55:12*)

3.2 *ʾma*:

3.2.1 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *ʾma*: εμφανίζεται πολύ συχνά μέσα στο Κοράνι σε προτάσεις με ρήματα συνοπτικής όψης -αορίστου- ή με ρήματα μη συνοπτικής όψης -ενεστώτα.

3.2.2 *La/ma*: + ρήμα στον αόριστο

Το αρνητικό μόριο *La/ma*: εμφανίζεται πριν από ρήματα στον αόριστο:

(39) مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ

ma: ittaḥad-a al-lah-u min

APN. λαμβάνω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ. ΠΡΟΘ.

walad-i-n

γιος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Ο Θεός δεν έχει παιδιά»

«No son did Allah beget»

(Κοράνι: Σούρα 23: Στίχοι: 23:91:1 – 23:91:3)

Το ρήμα στον αόριστο μπορεί να ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*:

(40) مَا خَلَقْنَاهُمْ إِلَّا بِالْحَقِّ

ma: ḥalaq-na:-huma: ʾilla:

APN. δημιουργώ.ΣΥΝ.-1. ΠΛΗΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΔΥΙΚ. Μ.ΕΞ.

bi-l-ḥaq-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-αλήθεια-ΓΕΝ.

«Τα δημιουργήσαμε για σοβαρό σκοπό»

«We created them not except for just ends»

(Κοράνι: Σούρα 44: Στίχοι: 44:39:1 – 44:39:4)

Το αρνητικό μόριο *La/ma*: εμφανίζεται επίσης μέσα σε προτάσεις απόδοσης υποθετικού λόγου, με ρήμα στον αόριστο:

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ ائْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ (41)

wa-law 'an-na:

και-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. ΣΥΝΔ.ΑΙΤ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ.

katab-na 'alay-him 'ani

γράφω.ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΣΥΝΔ.

uqtulu: anfus-a-kum

σκοτώνω.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΠΡΟΣΤ. εαυτοί-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

'awi uḥruju: min

ΣΥΝΔ. βγαίνω έξω.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΠΡΟΣΤ. ΠΡΟΘ.

diya:ri-kum ma:

οικίες-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΑΡΝ.

fa'al-u:-hu 'illa:

κάνω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ.

qali:l-un min-hum

λίγος.Ε.-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Αν τους ορίζαμε να θυσιάσουν τη ζωή τους ή να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, λίγοι θα το έκαναν»

«If we had ordered them to sacrifice their lives or to leave their homes, very few of them would have done it»

(Κοράνι: Σούρα 4: Στίχοι: 4:66:1 – 4:66:16)

3.2.3 *ma*: + ρήμα στον ενεστώτα

Το αρνητικό μόριο *ma*: το συναντάμε μέσα στο Κοράνι επίσης πριν από ρήματα στον ενεστώτα:

(42) مَا يُرِيدُ اللَّهُ

ma: yurī:d-u

al-lah-u

APN. 3-επιθυμώ.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ.

«Ο Κύριος δεν θέλει»

«Allah doth not wish»

(Κοράνι: Σούρα 5: Στίχοι: 5:6:47 – 5:6:49)

Το ρήμα στον ενεστώτα μπορεί να ακολουθείται και πάλι από το μόριο εξαίρεσης *illa*:

(43) وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ

wa-ma:

yu-ḡill-u:na

'illa:

και-APN.

3.-παραπλανώ.ΜΗΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. Μ.ΕΞ.

'anfus-a-hum

εαυτοί.ΑΡΣ.-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Δεν παραπλάνησαν, όμως, παρά μόνο τους εαυτούς τους»

«But (in fact) they will only lead their own souls astray»

(Κοράνι: Σούρα 4: Στίχοι: 4:113:11 – 4:113:14)

3.2.4 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *lā/ma*: εμφανίζεται πολύ συχνά μέσα στο Κοράνι σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα.

Συγκεκριμένα, το συναντάμε με έναρθρο ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση και σε θέση υποκειμένου, ακολουθούμενο από την πρόθεση *bi* και μετοχή χωρίς άρθρο στη γενική πτώση:

(44) وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

wa-ma: al-lah-u

και-APN. APΘ.-θεός-ONOM.

bi- ga:fil-i-n

ΠΡΟΘ.-αγνοών.MTX.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

‘a-mma: ta-‘malu:na

ΠΡΟΘ.-ANT. 2-κάνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«[...] επειδή Εκείνος επιβλέπει τις πράξεις σας.»

«[...] and Allah is not unmindful of what ye do.»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:74:33 – 2:74:37)

Αλλά και με έναρθρο ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *illa*:

(45) وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ

wa-ma: an-naṣr-u ‘illa: min

και-APN. APΘ.-νίκη-ONOM. Μ.ΕΞ. ΠΡΟΘ.

‘ind-i al-lah-i

ΠΡΟΘ.-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.

«Κάθε βοήθεια πηγάζει από τον Θεό»

«There is no help except from Allah»

(Κοράνι: Σούρα 8: Στίχοι: 8:10:9 – 8:10:14)

Το συναντάμε επίσης πριν από προσωπική ανωνυμία σε θέση υποκειμένου, ακολουθούμενη από μετοχή που εισάγεται με την πρόθεση *bi*:

(46α) فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ

fa-ma: 'anta

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

bi-malu:m-i-n

ΠΡΟΘ.-υπαίτιος.MTX.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν είσαι αξιοκατάκριτος γι' αυτό.»

«Not thine is the blame.»

(Κοράνι: Σούρα 51: Στίχοι: 51:54:3 – 51:54:5)

(46β) وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ

wa-ma: nahnu la-kuma:

και-ΑΡΝ. ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΔΥΙΚ.

bi-mu'min-i:na

ΠΡΟΘ.-πιστοί.MTX.ΑΡΣ.-ΓΕΝ.

«Εμείς δεν σας πιστεύουμε.»

«But not we shall believe in you!»

(Κοράνι: Σούρα 10: Στίχοι: 10:78:13 – 10:78:16)

Αλλά και πριν από αντωνυμία ακολουθούμενη από ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην αιτιατική πτώση, με επίθημα αοριστίας:

(47) مَا هَذَا بَشَرًا

ma: ha:ða: bašar-a-n

APN. ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. άνθρωπος-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] αυτός δεν είναι άνθρωπος»

«No mortal is this!»

(Κοράνι: Σούρα: 12: Στίχοι: 12:31:25 – 12:31:27)

Την αντωνυμία μπορεί επίσης να ακολουθεί το μόριο εξαίρεσης *šayy`illa*: και ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, με επίθημα αοριστίας:

(48α) مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ

ma: ha:ða: `illa: siḥ-u-n

APN. ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ. μαγεία-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αυτά είναι μαγεία»

«This is nothing but sorcery»

(Κοράνι: Σούρα 28: Στίχοι: 28:36:7 – 28:36:10)

(48β) مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلَنَا

ma: `anta `illa: bašar-u-n

APN. ANT.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ. άνθρωπος-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

miṭl-u-na:

σαν-ONOM.-ANT.1.ΠΛΗΘ.

«Είσαι άνθρωπος σαν κι εμάς»

«Thou art no more than a mortal like us»

(Κοράνι: Σούρα 26: Στίχοι: 26:154:1 – 26:154:5)

Το αρνητικό μόριο *lā/ma*: συντάσσεται επίσης μέσα στο Κοράνι με προθετικές φράσεις:

(49) مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ

ma: ‘ala: ar-rasu:l-i   ’illa:

APN.   ΠΡΟΘ.   ΑΡΘ.-απόστολος-GEN.   Μ.ΕΞ.

al-bala:ġ-u

ΑΡΘ.-μεταβίβαση-ONOM.

«Ο Απόστολος οφείλει μόνο να διδάξει.»

«The Messenger’s duty is but to proclaim (the Message).»

(Κοράνι: Σούρα 5: Στίχοι: 5:99:1 – 5:99:5)

Το συναντάμε επίσης πριν το επιμεριστικό *min* (από) για να εκφράσει την έννοια ‘κανένας’:

(50) مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ

ma: min   šafi:‘in   ’illa: min

APN.   ΠΡΟΘ.   μεσολαβητής.-GEN.   Μ.ΕΞ.   ΠΡΟΘ.

ba‘d-i   ’id‘n-i-hi

μετά.-GEN.   άδεια-GEN.-ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Κανείς δεν μπορεί να μεσολαβήσει προς Εκείνον, εκτός από όποιον Εκείνος επιτρέψει.»

«No intercessor (can plead with Him) except after His leave (hath been obtained).»

(Κοράνι: Σούρα 10: Στίχοι: 10:3:17 – 10:3:23)

Ανάμεσα στο *wa:ma:* και στο *min* μπορεί να παρεμβάλλεται προθετική φράση, ή επίσης αντωνυμία:

(51α) *وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ*

wa-ma: li-l-zza:li-mi:na

και-APN. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-άδικοι.MTX.ΑΡΣ.-ΓΕΝ.

min nasi:r-i-n

ΠΡΟΘ. βοηθός-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Οι ασεβείς δεν θα έχουν κανέναν να τους προστατέψει.»

«For those that do wrong there is no helper.»

(Κοράνι: Σούρα 22: Στίχοι: 22:71:15 – 22:71:16)

(51β) *وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ*

wa-ma: 'ana: min al-mutakalif-i:na

και-APN. ANT.1.ENIK. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-υποκριτές.MTX.-ΓΕΝ.

«[...] ούτε είμαι από εκείνους που ζητούν να κουβαλήσετε φορτίο ανώτερο από τις δυνάμεις σας.»

«[...] nor am I a pretender.»

(Κοράνι: Σούρα 38: Στίχοι: 38:86:7 – 38:86:10)

(51γ) مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

ma: la-kum min

APN. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.

'ila:h-i-n ḡayr-u-hu

θεός-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. άλλος-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Γιατί λατρεύετε άλλες θεότητες αντί για Εκείνον;»

«Ye have no other god but Him.»

(Κοράνι: Σούρα 7: Στίχοι: 7:59:10 – 7:59:14)

Μία ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η μία και μοναδική εμφάνιση του αρνητικού μορίου *مَا*/ma: μέσα στο Κοράνι μετά τον σύνδεσμο αιτιατικής *أَنَّ*/*'anna* ως μια λέξη (أَنَّمَا/*'annama*:) χωρίς να δηλώνει άρνηση:

(52) أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

'anna-ma: 'ana: naḏi:r-u-n

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ. προειδοποίηση-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

mubi:n-u-n

έκδηλος.ΜΤΧ.ΑΡΣ.-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] επειδή είμαι αληθινός απόστολος του Θεού.»

«That I am to give warning plainly and publicly.»

(Κοράνι: Σούρα 38: Στίχοι: 38:70:5 – 38:70:8)

3.3 لَيْسَ/laysa

Το αρνητικό μόριο ή συνδετικό ρήμα لَيْسَ/laysa εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι μόνο σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα. Συγκεκριμένα, το συναντάμε να συντάσσεται με μη οριστικό κατηγορημα στην αιτιατική πτώση:

(53) لَسْتُ مُرْسَلًا

las-ta

mursal-a-n

APN.ΣΥΝ.2.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

απεσταλμένος.ΜΤΧ.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν στάλθηκες απ' τον Θεό.»

«No messenger art thou.»

(Κοράνι: Σούρα 13: Στίχοι: 13:43:4 – 13:43:5)

Το συναντάμε επίσης να συντάσσεται με προθετικές φράσεις:

(54α) لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ

lays-a

la-hum

APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

bi-hi

'il'm-u-n

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

γνώση-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] οι οποίες δεν γνωρίζουν τίποτα.»

«[...] and of which they have (really) no knowledge»

(Κοράνι: 22: Στίχοι: 22:71:11 – 22:71:14)

(54β) لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

lays-a

'alay-kum

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.- ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

juna:h-u-n

αμαρτία-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] δεν κάνετε αμαρτία»

«It is no fault on your part»

(Κοράνι: Σούρα 24: Στίχοι: 24:29:1 – 24:29:3)

(54γ) لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ

lays-a

fi:

ΑΡΝ.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ.

qulu:b-i-him

καρδιές-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«[...] όσα δεν υπαγορεύει η καρδιά τους.»

«[...] what is not in their hearts.»

(Κοράνι: Σούρα 48: Στίχοι: 48:11:14 – 48:11:16)

(54δ) لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ

las-tunna

ka-ʾaḥad-i-n

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-2.ΘΗΛ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-κανείς-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

mina

an-nisa:- ʾi

ΠΡΟΘ.

ΑΡΘ.-γυναίκες-ΓΕΝ.

«[...] εσείς δεν μοιάζετε με τις υπόλοιπες γυναίκες.»

«Ye are not like any of the (other) women»

(Κοράνι: Σούρα 33: Στίχοι: 33:32:3 – 33:32:6)

Αλλά και με το επιμεριστικό *min*:

(55) لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ

lays-a

min

APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.

'ahl-i-ka

οικογένεια-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«[...] δεν είναι άνθρωπός σου.»

«He is not of thy family»

(Κοράνι: Σούρα 11: Στίχοι: 11:46:4 – 11:46:6)

Το αρνητικό μόριο ή συνδετικό ρήμα *laysa*, εμφανίζεται επίσης στο Κοράνι ακολουθούμενο από την πρόθεση *bi* και μη οριστικό κατηγορημα στη γενική πτώση:

(56) لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ

lays-a

APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

bi-'ama:n-iyyi-kum

ΠΡΟΘ.-επιθυμία-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Αυτό δεν θα συμβεί σύμφωνα με τις δικές σας επιθυμίες»

«Not your desires»

(Κοράνι: Σούρα 4: Στίχοι: 4:123:1 – 4:123:2)

Το *أَلَيْسَ*/*laysa* εμφανίζεται επίσης στο Κοράνι μετά το ερωτηματικό μόριο *هَـٰ* ως μία λέξη, μέσα σε ερωτήσεις με άρνηση:

(57α) *أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ*

'a-lays-a

ha:ða:

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

bi-l-ḥaq-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-αλήθεια-ΓΕΝ.

«[...] αν υπάρχει ανάσταση των νεκρών»

«Is not this the truth?»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι: 6:30:8 – 6:30:10)

(57β) *أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ*

'a-las-tu

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.ΣΥΝ.-1..ΕΝΙΚ.

bi-rabb-i-kum

ΠΡΟΘ.-Κύριος-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Δεν είμαι Εγώ ο Κύριός σας;»

«Am I not your Lord (Who cherishes and sustains you)?»

(Κοράνι: Σούρα 7: Στίχοι: 7:172:13 – 7:172:14)

(57γ) *أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ*

'a-lays-a

al-lah-u

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-θεός-ΟΝΟΜ.

bi-’a’lama

ΠΡΟΘ.-υπέρτατος γνώστης.Ε.

bi-l- ša:kir-i:na

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-ευγνώμονες.ΜΤΧ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΓΕΝ.

«Μήπως ο Κύριος δεν γνωρίζει όσους Τον ευγνωμονούν;»

«Doth not Allah know best those who are grateful?»

(Κοράνι: Σούρα 6: Στίχοι: 6:53:12 – 6:53:15)

3.4. *لَمْ* lam

Το αρνητικό μόριο *لَمْ* lam εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι μόνο σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορήμα, με ρήματα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση:

(58) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

lam ya-lid

wa-lam

ΑΡΝ. 3.-γεννώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. και-ΑΡΝ.

yu:lad

3.-γεννιέμαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Ποτέ δεν γέννησε και ποτέ δεν γεννήθηκε.»

«He begetteth not, nor is He begotten;»

(Κοράνι: Σούρα 112: Στίχοι: 112:3:1 – 112:3:4)

Συχνά το αρνητικό μόριο *ʾa-lam* συναντάται μέσα στο Κοράνι σε ερωτήσεις με άρνηση, με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* :

(59α) أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

ʾa-lam

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.

yʾa-ti-kum

3.-έρχομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

naḏi:r-u-n

προειδοποίηση.ΑΡΣ.-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν ήρθε προς εσάς κανείς απόστολος να σας διδάξει;»

«Did no Warner come to you?»

(Κοράνι: Σούρα 67: Στίχοι: 67:8:11 – 67:8:13)

Ή μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* και τον σύνδεσμο *ʾa-wa* :

(59β) أَوَلَمْ يَرَوْا

ʾa-wa-lam

ya-ra-w

ΕΡΩΤ.Μ.-και-ΑΡΝ.

3.-βλέπω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ. ΠΡΟΣΤ.

«Δεν βλέπετε [...];»

«Do they not observe [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 67: Στίχοι: 67:19:1 – 67:19:2)

Επίσης, μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* και τον σύνδεσμο *ʾa-fa* :

(59γ) أَفَلَمْ يَسِيرُوا

'a-fa-lam

ya-si:r-u:

ΕΡΩΤ.Μ.-ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. 3.-ταξιδεύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μήπως οι άπιστοι δεν ταξίδεψαν [...];»

«Do they not travel [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 12: Στίχοι: 12:109:12 – 12:109:13)

Το αρνητικό μόριο *illam* εμφανίζεται επίσης μέσα σε προτάσεις αρνητικής υπόθεσης, μετά τον σύνδεσμο *fa/ف* και τον υποθετικό σύνδεσμο *in* ως μία λέξη (*fa' illam*):

(60α) فَالَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ

fa-'i-llam

ΣΥΝΔ.-ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

ya-staji:b-u:

3-ανταποκρίνομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

la-kum

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Αν, όμως, δεν το κατορθώσετε»

«If then they (your false gods) answer not your (call)»

(Κοράνι: Σούρα 11: Στίχοι: 11:14:1 – 11:14:3)

Ή μέσα σε προτάσεις αρνητικής υπόθεσης, μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *in* :

(60β) إِنَّ لَكُمْ يُؤْمِنُوا

'in

lam   yu-'min-u:

ΥΠΟΘ.ΣΥΝΔ. ΑΡΝ. 3-πιστεύω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«[...] αν δεν πιστέψουν»

«If they believe not»

(Κοράνι: Σούρα 18: Στίχοι: 18:6:6 – 18:6:8)

3.5 لَمَّا/lamma:

Το αρνητικό μόριο *لَمَّا/lamma*: εμφανίζεται επτά φορές μέσα στο Κοράνι δηλώνοντας άρνηση στο παρελθόν, σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα και πριν από ρήματα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, με την έννοια ‘δεν...ακόμα’:

(61) لَمَّا يَفُضْ مَا أَمَرَ هُ

lamma: ya-qdi ma

ΑΡΝ. 3.εκτελώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. ΑΝΤ.

’amar-a-hu

διατάζω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«[...] ο άνθρωπος δεν εκτέλεσε ακόμη τις εντολές του Θεού.»

«By no means hath he fulfilled what Allah hath commanded him.»

(Κοράνι: Σούρα 80: Στίχοι: 80:23:2 – 80:23:5)

3.6 *ʿAlan*

Το αρνητικό μόριο *ʿAlan* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι μόνο μέσα σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα, ακολουθούμενο πάντοτε από ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση, δηλώνοντας άρνηση στον μέλλοντα:

(62) وَلَنْ تَفْعَلُوا

wa-lan ta-fʿal-u:

και-APN. 2.-κάνω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.

«[...] και βεβαίως δεν θα το κάνετε»

«[...] and of a surety ye cannot»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:24:4 – 2:24:5)

Συχνά δε, το ρήμα ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *ʿilla*:

(63) فَلَنْ نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا

fa-lan na-zi:d-a-kum

ΣΥΝΔ.-APN. 1.αυξάνω.ΜΥΣΥΝ.-.ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.

ʿilla: ʿada:b-a-n

Μ.ΕΞ. τιμωρία-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Θα αυξήσουμε τις συμφορές σας.»

«For no increase shall We grant you, except in Chastisement.»

(Κοράνι: Σούρα 78: Στίχοι: 78:30:2 – 78:30:5)

Ακολουθείται επίσης από το επίρρημα *أَبَدًا* *'abadan*² :

(64) *وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا*

wa-lan ya-tamanna-w-hu

και-APN. 3.εύχομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

'abad-a-n

ποτέ.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Μα όχι! Ποτέ δεν θα επιθυμήσουν τον θάνατο»

«But they shall never seek for death»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:95:1 – 2:95:3)

Το αρνητικό μόριο *لَنْ* *lan* το συναντάμε επίσης μέσα στο Κοράνι δύο φορές με τον υποτακτικό σύνδεσμο *لَنْ* *'an* ως μία λέξη (*لَنْ* *'an* + *لَنْ* *lan* → *لَنْ* *'allan*):

(65α) *أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ تَجْمَعَ عِظَامَهُ*

'a-ya-hsabu

al-insa:n-u

ΕΡΩΤ.Μ.-3-υπολογίζω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. ΑΡΘ.-άνθρωπος-ΟΝΟΜ.

'a-llan

na-jma-'a

ΥΠΟΤ.ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.

1.συλλέγω.ΜΗΣΥΝ.ΠΛΗΘ.-ΥΠΟΤ.

'iza:m-a-hu

---

² Το επίρρημα *أَبَدًا* *'abadan* προέρχεται από το ουσιαστικό *أَبَدٌ* *'abad* που έχει την έννοια 'αιωνιότητα'. Ωστόσο το ίδιο επίρρημα εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι και σε καταφατικές προτάσεις, με την έννοια 'πάντα'.

οστά-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Να μη νομίζει κανείς πως δεν θα επανενώσουμε τα οστά του.»

«Does man think that We cannot assemble his bones?»

(Κοράνι: Σούρα 75: Στίχοι: 75:3:3 – 75:3:5)

(65β) بَلْ زَعَمْتُمْ أَنَّنِ نَجْعَلُ لَكُمْ مَوْعِدًا

bal   za'am-tum   'a-llan

ΕΝΑΝΤ.ΣΥΝΔ.   ισχυρίζομαι.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.   ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.

na-j'ala   la-kum

1-φτιάχνω.ΜΗΣΥΝ.-ΠΛΗΘ.ΥΠΟΤ.   ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

maw'id-a-n

ραντεβού-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] παρόλο που πιστεύατε ότι δεν θα κρατούσα την υπόσχεσή Μου.»

«Aye, ye thought We shall not fulfil the appointment made to you to meet (Us)!»

(Κοράνι: Σούρα 18: Στίχοι: 18:48:11 – 18:48:16)

Αλλά και μία μοναδική φορά με το ερωτηματικό μόριο *ʾa* σε ερώτηση με άρνηση και ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(66) أَلَّنْ يَكْفِيكُمْ

'a-lan   ya-kfiya-kum

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ.   3-αρκώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝ'ΙΚ.ΥΠΟΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Δεν σας φτάνει [...];»

«Is it not enough for you [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 3: Στίχοι: 3:124:4 – 3:124:5)

3.7 *ʾin*

3.7.1 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *ʾin* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι με ρήματα μη συνοπτικής όψης -ενεστώτα- και ρήματα συνοπτικής όψης -αορίστου.

3.7.2 *ʾin* + ρήμα στον ενεστώτα

Το αρνητικό μόριο *ʾin* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι πριν από ρήματα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(67) *وَإِنْ أَدْرِي*

wa-ʾin

ʾadri:

και-APN.

γνωρίζω.ΜΗΣΥΝ.1.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν γνωρίζω»

«But I know not»

(Κοράνι: Σούρα 21: Στίχοι: 21:109:7 – 21:109:8)

Συχνότερα, το ρήμα ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *illa*:

(68) *إِنْ أَتَّبِعْ إِلَّا مَا يُوحَىٰ*

ʾin

ʾattabi-ʿu

APN. ακολουθώ.ΜΗΣΥΝ.-1.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

'illa: ma: yu:-ḥa:

Μ.ΕΞ.   ANT.   3.αποκαλύπτομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Εγώ ακολουθώ ό,τι μου αποκαλύφθηκε.»

«I follow but that which is revealed by inspiration;»

(Κοράνι: Σούρα 46: Στίχοι: 46:9:14 – 46:9:18)

3.7.3 *نَّ*'in + ρήμα στον αόριστο

Το αρνητικό μόριο *نَّ*'in το συναντάμε μέσα στο Κοράνι και πριν από ρήματα στον αόριστο:

(69) وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِن مَّكَّنَّاكُمْ فِيهِ

wa-la-qad

και-ΕΜΦΑΤ.Μ.-ΒΕΒ.Μ.

makka-nna:-hum

fi:-ma:

εδραιώνω.-ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ΠΡΟΘ.-ANT.

'in   makka-nna:-kum

ΑΡΝ.   εδραιώνω.ΣΥΝ.-1.ΠΛΗΘ.-ANT.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Εμείς πλάσαμε αυτούς, όπως πλάσαμε και εσάς»

«And We had firmly established them in a (prosperity and) power which We have not given to you (ye Quraish!)»

(Κοράνι: Σούρα 46: Στίχοι: 46:26:1 – 46:26:6)

Συχνότερα, το ρήμα ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *لَّا*'illa:

(70) *إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا*

'in labiṭ'-tum 'illa: qali:l-a-n

APN. παραμένω.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. Μ.ΕΞ. λίγος.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Λίγο μόνο μείνατε»

«Ye stayed not but a little»

(Κοράνι: Σούρα 23: Στίχοι: 23:114:2 – 23:114:5)

3.7.4 Κατηγορία άρνησης: Προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα

Το αρνητικό μόριο *ʾin* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα, πριν από ουσιαστικά σε ονομαστική πτώση ακολουθούμενα πάντα από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla:*

(71) *إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ*

'in ajri-ya 'illa:

APN. αμοιβή.ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ.

ʿala: al-lahi

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-θεός-ΓΕΝ.

«Αυτή (η αμοιβή) απομένει στον Θεό»

«My reward is only due from Allah»

(Κοράνι: Σούρα 10: Στίχοι: 10:72:7 – 10:72:10)

Το συναντάμε επίσης να συντάσσεται με αντωνυμίες που ακολουθούνται από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla:*

(72α) *إِن أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ*

'in 'ana: 'illa: naḏi:r-un

APN. ANT.1.ENIK. M.EΞ. προειδοποίηση-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Εγώ είμαι απλός απόστολος»

«I am sent only as plain warner.»

(Κοράνι: Σούρα 26: Στίχοι: 26:115:1 – 26:115:4)

(72β) *إِن هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ*

'in ha:ḏa: 'illa: 'asa:ṭi:r-u

APN. ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. M.EΞ. μύθοι-ONOM.

«[...] αλλά ήταν μύθοι»

«These are nothing but tales»

(Κοράνι: Σούρα 27: Στίχοι: 27:68:8 – 27:68:11)

Αλλά και πριν από προθέσεις και ακολουθούνται από το μόριο εξαίρεσης *يَلَّا* 'illa:

(73α) *وَإِن مِّن قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا*

wa-in min qaryat-in

και-APN. ΠΡΟΘ. χωριό-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

'illa: naḥnu

M.EΞ. ANT.1.ΠΛΗΘ.

muhlik-u:-ha:

καταστρέφων.MTX.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.-ONOM.-ANT.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Θα εξαφανίσουμε [...] όλες τις χώρες της γης»

«There is not a population but We shall destroy it»

(Κοράνι: Σούρα 17: Στίχοι: 17:58:1 – 17:58:6)

(73β) *إِن فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ*

'in fi: ṣudu:r-i-him 'illa:

APN. ΠΡΟΘ. στήθη-ΓΕΝ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. Μ.ΕΞ.

kibr-u-n

υπεροχή-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] παρά ότι η καρδιά τους είναι γεμάτη από αλαζονεία;»

«[...] there is nothing in their breasts but (the quest of) greatness»

(Κοράνι: Σούρα 40: Στίχοι: 40:56:10 – 40:56:14)

(73γ) *إِنَّ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ*

'in 'alay-ka 'illa:

APN. ΠΡΟΘ.-ANT.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ.

al-bala:ḡ-u

ΑΡΘ.-μεταβίβαση-ONOM.

«Εσύ οφείλεις μόνο να κηρύξεις.»

«Thy duty is but to convey (the Message).»

(Κοράνι: Σούρα 42: Στίχοι: 42:48:7 – 42:48:10)

(73δ) *إِنَّ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا*

'in 'inda-kum min

APN. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.

sulṭa:n-i-n bi-ha:ḍa:

εξουσία-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Μήπως λάβατε την εντολή να λέτε αυτά τα πράγματα [...];»

«No warrant have ye for this!»

(Κοράνι: Σούρα 10: Στίχοι: 10:68:15 – 10:68:19)

Το αρνητικό μόριο *ʾin* εμφανίζεται επίσης μέσα στο Κοράνι πριν από έναρθρες μετοχές στην ονομαστική πτώση:

(74) *إِنَّ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ*

'ini al-ka:fir-u:na 'illa:

APN. ΑΡΘ.-άπιστοι.MTX.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. Μ.ΕΞ.

fi: ḡuru:r-i-n

ΠΡΟΘ. αυταπάτη-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αληθινά, οι άπιστοι είναι τυφλωμένοι!»

«In nothing but delusion are the Unbelievers.»

(Κοράνι: Σούρα 67: Στίχοι: 67:20:11 – 67:20:15)

3.8 غَيْرُ / ḡayr

Το ουσιαστικό غَيْرُ/ḡayr εμφανίζεται στο Κοράνι για να δηλώσει άρνηση μέσα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορημα, ακολουθούμενο από μετοχές χωρίς άρθρο σε γενική πτώση:

(75α) لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

la-hum

'ajr-u-n

ḡayr-u

ΠΡΟΘ.-ANT.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. αμοιβή-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. APN.-ΟΝΟΜ.

mamnu:n-i-n

αυτός που φτάνει στο τέλος του.MTX.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] καθώς αυτοί δεν θα δοκιμάσουν καμία θλίψη.»

«For them is a Reward that will never fail.»

(Κοράνι: Σούρα 84: Στίχοι: 84:25:6 - 84:25:9)

(75β) غَيْرَ مَسْكُونَةٍ

ḡayr-a

masku:nat-i-n

APN.-ΑΙΤ. κατοικημένη.MTX.ΕΝΙΚ.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] ακατοίκητο»

«[...] not used for living in»

(Κοράνι: Σούρα 24: Στίχοι: 24:29:7 – 24:29:8)

Επίσης ακολουθούμενο από έναρθρες μετοχές σε γενική πτώση:

(76) غَيْرَ الْمَغْضُوبِ

ḡayr-i

al-maḡḍu:b-i

APN.-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-αυτός που προκαλεί οργή.MTX.ΠΛΗΘ.-ΓΕΝ.

«Όχι στον δρόμο όσων προκάλεσαν την οργή Σου»

«Those whose (portion) is not wrath.»

(Κοράνι: Σούρα 1: Στίχοι: 1:7:5 – 1:7:6)

Το ουσιαστικό άρνησης *غَيْرٌ/gayr* εμφανίζεται επίσης πριν από επίθετα χωρίς άρθρο σε γενική πτώση:

(77α) وَأَزْلَفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ

wa-'uzlifati

al-janat-u

και-πλησιάζω.ΣΥΝ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-παράδεισος-ΟΝΟΜ.

li-l'-muttaq-i:na

ḡayr-a

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-δίκαιοι.MTX.-ΓΕΝ. ΑΡΝ.-ΑΙΤ.

ba'ī:d-i-n

μακρινός.Ε.-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Όχι! Μακριά από εδώ ετοιμάστηκε ο κήπος των απολαύσεων για τους δίκαιους.»

«And the Garden will be brought nigh to the Righteous, -no more a thing distant.»

(Κοράνι: Σούρα 50: Στίχοι: 50:31:1 – 50:31:5)

(77β) فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ

fa-ḡa:lika

yawma-'iḡin

ΣΥΝΔ.-ΑΝΤ.

τη μέρα εκείνη

yawm-u-n

‘asi:r-u-n

μέρα-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

δύσκολος.E.-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

‘ala: al-ka:firi:n-a

ḡayr-u

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-άπιστοι.MTX.-ΑΙΤ. ΑΡΝ.-ONOM.

yasi:r-i-n

εύκολος-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] η ημέρα εκείνη θα είναι μέρα δύσκολη, ημέρα σκληρή για τους άπιστους.»

«That will be -that Day- a Day of Distress, far from easy for those who without Faith.»

(Κοράνι: Σούρα 74: Στίχοι: 74:9:1 - 74:10:4)

(77γ) غَيْرٌ أَحْيَاءَ

ḡayr-u

‘a ḡya:-‘i-n

ΑΡΝ.-ONOM. ζωντανοί-GEN.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] άψυχα»

«[...] lifeless»

(Κοράνι: Σούρα 16: Στίχοι: 16:21:2 – 16:21:3)

Επίσης, συναντάμε το *غَيْرٌ/ḡayr* μετά την πρόθεση *bi* και με ουσιαστικό στη γενική πτώση:

(78) دَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ

ḡa:likum

bi-ma:

ANT.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.

kun-tum ta-fraḥ-u:na

είμαι.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. 2-απολαμβάνω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

fi: al-'arḍ-i bi-ḡayr-i al-ḥaq-i

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-γη-ΓΕΝ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΝ.-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-δικαίωμα-ΓΕΝ.

wa-bi-ma: kun-tum

ΣΥΝΔ.-ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ. είμαι.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ta-mraḥu:na

2-χαίρομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Να η αμοιβή του παράνομου θράσους και της υπέρμετρης χαράς σας πάνω στη γη.»

«That was because ye were wont to rejoice on the earth in things other than the Truth, and that ye were wont to be insolent.»

(Κοράνι: Σούρα 40: Στίχοι: 40:75:1 – 40:75:11)

Τέλος, το *غَيْرٌ/gayr* εμφανίζεται μία μόνο φορά στο Κοράνι μαζί με το ουσιαστικό *دَائِرٌ/ḍay'* (κάτι), σε γενική πτώση, για να εκφράσει την έννοια 'από το τίποτα/τυχαία':

(79) أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ

'am ḥuliq-u: min

Ἡ πλάθομαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.

gayr-i ṣay' -i-n

ΑΡΝ.-ΓΕΝ. κάτι-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Η μήπως δημιουργήθηκαν τυχαία [...]»

«Were they created of nothing [...]?»

(Κοράνι: Σούρα 52: Στίχοι: 52:35:1 – 52:35:5)

3.9 *لَا/la:ta*

Το αρνητικό μόριο *لَا/la:ta* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι μόνο μία φορά και συντάσσεται με ουσιαστικό που δηλώνει χρόνο και βρίσκεται στην αιτιατική πτώση:

(80) وَلَا تَحِينَ مَنَاصٍ

wa-la:ta

hi:n-a

mana:s-i-n

και-APN.

καιρός-ΑΙΤ.

διαφυγή-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] αλλά ήταν αργά να γλυτώσουν την τιμωρία.»

«[...] when there was no longer time for being saved!»

(Κοράνι: Σούρα 38: Στίχοι: 38:3:8 – 38:3:10)

3.10 *لَا/bal*

Ο εναντιωματικός σύνδεσμος *لَا/bal* εμφανίζεται συχνά μέσα στο Κοράνι στην αρχή προτάσεων για να αντικρούσει με έμφαση μία αρνητική πρόταση που προηγείται:

(81α) وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَنْظُرُكُمْ كَادِبِينَ

wa-ma:

na-ra:

και-APN.

1-βλέπω.ΜΥΣΥΝ.-ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

la-kum

‘alay-na:

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ.

min faḍl-i-n

ΠΡΟΘ. εύνοια-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

bal na-zunnu-kum

ΕΝΑΝΤ.ΣΥΝΔ. 1.θεωρώ.ΜΗΣΥΝ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ka:dibi:n-a

ψεύτες-ΑΙΤ.

«Κανένα αξίωμα δεν κατέχεις, για να είσαι ανώτερός μας. Αντιθέτως, σε θεωρούμε λαοπλάνο.»

«Nor do we see in you (all) any merit above us: In fact we think ye are liars!»

(Κοράνι: Σούρα 11: Στίχοι: 11:27:21 – 11:27:29)

(81β) وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ

wa-qa:l-u: ittaḥaḍ-a

και-λέω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ. λαμβάνω.ΣΥΝ.3.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ar-raḥma:n-u walad-a-n

ΑΡΘ.-συμπνευτικός-ΟΝΟΜ. γιος-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

subḥa:n-a-hu bal

δόξα-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΕΝΑΝΤ.ΣΥΝΔ.

‘iba:d-u-n mukram-u:na

σκλάβοι-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ. τιμώμενοι-ΟΝΟΜ.

«Λένε ότι ο Πολυεύπλαχνος έχει παιδιά. Μακριά η βλασφημία αυτή! Οι άγγελοι είναι σεβαστοί Του δούλοι.»

«And they say “Has taken the Most Gracious a son.” Glory to Him! They are (but) servants raised to honour.»

(Κοράνι: Σούρα 21: Στίχοι: 21:26:1 – 21:26:8)

3.11 Τα αρνητικά μόρια *lā*, *ma*: και *lām* με τα ρήματα *ka:da* και *ʾlza:la*

Το ρήμα *ka:da* εμφανίζεται μέσα στο Κοράνι μετά τα αρνητικά μόρια *lā*: (*lā*: *ya:ka:du*), *ma*: (*ma*: *ka:da*) και *lām* (*lām*: *ya:ka:du*), και με ρήμα στον ενεστώτα:

(82) الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ

alladi

huwa

mahi:nun

ANT.ΑΠΣ.ΕΝΙΚ. ANT.ΑΠΣ.ΕΝΙΚ. ανάξιτος-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

wa-la:

ya-ka:du

και-ΑΡΝ. 3-μόλις που.ΜΗΣΥΝ.ΑΠΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

yu-bi:nu

3-γίνομαι φανερός.ΜΗΣΥΝ.ΑΠΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«[...] από τούτον τον αδιάντροπο, ο οποίος μόλις και μετά βίας μπορεί να αρθρώσει μια λέξη;»

«[...] than this (Moses), who is a contemptible wretch and can scarcely express himself clearly?»

(Κοράνι: Σούρα 43: Στίχοι: 43:52:6 – 43:52:11)

(83) وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ

wa-ma: ka:du:

και-APN. μόλις που.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

ya-f' alu:na

3-κάνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

«Παραλίγο όμως δεν θα το έκαναν.»

«[...] and they scarcely did it.»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:71:22 – 2:71:24)

(84) لَمْ يَكُنْ يَرَاهَا

lam ya-kad

APN. 3-μόλις που.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

ya-ra:-ha

3-βλέπω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ.-ΑΝΤ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«[...] δεν βλέπει ούτε και το χέρι του»

«[...] he can hardly see it!»

(Κοράνι: Σούρα 24: Στίχοι: 24:40:21 – 24:40:23)

Συναντάμε επίσης το αρνητικό μόριο *ʾlā*: με το ρήμα *ʾlʾza:la* στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση, με την έννοια ‘δεν παύει/εξακολουθεί’, να συντάσσεται είτε με προθετική φράση:

(85α) وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مَرِيَّةٍ

wa-la: ya-za:lu

allaḏina

και-APN. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. ΑΝΤ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ (85γ)

wa-la: ya-za:lu:na

και-APN. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.

yu-qa:tilu:na-kum

3-πολεμώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Οι άπιστοι δεν θα σταματήσουν να πολεμούν»

«Nor will they cease fighting you»

(Κοράνι: Σούρα 2: Στίχοι: 2:217:29 – 2:217:31)

4.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΣΗΣ ΣΕ ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΪΣΛΑΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Καθώς γλωσσολογικά η ιστορία της Αραβικής έχει καταγραφεί κυρίως από σύγχρονους Άραβες διαλεκτολόγους και από κλασικούς Άραβες φιλόλογους, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα προϊσλαμικά στάδια της γλώσσας έχουν παραμεληθεί. Η γνώση μας για τη γλώσσα σε εκείνα τα στάδια προέρχεται ως προς την πρώτη εμφάνιση της γλώσσας από τις επιγραφές και αργότερα από την ποίηση και το Κοράνι. Ωστόσο, εξακολουθεί να παραμένει ανοιχτό το ζήτημα του πώς η Αραβική εξελίχθηκε σε μία γραπτή γλώσσα που επισημοποιήθηκε τον καιρό της ισλαμικής εξάπλωσης (Al Jallad, 2015). Ο σημαντικότερος, ωστόσο, λόγος για την απουσία δεδομένων σχετικά με την προϊσλαμική περίοδο είναι το γεγονός ότι η γλώσσα ξεκίνησε να μελετάται κυρίως μετά την έλευση του Ισλάμ και την προτυποποίησή της στη μορφή της Κλασικής Αραβικής.

Ο Al Sharkawi (2008) παραθέτει τρεις διαφορετικές απόψεις που υποστηρίζονται σχετικά με τις γλωσσικές ποικιλίες της προϊσλαμικής περιόδου. Πρώτη, η άποψη δυτικών ακαδημαϊκών όπως οι Versteegh, Fück, Nöldeke, Blau και Chezne, που θεωρούν ότι η γλώσσα της προϊσλαμικής ποίησης και του Κορανίου ήταν παρόμοιες, αν όχι πανομοιότυπες, με τις διαλέκτους που ομιλούνταν στην αραβική χερσόνησο πριν την ανάδυση του Ισλάμ, με ελάχιστες διαφορές στη γλωσσολογική δομή τους. Δεύτερη, η άποψη μιας άλλης ομάδας ακαδημαϊκών όπως οι Vollers, Fleisch, Owens, Sharkawi, Kahle, Rabin και Holes, που δεν θεωρούν τη γλώσσα του Κορανίου ως μια ποικιλία ομιλίας στη χερσόνησο και κάποιοι μάλιστα εξ αυτών υποστηρίζουν ότι η λειτουργία της γλώσσας της προϊσλαμικής ποίησης και της γλώσσας του Κορανίου περιοριζόταν αποκλειστικά στην καλλιτεχνική έκφραση και την απαγγελία (Ποιητική Κοινή). Τρίτη, η άποψη μιας άλλης ομάδας δυτικών ακαδημαϊκών που συμπεραίνουν ότι η ποικιλία της προϊσλαμικής ποίησης και του Κορανίου ήταν η ίδια που ομιλούνταν από τις φυλές των Βεδουίνων και όχι τους Άραβες μη νομαδικών πληθυσμών, τουλάχιστον στις δυτικές πλευρές της χερσονήσου, άποψη που ταυτίζεται με εκείνη των κλασικών Αράβων γραμματικών. Στην ορολογία τους δε, χρησιμοποιήθηκε η λέξη *لسان/lisa:n* για τη γλώσσα και η λέξη *لغة/luğa* για τη διάλεκτο.

Σύμφωνα με τον Al Sharkawi (2008), τις βασικές πηγές για την Προϊσλαμική Αραβική αποτελούν βιβλία γενικής φύσης από την περίοδο των Αββασιδών, βιβλία των κλασικών Αράβων γραμματικών, το Κοράνι, καθώς και ομιλίες διάσημων ρητόρων, μαντών και μελλοντολόγων, παροιμίες και ιστορίες. Ενώ για τον Al Wer, (1997), μοναδικές πηγές γραπτής γλώσσας κατά την περίοδο εξάπλωσης του Ισλάμ ήταν το Κοράνι και η αραβική ποίηση.

Οι γραπτές πηγές από όπου αντλήθηκε υλικό για την εμφάνιση της άρνησης στην Αραβική της προϊσλαμικής περιόδου είναι οι παρακάτω:

- Δύο από τις αρχαιότερες επιγραφές της πρώτης μορφής γραπτού λόγου της αραβικής γλώσσας: Η σημαντικότερη και παλαιότερη επιγραφή των Ναβαταίων *Άιν Αμπντάτ* (عين عبدات/ʿAyn ʿAbda:t- 88-125 - 1^{ος} αιώνας μ.Χ.), που βρέθηκε στην έρημο Νεγκέβ. Αποτελείται από έξι γραμμές εκ των οποίων οι πρώτες τρεις και η έκτη είναι γραμμένες στην αραμαϊκή γλώσσα ενώ η τέταρτη και η πέμπτη είναι γραμμένες στην αραβική γλώσσα. Η αρχική ανάγνωση της επιγραφής έγινε από τους Naveh J. και Shaked S. (Abulhab, 2013). Επίσης, η πρώτη επιγραφή της πρώιμης επίσημης Αραβικής, με χαρακτηριστές γραφής των Ναβαταίων, που ήταν η επιτύμβια επιγραφή της *αλ Ναμάρα* (النمارة/an-Nama:rah - 328 - 4^{ος} αιώνας μ.Χ.) στον τάφο του Ίμουρ *αλ Καίς* και η οποία βρέθηκε 100 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Δαμασκού (Gruendler, 1993).
- Η δίτομη συλλογή παροιμιών του Al Maidani *Μάτζμα αλ Αμθάλ* (مجمع الامثال/ Majma ʿal-ʿamṯa:l) η οποία περιλαμβάνει 4.766 παροιμίες από 50 διαφορετικές πηγές και όπου συναντάμε παροιμίες της προϊσλαμικής περιόδου.
- Τα Μουαλακάτ (المعلقات/al-muʿallaqa:t), Αναρτημένα Ποιήματα, Χρυσά Ποιήματα ή αλλιώς οι επτά Ωδές των σημαντικότερων ποιητών της προϊσλαμικής περιόδου (6^{ος} αιώνας), Ίμουρ *αλ Κάις* (امرؤ القيس), Αμρ (عمرو بن كلثوم), Ζουχάιρ (زهير بن أبي سلمى), Τάραφα (طرفة بن العبد), Λαμπίντ (لبيد بن ربيعة), Αντάρα (عنتره بن شداد) και *αλ Χάριθ* (الحارث بن حلزة). Οι ποιητές των Μουαλακάτ θεωρούνταν οι κορυφαίοι της περιόδου και τα ποιήματά τους έχαιραν ιδιαίτερης τιμής και σεβασμού, ως τα αριστουργήματα της αρχαίας ποίησης. Τα ποιήματα αντιγράφηκαν με χρυσά γράμματα και αναρτήθηκαν πάνω στην Κάαμπα της Μέκκας πριν την έλευση του Προφήτη Μωάμεθ (El Jalil, 1943).

- Ένα ποίημα του προϊσλαμικού ποιητή عشيّ ʿašā: από το Ριάντ της Νατζντ, ο οποίος ενίοτε περιλαμβάνεται στους ποιητές των Μουαλακάτ.
- Ο στίχος ενός άγνωστου ποιητή της προϊσλαμικής περιόδου.

Για τη μετάφραση των στίχων στην ελληνική γλώσσα, μελετήθηκαν οι μεταφράσεις των Arberry A.J. (The Seven Odes), Sells Michael A. (Desert Tracings – Six Classic Arabian Odes και The Mu'allaga of Tarafa), Johnson F.E. (The Hanged Poems) και Lady Ann Blunt (The Seven Golden Odes of Pagan Arabia). Σύμφωνα με τους Belnap και Gee (1994), ένα μειονέκτημα των ποιητικών γραπτών κειμένων που χρησιμοποιούνται ως σώμα κειμένου με σκοπό τη μελέτη της γλωσσικής λειτουργίας, είναι ότι υπάρχει πιθανότητα να μην ανταποκρίνονται στην τρέχουσα χρήση της γλώσσας κατά την περίοδο προς μελέτη, καθώς η ποιητική γλώσσα μπορεί να εμπεριέχει στοιχεία προγενέστερης περιόδου. Ωστόσο η ποιητική γλώσσα σε σχέση με την πεζογραφία ή με άλλες γραπτές πηγές, πλεονεκτεί στο ότι συνήθως δεν υπόκειται σε διορθώσεις ή ομαλοποιήσεις, κυρίως λόγω των απαιτήσεών της σε ρυθμό και μέτρο.

4.1 ʿAla:

4.1.1 Αρχαίες επιγραφές: عین عبدات /ʿAyn ʿAbda:t

Παρατίθεται η επιγραφή μεταφρασμένη από τη γλώσσα των Ναβαταίων:

1 ذكیر بطب قرا قدس عبدت الها وذكیر

2 ..... من

3 جرم الهی بر تیم الهی صلّم لقبل عبدت الها

4 فیفعلوا لا فدا ولا اثرا فکن هنا بیغنا الموتو لا

5 ابغه فکن هنا ارد جرحه لا یردنا

6 جرم الهی کتب یده

Το 1990, ο Bellamy James A. έγραψε εκ νέου τις αραβικές γραμμές με τη μορφή τριών κλασικών ημιστιχίων, ως εξής (Abulhab, 2013):

فَيَفْعَلُ لَا فِدَاءً وَلَا اثْرًا

فَكَانَ هُنَا يَبْغِيْنَا الْمَوْتَ لَا أَبْغَاهُ

فَكَانَ هُنَا أَدَا جُرْحٌ لَا يُرْدِنَا

Ο Abulhab (2013) ωστόσο σε πρόσφατη έρευνά του, επαναδιατυπώνει τις αραβικές γραμμές ακολούθως:

فَيَفْعَلُ لَا فِدَا وَلَا أَثْرًا

فَكَانَ هُنَا يَبْغِيْنَا

الْمَوْتَ لَا أَبْغَهُ مِنْ هُنَا

إِذَا جَرِحٌ لَا يُرْدِنَا

Το αρνητικό μόριο *la*: εμφανίζεται τέσσερις φορές μέσα στην επιγραφή.

Το συναντάμε με ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην αιτιατική πτώση:

(1) لَا فِدَا (1)

la: fyd-a

APN. αμοιβή-AIT.

«Δίχως αμοιβή»

(2) وَلَا اثْرًا (2)

wa-la: aṭar-a

και-APN. προτίμηση-AIT.

«Ούτε προτίμηση»

Με ρήμα ενεστώτα:

(3) لَا أُبْعَثُ

la: 'a-bġ-a-hu

APN. 1.-γυρεύω.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Δεν τον γυρεύω»

Και ξανά με ρήμα ενεστώτα:

(4) لَا يُرَدِّدُنَا

la: yu-rdi-na:

APN. 3-αφανίζω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ.

«Δεν μας αφανίζει»

4.1.2 Προϊσλαμικές παροιμίες: جمع الامثال / *Majma 'al-'amṭa:l*

Το αρνητικό μόριο *ʔla*: εμφανίζεται μέσα στις παροιμίες στις παρακάτω περιπτώσεις:

Με ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην αιτιατική πτώση:

(5) لَا أَمْرَ لِمَعْصِيٍّ

la: 'amr-a li-ma 'ṣ-i-n

APN. διαταγή-ΑΙΤ. ΠΡΟΘ.-ανυπάκουος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν γίνεται να διατάζει όποιος δεν υπακούεται»

(*Majma 'al-'amṭa:l* - Β' Τόμος: 3512)

Με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική (απαγόρευση):

(6) لَا تَكُنْ خُلُوعًا فَتُسْتَرْطَ وَلَا مَرًّا فَتُنْعَقَى

la: ta-kun

ḥulw-a-n

APN. 2-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. γλυκός-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

fa-tu-starat-a

wa-la:

ΣΥΝΔ.-2-καταβροχθίζω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΥΠΟΤ. και-ΑΡΝ.

murr-a-n

fa-tu-‘qi-a:

πικρός-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΣΥΝΔ.-2-αποβάλλομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΥΠΟΤ.

«Μην είσαι γλυκός γιατί θα σε καταβροχθίσουν, ούτε πικρός γιατί θα σε φτύσουν»

(*Majma ‘al-‘amṭa:l - B’ Τόμος: 3603*)

Με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(7) لَا أُحِبُّ تَخْدِيشَ وَجْهِ الصَّاحِبِ

la: ‘u-ḥibu

taḥdi:ša

ΑΡΝ. 1-αγαπώ.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ. γρατζούνισμα-ΑΙΤ.

wajh-i

aṣ- ṣa:hib-i

πρόσωπο-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-φίλος-ΓΕΝ.

«Δεν μου αρέσει να γρατζουνώ το πρόσωπο του φίλου»

(*Majma ‘al-‘amṭa:l - B’ Τόμος: 3655*)

Με προθετική φράση:

(8) لَا فِي أَسْفَلِ الْقَدْرِ وَلَا فِي أَغْلَاهَا

la: fi: 'asfal-i al-qidr-i wa-la: fi:

APN. ΠΡΟΘ. χαμηλά-ΓΕΝ. ΑΡΘ.-κατσαρόλα-ΓΕΝ. και-APN. ΠΡΟΘ.

'a'la:-ha

ψηλά-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Ούτε στον πάτο ούτε στην επιφάνεια της κατσαρόλας/Δεν είναι ούτε κρύος ούτε ζεστός»

(*Majma' al-'amṭa:l - B' Tόμος: 3612*)

4.1.3 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-mu'allaqa:t*

Στην Ωδή του αλ Χάριθ, το αρνητικό μόριο *ʾla:* συντάσσεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(9) لَا أَرَى

la: 'ara:

APN. 1.βλέπω.ΜΗΣΥΝ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν βλέπω»

Στην Ωδή του αλ Κάις, συναντάμε το αρνητικό μόριο *ʾla:* με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, να δηλώνει απαγόρευση:

(10) لَا تَهْلِكْ

la: ta-hlik

APN. 2-αναλώνομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Μην αναλώνεσαι»

Στην Ωδή του Ζουχάιρ, συναντάμε το αρνητικό μόριο *ʾlā*: με ρήμα στον αόριστο:

(11) وَلَا شَاكَتٌ

wa-la: ša:rak-at

και-APN. συγχωνεύομαι.ΣΥΝ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Και δεν συγχωνεύτηκε»

Στην ίδια Ωδή, το αρνητικό μόριο *ʾlā*: εμφανίζεται με ρήμα στον αόριστο ενώ στην ίδια πρόταση, συναντάμε ακολούθως το αρνητικό μόριο *ʾlām* με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση. Επιπλέον, στην πρώτη άρνηση το υποκείμενο-αντωνυμία προηγείται του ρήματος καθώς παρεμβάλλεται μεταξύ αυτού και του αρνητικού μορίου *ʾlā*:

(12) فَلَا هُوَ أَبْدَاهَا وَلَمْ يَتَّقَمْ

fa-la: huwa

ΣΥΝΔ.-APN. ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ʾabda:-ha

φανερώνω.ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ANT.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

wa-lam ya-taqaddami

και-APN. 3-προχωρώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Και δεν τη φανέρωσε αυτός και δεν προχώρησε»

Στην Ωδή του αλ Κάις, συναντάμε το αρνητικό μόριο *ʾlā*: με ουσιαστικό χωρίς άρθρο στην αιτιατική ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*:

(13) وَلَا أَطْمَأ إِلَّا مَشِيداً بِجُنْدِلٍ

wa-la: ʾuṭum-a-n ʾilla:

Στην Ωδή του Αντάρα, το αρνητικό μόριο *š/la*: εμφανίζεται επίσης με το ερωτηματικό μόριο *hal* ως μία λέξη (هَلَّا → لَا + هَلْ) σε ερώτηση με άρνηση και ρήμα στον αόριστο:

(16) هَلَّا سَأَلْتِ الْخَيْلَ

hal-la: sa'al-ti

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. ρωτάω.ΣΥΝ.-2.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

al- hayl-a

ΑΡΘ.-ιπέας-ΑΙΤ.

«Γιατί δεν ρώτησες τον καβαλάρη;»

Στην Ωδή του αλ Κάις, συναντάμε το *š/la*: επίσης στη δομή *š/la*: ως εναρκτικό μόριο χωρίς αρνητική σημασία, αλλά με την έννοια 'Πράγματι':

(17) أَلَا رَبُّ يَوْمَ لَكَ مِنْهُنَّ صَالِحٌ

'a-la: rubba yawm-i-n

Πράγματι πολλές.Ε. ημέρα-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ

la-ka min-hunna ša:lih-i-n

ΠΡΟΘ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΠΛΗΘ. ενάρητος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Πράγματι πόσες πολλές ημέρες πέρασα με ενάρητες γυναίκες»

4.2 *š/ma*:

4.2.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma' al-'amta:l

Το αρνητικό μόριο *š/ma*: εμφανίζεται με ρήμα στον αόριστο:

(18) مَا حَكَ ظَهْرِي مِثْلُ يَدِي

APN. θρηνώ.ΣΥΝ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. μάτια-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.2.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

'illa: li-ta-ḡrib-i

Μ.ΕΞ. ΠΡΟΘ.-3-χτυπώ.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.1.ΕΝΙΚ.

«Τα μάτια σου δεν θρηνούν παρά για να με πλήξουν»

Ενώ στην Ωδή του Λαμπίντ, το αρνητικό μόριο *lā/ma*: συντάσσεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(21) مَا يَبِينُ كَلَامُهَا

ma: ya-bi:n-u

APN. 3-φανερώνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

kala:m-u-ha

λόγια-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Δεν φανερώνουν τα λόγια τους»

Στην Ωδή του Ζουχάιρ, συναντάμε το αρνητικό μόριο *lā/ma*: με έναρθρο ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *ʔilla*:

(22) وَمَا الْحَرْبُ إِلَّا مَا عَلِمْتُمْ

wa-ma: al-ḡarb-u 'illa:

και-ΑΡΝ. ΑΡΘ.-πόλεμος-ΟΝΟΜ. Μ.ΕΞ.

ma: ʔalim-tum

ΑΝΤ. μαθαίνω.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Και ο πόλεμος δεν είναι παρά αυτό που μάθατε (πως είναι)»

4.3 لَيْسَ/laysa

4.3.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma' al-'amṭa:l

Το αρνητικό μόριο ή συνδετικό ρήμα لَيْسَ/laysa, εμφανίζεται μέσα σε κάποιες παροιμίες στις παρακάτω περιπτώσεις:

Ακολουθούμενο από αντωνυμία σε θέση υποκειμένου και το επιμεριστικό مِنْ/min:

(23) لَيْسَ هَذَا مِنْ كَيْبِكَ

laysa haḍa min kais-i-ka

APN. ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΠΡΟΘ. σακούλα-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Δεν είναι δική σου δουλειά αυτό/Δεν έχεις καμιά δουλειά με αυτό»

(Majma' al-'amṭa:l - B' Τόμος: 3305)

Λαμβάνει επίσης ως κατηγορημα μία προθετική φράση όπως με την πρόθεση لِي li :

(24) لَيْسَ لِعَيْنٍ مَا رَأَتْ وَلَكِنْ لِيَدٍ مَا أَخَذَتْ

laysa li-'ain-i-n ma:

APN. ΠΡΟΘ.-μάτι-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ANT.

ra'-at

βλέπω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

wa-lakin li-yad-i-n ma:

και-όμως ΠΡΟΘ.-χέρι-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ANT.

'ahad-at

παίρνω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Το μάτι δεν αποκτά ό,τι βλέπει αλλά το χέρι ό,τι πιάνει»

(*Maḥma 'al-'amṭa:l - B' Tόμος: 3240*)

4.3.2 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-mu'allaqa:t*

Στην Ωδή του αλ Κάις, συναντάμε το *لَيْسَ/laysa* να συντάσσεται με προθετική φράση που εισάγεται με την πρόθεση *بِ/bi* και επίθετο χωρίς άρθρο στη γενική πτώση:

(25) لَيْسَ بِفَاحِشٍ

lays-a

bi-fa:ḥiṣ-i-n

APN.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.-άσεμνος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Δεν είναι άσεμνο»

Στην ίδια Ωδή, το *لَيْسَ/laysa* εμφανίζεται επίσης με την πρόθεση *عَنْ/'an*:

(26) وَلَيْسَ فُؤَادِي عَنْ هَوَاكِ

wa-laysa

fu'a:d-i

'an

και-APN.

καρδιά-ANT.1.ΕΝΙΚ.

ΠΡΟΘ.

hawa:-ki

αγάπη-ANT.2.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Και η καρδιά μου δεν βρίσκεται μακριά από την αγάπη σου»

Στην Ωδή του Αντάρα, το *لَيْسَ/laysa* συντάσσεται επίσης με έναρθρο ουσιαστικό σε θέση υποκειμένου και στην ονομαστική πτώση, ακολουθούμενο από προθετική φράση:

(27) لَيْسَ الْكَرِيمُ عَلَى الْقَنَا بِمُحَرَّمٍ

lays-a   al-kari:m-u   ʿala:

ΑΡΝ.-ΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ-ευγενής-ΟΝΟΜ. ΠΡΟΘ.

al-qana:

ΑΡΘ.-δόρυ

bi-muḥarram-i

ΠΡΟΘ.-απαγορευμένος.Ε.-ΓΕΝ.

«Δεν είναι απαγορευμένο στον ευγενή το δόρυ»

Στην Ωδή του Αμρ, συναντάμε το *لَيْسَ/laysa* με ουσιαστικό στην αιτιατική πτώση:

(28)   لَسْتُمْ بُعُولَنَا

las-tum   bu ʿu:lat-a-na:

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.   αφέντες-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.1.ΠΛΗΘ.

«Δεν είστε αφέντες μας»

Ενώ στην Ωδή του αλ Χάριθ, το *لَيْسَ/laysa* εμφανίζεται ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση:

(29)   لَيْسَ يُنْجِي

lays-a   yu-nji:

ΑΡΝ.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   3.σώζομαι-ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν σώζεται»

4.4 *lam*

4.4.1 Αρχαίες επιγραφές: التَّامَّة/ *an-Nama:rah*

Παρατίθεται η επιτύμβια επιγραφή της *αλ Ναμάρα* σε μετάφραση του Bellamy από τη γλώσσα των Ναβαταίων:

تِي نَفْسُ امْرُؤِ الْقَيْسِ بْنِ عَمْرٍو مَلِكِ الْعَرَبِ، وَلِقَبُهُ ذُو أَسَدٍ وَمَذْحَجٌ

وَمَلِكُ الْأَسَدِيِّينَ وَنَزَارٍ وَمَلُوكِهِمْ وَهَرَبَ مَذْحَجٌ عَكْدِي وَجَاءَ

يَزْجَهَا فَيَرْتِجُ نَجْرَانَ، مَدِينَةَ

شَمَّرٍ، وَمَلِكٌ مَعْدٍ وَنَبَلٌ بَنِيهِ الشُّعُوبِ وَوَكَلَهُنَ فِرَاسُو لِرُومٍ فَلَمْ يَبْلُغْ مَلِكٌ مَبْلَغَهُ

عَكْدِي هَلَكَ سَنَةَ 223، يَوْمَ 7 بَكْسَلُولِ، بِالسَّعْدِ ذُو الْإِلَهِ

Στην επιγραφή, συναντάμε το αρνητικό μόριο *lam* με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική, προστακτική έγκλιση:

(30) فَلَمْ يُبْلَغْ مَلِكٌ مَبْلَغَهُ

fa-lam ya-blug

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ. 3-φτάνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

malik-u-nmablag-a-hu

βασιλιάς-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.κατόρθωμα-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Και κανένας βασιλιάς δεν έφτασε τα κατορθώματά του»

4.4.2 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/ *Majma 'al-'amta:l*

Στο βιβλίο παροιμιών συναντάμε παροιμίες με το αρνητικό μόριο *lam* και ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, όπως η παρακάτω:

(31) لَمْ يَفُتْ مَنْ لَمْ يَمُتْ

lam ya-fut

man lam

APN. 3-περνώ.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ. ANT. APN.

ya-mut

3-πεθαίνω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Δεν περνά ό,τι δεν πέθανε/Ό,τι ζει δεν χάνεται»

(*Majma` al-`amta:l -B` Τόμος: 3264*)

4.4.3 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-mu`allaqa:t*

Στην Ωδή του αλ Κάις, όπως και στην Ωδή του Ζουχάιρ, το αρνητικό μόριο *لَمْ lam* εμφανίζεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση:

(32) لَمْ يَغْفِ رَسْمُهَا

lam ya-`f-u

APN. 3-απαλείφω.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

rasm-u-ha

ίχνος-ΟΝΟΜ.-ΑΝΤ.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

«Δεν έσβησε/έχει σβήσει το ίχνος της»

(33) لَمْ تَكَلِّمْ

lam ta-kallam-i

APN. 2-μιλάω.ΜΗΣΥΝ.-ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Δεν μίλησες»

Στην Ωδή του Λαμπίντ, το αρνητικό μόριο *ʾlam* εμφανίζεται μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* και τον σύνδεσμο *ʾwa* μέσα σε ερώτηση με άρνηση, με ρήμα στον παρατατικό:

(34) *أَوْلَمْ تَكُنْ تَدْرِي*

ʾa-wa-lam ta-kun

ΕΡΩΤ.Μ.-και-ΑΡΝ. 2-είμαι.ΜΗΣΥΝ.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

ta-dr-i:

2-ξέρω.ΜΗΣΥΝ.-ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Δεν ήξερες;»

4.5 *ʾamma*:

4.5.1 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-muʿallaqat*

Στην Ωδή του Αμρ, συναντάμε το αρνητικό μόριο *ʾamma*: μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* και ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, μέσα σε ερώτηση με άρνηση και σημασία παρακειμένου:

(35) *أَلَمْآ تَعْلَمُوا*

ʾa-lamma: ta-ʾlamu:

ΕΡΩΤ.Μ.-ΑΡΝ. 2-διδάσκομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

«Δεν έχετε διδαχθεί;»

4.6 *أَنَّ lan*

4.6.1 Προϊσλαμικές παροιμίες: مجمع الامثال/Majma 'al-'amṭa:l

Στο βιβλίο παροιμιών συναντάμε παροιμίες με το αρνητικό μόριο *أَنَّ lan* και ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση, όπως η παρακάτω:

(36) لَنْ يَهْلِكَ امْرُؤٌ عَرَفَ قَدْرَهُ

lan ya-hlik-a

APN. 3-καταστρέφομαι.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΥΠΟΤ.

imr-u'-n

άνθρωπος-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

'araf-a

qadr-a-hu

γνωρίζω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. δύναμη-ΑΙΤ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Δεν θα καταστραφεί αυτός που ξέρει τη δύναμή του»

(*Majma 'al-'amṭa:l -B' Τόμος: 3271*)

4.7 *إِنَّ in*

4.7.1 Προϊσλαμική ποίηση

Σε ποίημα άγνωστου ποιητή της προϊσλαμικής περιόδου, συναντάμε το αρνητικό μόριο *إِنَّ in* σε πρόταση με μη ρηματικό κατηγορημα, ακολουθούμενο από ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, επίθετο χωρίς άρθρο με επίθημα αοριστίας και προθετική φράση:

(37) إِنَّ الْمَرْءَ مَيِّتًا بِأَنْقِضَاءِ حَيَاتِهِ

'in al-mar'-u

mayt-a-n

APN. APΘ.-άνθρωπος-ONOM. νεκρός.Ε.-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

bi-l-inqida:’-i

ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-αφανισμός-ΓΕΝ.

ḥaya:t-i-hi

ζωή-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Ο άνθρωπος δεν είναι νεκρός επειδή έχασε τη ζωή του»

4.8 غَيْرُ /ḡayr

4.8.1 Προϊσλαμική ποίηση: المعلقات/al-tu‘allaqa:t

Στην Ωδή του αλ Κάις, συναντάμε το ουσιαστικό غَيْرُ/ḡayr να δηλώνει άρνηση, ακολουθούμενο από επίθετο χωρίς άρθρο στη γενική πτώση:

(38) غَيْرُ مُفَاضَةٍ

ḡayr-u mufa:ḡat-i-n

APN.-ONOM. ευμεγέθης-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αδύνατη»

Ακολουθούμενο επίσης από ουσιαστικό με άρθρο στη γενική πτώση:

(39) غَيْرُ الْمُحَلَّلِ

ḡayr-u al-muḥallal-i

APN.-ONOM. ΑΡΘ.-διαλυμένος/αναλυμένος-ΓΕΝ.

«Ασπιλο»

Στην Ωδή του Αντάρα, το *غَيْرَ/gayr* εμφανίζεται με μετοχή χωρίς άρθρο στη γενική πτώση:

(40) *غَيْرَ شَاكِرٍ*

gayr-a ša:kir-i

APN.-AIT. ευγνώμων.MTX.-GEN.

«Αγνώμων»

4.9 لَات /la:ta

Το αρνητικό μόριο لَات /la:ta εμφανίζεται ήδη από την προϊσλαμική περίοδο και χρησιμοποιείται αποκλειστικά για να δηλώσει χρόνο. Η χρήση του είναι πιο σπάνια από εκείνη των υπόλοιπων αρνητικών μορίων και πρακτικά έχει εξαφανιστεί πλέον στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική (Dendane & Dendane, 2012).

4.9.1 Προϊσλαμική ποίηση: *لَا أَعْشَى* /al-`a`ša:

Παρατίθεται ένα παράδειγμα χρήσης του لَات /la:ta μέσα σε ποίημα του προϊσλαμικού ποιητή Αλ Ασά, από τον 7^ο αιώνα, όπου συντάσσεται με ουσιαστικό αιτιατικής πτώσης που δηλώνει χρόνο:

(41) *لَاتَ هَنَا ذِكْرَى جُبَيْرَةَ*

la:ta hanna: dikra: jubayra-ta

APN. χρόνος-AIT. ανάμνηση Τζουμπάιρα-AIT.

«Είναι αργά για την ανάμνηση της Τζουμπάιρα»

(Larcher 2007: 76)

4.10 **بَلّ/bal**

4.10.1 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-mu‘allaqa:t*

Στην Ωδή του Λαμπίντ, συναντάμε τον εναντιωματικό σύνδεσμο **بَلّ/bal** μαζί με το αρνητικό μόριο **لَا/la:**, με λειτουργία ενίσχυσης της άρνησης του ρήματος:

(42) **بَلْ أَنْتَ لَا تَدْرِينَ**

bal   `anti   la:

ENANT.ΣΥΝΔ. ANT.2.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. APN.

ta-dr-i:na

2-ξέρω.ΜΗΣΥΝ.-ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Εσύ δεν ξέρεις, όχι»

4.11 Χρήση των αρνητικών μορίων **لَا/la:**, **لَمْ/lam** και **لَا/la:** με το ρήμα **أَنْزَلَ/za:la**

4.11.1 Προϊσλαμική ποίηση: *المعلقات/al-mu‘allaqa:t*

Στην Ωδή του Λαμπίντ, συναντάμε το αρνητικό μόριο **لَمْ/lam** με το ρήμα **أَنْزَلَ/za:la** στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση:

(43) **لَمْ يَزَلْ مِنَّا**

lam   ya-zal

APN. 3-παύω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

min-na:

ΠΡΟΘ.-ANT.1.ΠΛΗΘ.

«Υπάρχει (δεν παύει να υπάρχει) ακόμα κάποιος από εμάς»

5.

ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα παρακάτω συμπεράσματα προκύπτουν από τη μελέτη και τη σύγκριση περιπτώσεων που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, καθώς και από συμπληρωματικό υλικό που παρατίθεται στο παρόν κεφάλαιο.

Καθώς οι σύγχρονες αραβικές διάλεκτοι δεν αποτελούν κύριο μέρος της παρούσας εργασίας και μελέτης, η αναφορά σε αυτές περιορίζεται σε γενικές παρατηρήσεις και διατυπώσεις καθώς και σε μία πιο αναλυτική, συνοπτική ωστόσο αναφορά στις σημερινές διαλέκτους του Χιτζάζ.

Επισημαίνεται ότι οι τρεις βασικές μορφές της γλώσσας που επιλέχθηκαν, Προϊσλαμική Αραβική, Κορανική Αραβική και Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, αποτελούν μεν κύριους σταθμούς της γλωσσικής εξέλιξης της αραβικής γλώσσας, σε καμία περίπτωση όμως δεν εξαντλούν όλα τα στάδια και τις αλλαγές που υπέστη η γλώσσα από την εμφάνισή της μέχρι σήμερα στις αραβόφωνες περιοχές του κόσμου.

Η ιστορική εξέλιξη της άρνησης στην αραβική γλώσσα παραμένει ένα θέμα ανοιχτό προς έρευνα, κυρίως σε σχέση με τη χρήση της κατά την προϊσλαμική περίοδο, αλλά και σε σχέση με το ζήτημα της διγλωσσίας, που πιθανότατα κάνει την εμφάνισή του από τα πολύ αρχικά στάδια της γλώσσας. Είναι βέβαιο πάντως ότι από ένα ευρύ σύνολο αρνητικών μορίων καταλήγουμε σε μια πολύ περιορισμένη χρήση δομών που σήμερα εκφράζουν την άρνηση, ωστόσο, είναι αβέβαιο το κατά πόσο η ποικιλία των δομών αυτών εφαρμοζόταν και στον προφορικό λόγο ή αν κυρίως εμφανιζόταν στον γραπτό.

Είναι σαφώς σημαντικό ότι η σύγκριση στην παρούσα μελέτη γίνεται μεταξύ ανόμοιων γλωσσικών μορφών, εφόσον το υλικό της προϊσλαμικής περιόδου περιλαμβάνει ποιήματα και παροιμίες αλλά και το ιδιαίτερος σύνθετο και εξ ολοκλήρου άστικτο κείμενο του Κορανίου, που χρησιμοποιεί ποιητική και θρησκευτική γλώσσα, ενώ στο υλικό της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής συναντάμε περιπτώσεις καθημερινής χρήσης της γλώσσας, έστω και σε ένα πιο επίσημο περιβάλλον.

Σχετικά με την Κορανική και την Κλασική Αραβική που πολύ συχνά απαντούν στον ίδιο ορισμό, συμπεραίνουμε κατά πρώτον ότι η Κορανική Αραβική περιλαμβάνει στοιχεία από διάφορες ποικιλίες της προϊσλαμικής περιόδου και κατά δεύτερον, ότι η προτυποποιημένη μορφή της γλώσσας που προκύπτει στη συνέχεια ως Κλασική Αραβική, βασισμένη στο υλικό της προϊσλαμικής ποίησης και στο κείμενο του Κορανίου, δεν είναι πανομοιότυπη με την Προϊσλαμική και την Κορανική Αραβική.

Ο Larcher (2008) αναφέρει επ' αυτού, ότι η Αραβική του Κορανίου δεν είναι η Κλασική Αραβική, εφόσον ο όρος 'κλασική' στην πραγματικότητα δεν αντιστοιχεί σε μια ιστορική αλλά σε μια κοινωνιογλωσσολογική έννοια. Η Κλασική Αραβική, ποικιλία κύρους και σχολικής νόρμας, αποτελεί εντέλει μια μορφή γλώσσας που προέκυψε μέσα από μία διαδικασία επιλογής η οποία άλλοτε διατήρησε, άλλοτε αφαίρεσε και άλλοτε προσέθεσε νέα δεδομένα. Κατά συνέπεια, η Κορανική Αραβική εμφανίζει στοιχεία που η Κλασική επέλεξε να μην διατηρήσει στην τελική μορφή της.

Πριν προχωρήσουμε αναλυτικά στη συγκριτική παρουσίαση των αρνητικών μορίων στις τρεις γλωσσικές περιόδους, παραθέτουμε κάποιες ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις σχετικά με την εξέλιξη της άρνησης στην αραβική γλώσσα.

Ο Cantarino, όπως αναφέρει ο Al Zahrani (2014), επισημαίνει ότι οι περισσότεροι γλωσσολόγοι δέχονται αρχικά την ύπαρξη ενός μόνο αρνητικού μορίου, του σημιτικού *ʾlā:*. Τα υπόλοιπα, όπως τα *ʾlām*, *ʾlān*, *ʾlāysa* και *ʾlamma:*, λέγεται ότι αποτελούν σύνθετες μορφές μορίων που προήλθαν από το *ʾlā:* ενώ άλλα, όπως το *ʾlma:* και το *ʾlʾin*, εξελίχθηκαν σε αρνητικά μόρια ενώ είχαν αρχικά άλλη λειτουργία. Έτσι το *ʾlma:* ήταν αρχικά ένα ερωτηματικό, ρητορικό μόριο που εξελίχθηκε σε αρνητικό μόριο και συνεχίζει πλέον να έχει τρεις λειτουργίες, του ερωτηματικού, του αναφορικού και του αρνητικού μορίου και ο υποθετικός σύνδεσμος *ʾlʾin* εξελίχθηκε σε αρνητικό μόριο αλλά πλέον χρησιμοποιείται μόνο ως υποθετικός σύνδεσμος.

Ο Fischer, όπως αναφέρουν οι Belnap και Gee (1994), υποστηρίζει ότι στην Προϊσλαμική Αραβική, η διαφορά μεταξύ ενεστώτα και αορίστου βρισκόταν μόνο στην όψη ενώ άρχισε να ερμηνεύεται με έννοια παρόντος και παρελθόντος στην Κλασική Αραβική.

Κατά τους Belnap και Gee (1994), οι αλλαγές που υπέστη εξελικτικά η Προϊσλαμική Αραβική μετά την έλευση του Ισλάμ, οφείλονται κυρίως στις γλωσσικές επαφές που συνέβησαν κατά την εξάπλωσή του. Το παράδοξο ωστόσο στην πορεία της αραβικής γλώσσας, είναι το πώς στοιχεία της Προϊσλαμικής Αραβικής έχουν διατηρηθεί στις σύγχρονες διαλέκτους ενώ πολλά από αυτά έχουν εξαλειφθεί από τη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Οι γλωσσικές επαφές που φαίνεται να επηρέασαν την εξέλιξη της Αραβικής, προκύπτουν καταρχάς από επιρροές του γλωσσικού υποστρώματος, όπως η περίπτωση της αραμαϊκής γλώσσας, της συριακής διαλέκτου και της ελληνικής γλώσσας. Εξαιρετικά σημαντικός επίσης ήταν ο ρόλος που διαδραμάτισαν στην εξέλιξη της γλώσσας μορφωμένοι άνθρωποι της εποχής όπως ακαδημαϊκοί, εκπαιδευτικοί, αντιγραφείς αλλά και αξιωματούχοι, που εκπροσώπησαν τη διανοήση του αναδυόμενου Ισλάμ και ωστόσο δεν ήταν φυσικοί ομιλητές της Αραβικής. Επιπλέον, το φαινόμενο της διγλωσσίας οδήγησε συχνά στην υπερδιόρθωση γραμματικών και συντακτικών δομών αλλά και σε στρατηγικές αποφυγής όπως η αποφυγή χρήσης γλωσσικών ποικιλιών προς χάριν της αποκλειστικής χρήσης της Αραβικής του Κορανίου.

Παράδειγμα στρατηγικής αποφυγής αποτελεί ενδεικτικά η άρνηση αορίστου, που προϊσλαμικά δηλώνεται με το αρνητικό μόριο *ʕma:* και ρήμα στον αόριστο ή με το αρνητικό μόριο *ʕlam* και ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση. Μετά την εξάπλωση του Ισλάμ, παρατηρούμε όμως ότι για την άρνηση αορίστου στον γραπτό λόγο, χρησιμοποιείται κυρίως το *ʕlam* ενώ το *ʕma:* χρησιμοποιείται ευρέως στον προφορικό λόγο, τις διαλέκτους.

5.1 *ʕla:*

Το αρνητικό μόριο *ʕla:* είναι παρόν σε όλες τις γλωσσικές περιόδους που μελετήθηκαν και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στις σύγχρονες διαλέκτους.

Συγκρίνοντας το υλικό και των τριών περιόδων, της Προϊσλαμικής, της Κορανικής και της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής, συμπεραίνονται τα εξής:

- Το *ʾlā*: εμφανίζεται και στις τρεις περιόδους σε προτάσεις με ρήματα ενεστώτα και αορίστου. Ωστόσο, η σύνταξη του *ʾlā*: με ρήματα αορίστου στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική περιορίζεται μόνο σε θρησκευτικές εκφράσεις και εκφράσεις απευχής, όπως στα παραδείγματα (24) και (25) του κεφαλαίου 2.

Ο Larcher (2007) αναφέρει σχετικά με τη χρήση του *ʾlā*: στην Προϊσλαμική Αραβική, ότι το *ʾlā*: με ρήμα στον αόριστο δεν περιορίζεται μόνο σε εκφράσεις απευχής, αλλά εμφανίζεται και σε άλλες περιπτώσεις, όπως για να εκφράσει άρνηση μέλλοντα σε έναν όρκο:

(1) وَاللَّهِ لَا فَعَلْتُ

wa-al-lah-i   la: fa'alt-u

και-ΑΡΘ-θεός-ΓΕΝ.   ΑΡΝ.   κάνω.ΣΥΝ.-1.ΕΝΙΚ.

«Και μα τον Θεό, δεν θα το κάνω.»

(Larcher 2007: 75)

Ή για να εκφράσει άρνηση στο παρελθόν, όπως μέσα στο Κοράνι:

(2) فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى

fa-la: ṣaddaq-a   wa-la:

ΣΥΝΔ.-ΑΡΝ.   πιστεύω.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.   και-ΑΡΝ.

ṣalla-a

προσεύχομαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

«Αυτός δεν πίστεψε ούτε προσευχόταν»

«So he gave nothing in charity, nor did he pray!»

(Κοράνι: Σούρα 75: Στίχοι: 75:31:1 – 75:31:4)

Παρομοίως, στην Ωδή του Ζουχάιρ, συναντήσαμε το αρνητικό μόριο *ʾla*: με ρήμα στον αόριστο και με ερμηνεία άρνησης στο παρελθόν, στο κεφάλαιο 4, παράδειγμα (11).

- Το αρνητικό μόριο *ʾla*: εμφανίζεται και στις τρεις περιόδους να συντάσσεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση για να δηλώσει απαγόρευση.
- Το αρνητικό μόριο *ʾla*: εμφανίζεται και στις τρεις γλωσσικές περιόδους σε περιπτώσεις κατηγορικής άρνησης, μέσα σε προτάσεις χωρίς ρήμα, ακολουθούμενο από ουσιαστικό, επίθετο ή μετοχή χωρίς άρθρο και χωρίς επίθημα αοριστίας, στην αιτιατική πτώση.
- Το *ʾla*: και στις τρεις περιόδους ακολουθεί τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan* ως μία λέξη (*ʾlā*) εισάγοντας δευτερεύουσα πρόταση. Ωστόσο στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το συναντάμε επίσης χωριστά, ως δύο λέξεις, όπως στο παράδειγμα (18β) του κεφαλαίου 2.
- Το *ʾla*: και στις τρεις περιόδους χρησιμοποιείται επίσης ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘ούτε’ (*ʾlā/wala*:).
- Το *ʾla*: και στις τρεις περιόδους εμφανίζεται μαζί με το ερωτηματικό μόριο *ʾa* ως μία λέξη (*ʾlā*), μέσα σε ερώτηση με άρνηση.
- Στην Προϊσλαμική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συναντήσαμε τη δομή *ʾlā/halla*: από το ερωτηματικό μόριο *ʾhal* και το *ʾla*:, με ρήμα στον αόριστο και με τη σημασία ‘γιατί δεν’, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (22), περίπτωση που δεν εμφανίζεται καθόλου στο Κοράνι.
- Στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική, εμφανίζεται η ιδιαίτερη περίπτωση του επιφωνηματικού, εναρκτικού μορίου *ʾlā/ala*: χωρίς αρνητική σημασία αλλά με την έννοια ‘αναμφίβολα’, ‘πράγματι’, ‘ιδού’, ‘αλίμονο’, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (36), περίπτωση που δεν απαντά στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική.
- Και στις τρεις περιόδους, συναντήσαμε το αρνητικό μόριο *ʾla*: μετά τον υποθετικό σύνδεσμο *ʾlaw* ως μία λέξη (*ʾlā/lawla*:) μέσα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορήμα, να συντάσσεται με ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση.
- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συναντάμε την υποθετική δομή *ʾlā/lawla*: να ακολουθείται από τον υποτακτικό σύνδεσμο *ʾan* και ρήμα στον αόριστο. Ωστόσο στο Κοράνι εμφανίζεται επίσης με ρήμα ενεστώτα και

υποτακτικής έγκλισης, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (10), ενώ στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική εμφανίζεται επίσης με τον σύνδεσμο αιτιατικής *عَلى'anna*, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (13). Μια ιδιαίτερη περίπτωση του *عَلىlawla*: που συναντήσαμε, είναι η χρήση του με ρήμα αορίστου ή ενεστώτα, όχι με ερμηνεία υπόθεσης αλλά με τη σημασία ‘γιατί δεν’, όπως στο κεφάλαιο 3 και στα παραδείγματα (20α) και (20β), ακριβώς όπως είδαμε να χρησιμοποιείται στην Προϊσλαμική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *عَلىhalla*.

- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *عَلىla*: εμφανίζεται επίσης μέσα σε ιδιωματικές εκφράσεις που ακολουθούν τη δομή της κατηγορικής άρνησης, αλλά και σε σύνθετες μορφές όπως οι *عَلىlikayla*:, *عَلىli- 'alla*: και *عَلىkalla*.
- Στην Κορανική Αραβική το *عَلىla*: εμφανίζεται επίσης ακολουθούμενο από αντωνυμία και ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση και με επίθημα αοριστίας, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (25).

5.2 *عَلىma*:

Το αρνητικό μόριο *عَلىma*: είναι παρόν σε όλες τις γλωσσικές περιόδους που μελετήθηκαν και εξακολουθεί να χρησιμοποιείται, με κυρίαρχη θέση μάλιστα, στις σύγχρονες διαλέκτους.

Συγκρίνοντας τις περιπτώσεις χρήσης του αρνητικού μορίου *عَلىma*: στο υλικό της παρούσας μελέτης, παρατηρείται ότι:

- Στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *عَلىma*: συντάσσεται με ρήμα ενεστώτα ή αορίστου. Ωστόσο, με ρήμα ενεστώτα το συναντάμε κυρίως στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική, ενώ στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συντάσσεται με ρήμα ενεστώτα μόνο σε ειδικές περιστάσεις, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (43). Επισημαίνεται ότι το *عَلىma*: χρησιμοποιείται επίσης με ρήματα ενεστώτα και αορίστου στις σύγχρονες διαλέκτους.

Σχετικά με τη χρήση του αρνητικού μορίου *ʔma*: με ρήμα στον ενεστώτα, λέγεται ότι αποτελεί μορφή άρνησης όχι της Κλασικής αλλά της Προϊσλαμικής Αραβικής (Larcher, 2007).

- Μία πολύ συχνή δομή του *ʔma*: με ρήμα αορίστου στο Κοράνι είναι αυτή με το ρήμα *ʔka:na*.

Σχετικά με τη χρήση του *ʔma*: με το ρήμα *ʔka:na*, ο Wilmesen (2014) αναφέρει ότι το κοινό σημειτικό ερωτηματικό μόριο *ʔma*: φαίνεται ότι έχει ήδη αποκτήσει λειτουργία αρνητικού μορίου στην προϊστορία της αραβικής γλώσσας, ωστόσο στη γραπτή γλώσσα πάντοτε η χρήση του ήταν πιο περιορισμένη από την προφορική. Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική η χρήση του περιορίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου για την άρνηση του ρήματος *ʔka:na* στον αόριστο και πάλι, κυρίως για την απόδοση υποθετικών προτάσεων. Ο Larcher (2007) επίσης επισημαίνει ότι συναντάμε συχνά τη χρήση του *ʔma*: με ρήμα στον αόριστο, όπως με το ρήμα *ʔka:na* στην Προϊσλαμική Αραβική και μέσα στο Κοράνι, για να δηλώσει ενεστώτα, ενώ στην Κλασική Αραβική θα οφείλαμε να χρησιμοποιήσουμε για ένα τέτοιο είδος άρνησης το μόριο *ʔlam* με ρήμα στον ενεστώτα (يَكُونُ *lam yakun*):

(3) مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ

ma: ka:n-a muhammad-u-n

APN. είμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. Μωάμεθ-ΟΝΟΜ.-ΑΟΡΙΣΤ.

ab-a: ʔahad-i-n min

πατέρας-ΑΙΤ. κάποιος-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ. ΠΡΟΘ.

rija:l-i-kum

άντρες-ΓΕΝ.-ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΠΛΗΘ.

«Ο Μωάμεθ δεν είναι πατέρας κανενός από εσάς»

«Muhammad is not the father of any of your men»

(Κοράνι: Σούρα 33: Στίχοι: 33:40:1 – 33:40:7)

- Στην Προϊσλαμική Αραβική, όταν το *Ḥ/ma*: συντάσσεται με ρήμα στον αόριστο έχει ερμηνεία άρνησης στο παρόν, όπως στο κεφάλαιο 4 και στο παράδειγμα (20). Στην Κορανική Αραβική όταν το *Ḥ/ma*: συντάσσεται με ρήμα στον αόριστο μπορεί να έχει ερμηνεία άρνησης είτε στο παρελθόν είτε στο παρόν, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (39). Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *Ḥ/ma* με ρήμα αορίστου έχει μόνο ερμηνεία άρνησης στο παρελθόν.
- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *Ḥ/ma* μπορεί να ακολουθείται από ρήμα αορίστου ως απόδοση υποθετικού λόγου στο παρελθόν, σε υποθετική πρόταση που εισάγεται με τον σύνδεσμο *ʾInlaw*.
- Τη δομή *Ḥ/ʾa-ma*: (από το ερωτηματικό μόριο *ʾa* και το αρνητικό μόριο *Ḥ/ma*) για τον σχηματισμό ερώτησης με άρνηση, τη συναντήσαμε μόνο στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (47).
- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *Ḥ/ma* μπορεί να συνταχθεί με ουσιαστικό ή αντωνυμία που ακολουθείται από την πρόθεση *ʿabi*.
- Στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική, το *Ḥ/ma* συντάσσεται με έναρθρο ουσιαστικό στην ονομαστική που ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*.

Οι Dendane & Dendane (2012) παρατηρούν ότι το *Ḥ/ma*: στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συντάσσεται συχνότερα με ρήματα ενώ στην Κλασική Αραβική το βρίσκουμε επίσης πριν από ουσιαστικά, πολλές φορές ακολουθούμενα από το μόριο εξαίρεσης *ʾilla*:

(4) مَا الْمَلِكُ إِلَّا بَشَرٌ

ma: al-malik-u   illa: bashar-u-n

APN. APΘ.-βασιλιάς-ONOM. Μ.ΕΞ.   άνθρωπος-ONOM.-ΑΟΡΙΣΤ.

«Ο βασιλιάς δεν είναι παρά άνθρωπος»

(Dendane & Dendane 2012: 205)

- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *ʿama* μπορεί να ακολουθείται από αντωνυμία και μη οριστικό κατηγορημα στην ονομαστική πτώση με επίθημα αοριστίας, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (53). Στην Κορανική Αραβική ωστόσο, συναντάμε το *ʿama* να ακολουθείται από αντωνυμία και μη οριστικό κατηγορημα στην αιτιατική πτώση με επίθημα αοριστίας, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (47). Στην Κορανική επίσης, το *ʿama* μπορεί να συνταχθεί με αντωνυμία που ακολουθείται από το μόριο εξαίρεσης *ʿilla* και μη οριστικό κατηγορημα στην ονομαστική πτώση με επίθημα αοριστίας, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (48α).
- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *ʿama* φέρει μαζί στοιχεία άρνησης και εστίασης και μπορεί να αρνηθεί μόνο το στοιχείο που ακολουθεί, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (45). Αυτή τη χρήση δεν τη συναντήσαμε ούτε στην Προϊσλαμική, ούτε στην Κορανική Αραβική.
- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, συναντήσαμε το *ʿama* να συντάσσεται με το επιμεριστικό *min* ώστε να εκφράσει άρνηση με την έννοια ‘κανείς/καμία/κανένα από’. Ωστόσο στην Κορανική, το *ʿama* χρησιμοποιείται σε μια μεγαλύτερη ποικιλία δομών με προθετικές φράσεις.
- Μία ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η μία και μοναδική εμφάνιση του αρνητικού μορίου *ʿama*: μέσα στο Κοράνι μετά τον σύνδεσμο αιτιατικής *ʿanna* ως μια λέξη (أَنَّمَا) *annama*: χωρίς να δηλώνει άρνηση, στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (52). Αυτή την περίπτωση τη συναντήσαμε μόνο στο κείμενο του Κορανίου.

5.3 *ʿayn* *laysa*

Το αρνητικό μόριο ή συνδετικό ρήμα *ʿayn laysa* απαντά στο υλικό και των τριών περιόδων που μελετήθηκαν, της Προϊσλαμικής, της Κορανικής και της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής. Στις σύγχρονες διαλέκτους δεν χρησιμοποιείται.

Συγκρίνοντας τις περιπτώσεις χρήσης του αρνητικού μορίου *ʿama*: που εμφανίζονται στο υλικό της παρούσας μελέτης, παρατηρείται ότι:

- Το *لَيْسَ/laysa* εμφανίζεται κατά κανόνα σε προτάσεις με μη ρηματικό κατηγορήμα. Ωστόσο στην Προϊσλαμική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το συναντάμε και σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορήμα, να συντάσσεται με ρήμα στον ενεστώτα και στην οριστική έγκλιση, όπως στο κεφάλαιο 4 και στο παράδειγμα (29). Αυτή η περίπτωση δεν απαντά καμία φορά μέσα στο Κοράνι.

Ο Sakaedani (2012), αναφέρει σχετικά με τη χρήση του *لَيْسَ/laysa* στο Κοράνι, ότι χρησιμοποιείται για να εκφράσει τη σημασία ‘δεν υπάρχει’ ή ‘δεν είναι’. Με τη σημασία ‘δεν υπάρχει’ εμφανίζεται στο τρίτο ενικό πρόσωπο, ακόμα κι όταν το υποκείμενό του είναι θηλυκό και κυρίως όταν πρόκειται για μη οριστικό υποκείμενο. Το *لَيْسَ/laysa* με τη σημασία ‘δεν είναι’ συνοδεύεται τις περισσότερες φορές από την πρόθεση *بِ/bi*, χρήση που διαφέρει από εκείνη της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής. Επιπλέον, ενώ στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *لَيْسَ/laysa* συντάσσεται με ρήματα στον ενεστώτα ώστε να εκφράσει με έμφαση μία άρνηση, ενώ στο κείμενο του Κορανίου δεν το συναντάμε ποτέ να ακολουθείται από ρήμα.

- Στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *لَيْسَ/laysa* εμφανίζεται ακολουθούμενο από μη οριστικό κατηγορήμα στην αιτιατική πτώση, από προθετικές φράσεις, από το επιμεριστικό *مِنْ/min* και από την πρόθεση *بِ/bi* με μη οριστικό κατηγορήμα στη γενική πτώση.
- Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *لَيْسَ/laysa* εμφανίζεται με το ερωτηματικό μόριο *أَلَا* ως μία λέξη (أَلَيْسَ/’a-laysa) μέσα σε ερώτηση με άρνηση. Στο παρόν υλικό της Προϊσλαμικής Αραβικής δεν το συναντήσαμε σε αυτή τη δομή.
- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, παρατηρήθηκε ότι το *لَيْسَ/laysa* χρησιμοποιείται σε μια μεγαλύτερη ποικιλία δομών, ακολουθούμενο για παράδειγμα από επίρρημα, ή και από έναρθρο ουσιαστικό. Επιπλέον, το *لَيْسَ/laysa* στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις όπου έχει την έννοια ‘όχι’, ή την έννοια ‘εκτός’, ή ακόμα μπορεί να βρίσκεται στο τέλος μιας πρότασης ακολουθούμενο από το μόριο εξαίρεσης *إِلَّا/’illa* ή το ουσιαστικό *غَيْرٌ/’gayru*, με την έννοια ‘τίποτε άλλο/περισσότερο’, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (64).

Μία ενδιαφέρουσα παρατήρηση σχετικά με την εξέλιξη του *لَيْسَ/laysa*, είναι αυτή του Lentin (2008), ο οποίος παρατηρεί ότι στη Μεσαιωνική Αραβική³, το *لَيْسَ/laysa* είχε μετατραπεί σε ένα αμετάβλητο μόριο που ήταν το *لَيْسَ/lays /لَيْسَ/li:s*.

5.4 *لَمْ/lam*

Το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam* εμφανίζεται στο υλικό και των τριών περιόδων που μελετήθηκαν, της Προϊσλαμικής, της Κορανικής και της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής. Δεν χρησιμοποιείται στις σύγχρονες διαλέκτους.

Συγκρίνοντας το υλικό των τριών περιόδων, σημειώνεται ότι:

- Το *لَمْ/lam* εμφανίζεται και στις τρεις περιόδους ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση.
- Η δομή του υποθετικού συνδέσμου *لَمْ/law* με το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam*, ήταν περίπτωση που δεν απαντήθηκε παρά μόνο στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (67).
- Το *لَمْ/lam* εμφανίζεται και στις τρεις περιόδους με το ερωτηματικό μόριο *أ/ʾa* ως μία λέξη (*أ/ʾa-lam*), μέσα σε ερώτηση με άρνηση.

Το *لَمْ/lam* εμφανίζεται μάλιστα ήδη από τον 4^ο αιώνα, στη επιγραφή της *al Naḡāra*. Σύμφωνα με έρευνα του Robin που επισημαίνει ο Ferrando (2007), η γλώσσα της επιγραφής αυτής παρουσιάζει πολλά κοινά με την Κλασική Αραβική, μεταξύ άλλων και το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam* με ρήμα στον ενεστώτα.

Μία ενδιαφέρουσα παρατήρηση σχετικά με την εξέλιξη του *لَمْ/lam* είναι επίσης αυτή του Lentin (2008), ο οποίος αναφέρει ότι στη Μεσαιωνική Αραβική, το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam* εμφανίζεται στυλιστικά μαρκαρισμένο και συχνά χρησιμοποιείται με ρήματα αορίστου ή ακόμα και σε άρνηση με μη ρηματικό κατηγορημα.

---

^{3 3} Ως Μεσαιωνική Αραβική, ο Lentin (2008) ορίζει μια μικτή γλωσσική ποικιλία που συνδύασε στοιχεία της Κλασικής Αραβικής με στοιχεία διαλέκτων, ένα είδος μετακλασικής γλώσσας που εκτείνεται μέχρι την περίοδο της *Αναγέννησης* (النهضة/an-nahḍa).

5.5 *لَمَّا/lamma:*

Το αρνητικό μόριο *لَمَّا/lamma:* το συναντήσαμε μία μόνο φορά στο υλικό της Προϊσλαμικής περιόδου και επτά φορές μέσα στο κείμενο του Κορανίου. Δεν εμφανίζεται στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, ούτε στις σύγχρονες διαλέκτους.

Σχετικά με τη χρήση του στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική, παρατηρείται ότι και στις δύο περιπτώσεις, το *لَمَّا/lamma:* εμφανίζεται μέσα σε προτάσεις με ρηματικό κατηγορημα και πριν από ρήματα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική έγκλιση, για να δηλώσει άρνηση στο παρελθόν. Στην Προϊσλαμική Αραβική το συναντάμε επίσης στη δομή *لَمَّا/’a-lamma:*, μετά το ερωτηματικό μόριο *أَ’a* και σε ερώτηση με άρνηση, στο κεφάλαιο 4 και στο παράδειγμα (35).

Το αρνητικό μόριο *لَمَّا/lamma:*, που σχηματίζεται από το αρνητικό μόριο *لَمْ/lam* και την αόριστη αντωνυμία *لَمَّا/ma:* (Larcher, 2007), χρησιμοποιήθηκε κυρίως στην Κλασική Αραβική για να δηλώσει άρνηση στο παρελθόν με την έννοια ‘δεν...ακόμα’, ωστόσο στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συνήθως αντικαθίσταται με την αρνητική έκφραση *لَمْ/lam ba’du*. Το *لَمَّا/lamma:* ακολουθείται από ρήμα στην ειδική προστακτική έγκλιση, συχνότερα δε από το ρήμα *يَزَال/yaza:lu* (ενεστώτας: *يَزَال/yaza:lu*) και με την έννοια ‘δεν έχει πάψει/εξακολουθεί ακόμα’ (Badawi κ.ά., 2016):

(5) وهو لَمَّا يَزَلُ حَدِيثُ السِّنِّ

wa-huwa

lamma: ya-za:l

και-ANT.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. APN.3.παύω.ΜΗΣΥΝ.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΕΙΔ.ΠΡΟΣΤ.

ḥadit-a

as-sin-i

νέος.Ε.-ΑΙΤ.

ΑΡΘ.-ηλικία-ΓΕΝ.

«Ενώ εξακολουθούσε (δεν έπαυε) ακόμα να είναι νέος»

(Badawi κ.ά. 2016: 534)

5.6 *ʾAlan*

Το αρνητικό μόριο *ʾAlan* απαντά στο υλικό και των τριών περιόδων που εξετάστηκαν, στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, ενώ δεν χρησιμοποιείται στις σύγχρονες αραβικές διαλέκτους.

Σχετικά με τη χρήση του στις τρεις περιόδους, παρατηρείται ότι το *ʾAlan* εμφανίζεται πάντα ακολουθούμενο από ρήμα στον ενεστώτα και στην υποτακτική έγκλιση. Στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική το *ʾAlan* εμφανίζεται επίσης μετά το ερωτηματικό μόριο *ʾa* ως μία λέξη (*ʾalan*), μέσα σε ερώτηση με άρνηση.

5.7 *ʾin*

Το αρνητικό μόριο *ʾin* εμφανίζεται ως αρνητικό μόριο και ως υποθετικός σύνδεσμος από την Προϊσλαμική περίοδο μέχρι και την Κλασική Αραβική. Στο υλικό της παρούσας μελέτης απαντά στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική.

Σχετικά με τη χρήση του στις δύο περιπτώσεις, παρατηρούνται τα εξής:

- Στην Προϊσλαμική Αραβική, το συναντήσαμε ακολουθούμενο από ουσιαστικό στην ονομαστική πτώση, όπως στο κεφάλαιο 4 και στο παράδειγμα (37). Στο Κοράνι ωστόσο, το συναντήσαμε επίσης να συντάσσεται με ουσιαστικά αλλά και με αντωνυμίες και μετοχές στην ονομαστική πτώση, πάντοτε όμως μαζί με το μόριο εξαίρεσης *ʾilla:*, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (71).
- Στην Κορανική Αραβική, το *ʾin* συντάσσεται επίσης με προθετικές φράσεις, όπως στο κεφάλαιο 3 και στα παραδείγματα (73α) και (73β).
- Στην Κορανική Αραβική, συναντήσαμε το *ʾin* με ρήματα ενεστώτα και αορίστου, άλλοτε με και άλλοτε χωρίς το μόριο εξαίρεσης *ʾilla:*, όπως στο κεφάλαιο 3 και στα παραδείγματα (67) και (70).

Ο Al Zahrani (2014), αναφέρεται στην άποψη κάποιων γλωσσολόγων όπως οι Cantarino και Benmamoun, που υποστηρίζουν ότι το *ʾin* δεν χρησιμοποιείται πλέον στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική ως αρνητικό μόριο μα μόνο ως υποθετικός

σύνδεσμος με την έννοια ‘αν’. Στις σύγχρονες διαλέκτους δεν εμφανίζεται ωστόσο ούτε ως υποθετικός σύνδεσμος ούτε ως αρνητικό μόριο.

Παρόλο που το αρνητικό μόριο *ʿin* δεν εντάχθηκε στην παρούσα εργασία στο κεφάλαιο της Σύγχρονης Πρότυπης Αραβικής, επισημαίνουμε το σχόλιο των Badawi κ.ά. (2016) που αναφέρουν πρώτον ότι το *ʿin*, παρόλο που ανήκει στην Κλασική Αραβική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική τείνει να εξαφανιστεί, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε σπάνιες περιπτώσεις όπου δηλώνει εξαίρεση μαζί με το μόριο εξαίρεσης *ʿilla*:

(6) *إن هي إلا نصف ساعة وإذا بالغبار يتصاعد*

ʿin hiya ʿilla niṣf-u sa:ʿat-i-n

APN. ANT.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. Μ.ΕΞ. μισός-ΟΝΟΜ. ώρα-ΓΕΝ.-ΑΟΡΙΣΤ.

wa-ʿida: bi-l-ḡuba:r-i

και-ΣΥΝΔ. ΠΡΟΘ.-ΑΡΘ.-σκόνη-ΓΕΝ.

ya-taṣa:ʿad-u

3-σηκώνομαι.ΜΗΣΥΝ.-ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.ΟΡΙΣΤ.

«Δεν είναι παρά μόλις μισή ώρα πριν που σηκώθηκε η σκόνη.»

(Badawi κ.ά. 2016: 535)

Και δεύτερον, ότι το *ʿin* εμφανίζεται επίσης σε μία ασυνήθιστη δομή άρνησης όπου συνυπάρχουν δύο αρνητικά μόρια, το *ma:* και το *ʿin* ακολουθούμενα από τον σύνδεσμο *ḥattā/ḥatta:* (μέχρι/ώσπου):

(7) *مَا إِنْ وَصَلْتُ مَكْتَبَهَا حَتَّى رَفَعَت السَّمَاعَةَ*

ma: ʿin waṣal-at

APN. APN. φτάνω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

maktaba-ha

γραφείο-AIT.-ANT.3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ.

hatta: rafa‘-ati

as-samma:‘at-a

ΣΥΝΔ. σηκώνω.ΣΥΝ.-3.ΘΗΛ.ΕΝΙΚ. ΑΡΘ.-ακουστικό-AIT.

«Με το που έφτασε/Δεν πρόλαβε να φτάσει στο γραφείο της και σήκωσε το ακουστικό.»

(Badawi κ.ά. 2016: 700)

Ο Versteegh (2014), επισημαίνει ότι το αρνητικό μόριο *in*, που συναντάμε αρκετά συχνά μέσα στο Κοράνι, είναι πιθανότατα χαρακτηριστικό της ποικιλίας του Χιτζάζ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι το μόριο συναντάται μέσα στο Κοράνι με την ίδια μορφή ως υποθετικός σύνδεσμος και ως αρνητικό μόριο, πρόκειται συνεπώς για ένα μόρφημα που είχε εξαρχής δύο διαφορετικές λειτουργίες και που πλέον έχει χάσει τη λειτουργία του ως αρνητικό μόριο.

5.8 *غَيْرٌ/ġayr*

Το ουσιαστικό *غَيْرٌ/ġayr* απαντά στο υλικό και των τριών περιόδων που εξετάστηκαν, στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, ενώ στις σύγχρονες αραβικές διαλέκτους χρησιμοποιείται μόνο με τη σημασία ‘άλλος’ και όχι για τον σχηματισμό δομής άρνησης.

Συγκρίνοντας το υλικό των τριών περιόδων, παρατηρούνται τα εξής:

- Στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *غَيْرٌ/ġayr* εμφανίζεται ακολουθούμενο από επίθετο, μετοχή ή ουσιαστικό χωρίς άρθρο στη γενική πτώση.
- Στην Προϊσλαμική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *غَيْرٌ/ġayr* εμφανίζεται επίσης πριν από έναρθρο ουσιαστικό ή μετοχή στη γενική πτώση.

- Στην Κορανική Αραβική, το *بَعِيرٌ/ḡayr* εμφανίζεται μετά την πρόθεση *بِ/bi* ως μία λέξη (*بِعَيْرٍ/bi-ḡayri*) με την έννοια ‘χωρίς’, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (78), ενώ στη Σύγχρονη Αραβική, για την ίδια έννοια χρησιμοποιείται η δομή *بَعِيرٌ مِنْ/ḡayri min*, με την πρόθεση *مِنْ/min*, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (77)
- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, το *بَعِيرٌ/ḡayr* εμφανίζεται επίσης μετά το αρνητικό μόριο *لَا/la:* για να εκφράσει την έννοια ‘τίποτε άλλο’.
- Τέλος, το *بَعِيرٌ/ḡayr* εμφανίζεται μία μόνο φορά στο Κοράνι μαζί με το ουσιαστικό *شَيْءٌ/šay’* (κάτι), σε γενική πτώση, για να εκφράσει την έννοια ‘τίποτα’, στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (79).

5.9 لَا *la:ta*

Το αρνητικό μόριο *لَا/la:ta* απαντά μία μόνο φορά στο υλικό της Προϊσλαμικής Αραβικής και επίσης μία φορά μέσα στο κείμενο του Κορανίου.

Συμπεριλαμβάνεται στην Κλασική Αραβική, ενώ δεν χρησιμοποιείται ούτε στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, ούτε και στις σύγχρονες διαλέκτους.

Σχετικά με τη χρήση του, το συναντήσαμε να ακολουθείται μόνο από ουσιαστικό που δηλώνει χρόνο και βρίσκεται στην αιτιατική πτώση, όπως στο κεφάλαιο 3 και στο παράδειγμα (80) και αντίστοιχα στο κεφάλαιο 4 και στο παράδειγμα (41).

5.10 بَالٌ *bal*

Ο εναντιωματικός σύνδεσμος *بَالٌ/bal* απαντά στο υλικό και των τριών περιόδων που εξετάστηκαν, στην Προϊσλαμική, στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Στις σύγχρονες διαλέκτους δεν το συναντάμε.

Παρατηρώντας τη χρήση του συνδέσμου *بَالٌ/bal* στις τρεις γλωσσικές περιόδους, συμπεραίνουμε τα εξής:

- Στην Προϊσλαμική και στην Κορανική Αραβική, ο σύνδεσμος *ʿlbal* χρησιμοποιείται για την ενίσχυση άρνησης του ρήματος της πρότασης.
- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και στην Κορανική Αραβική, ο σύνδεσμος *ʿlbal* εμφανίζεται μεταξύ δύο προτάσεων για να αντικρούσει με έμφαση μία αρνητική δήλωση που μόλις έχει προηγηθεί.
- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική, συναντήσαμε επίσης τον σύνδεσμο *ʿlbal* να λειτουργεί ως αρνητικό μόριο με την έννοια ‘ούτε’, όπως στο κεφάλαιο 2 και στο παράδειγμα (80).

5.11 *عَدَمٌ/ʿadamu*

Συναντήσαμε το ουσιαστικό *عَدَمٌ/ʿadamu* και το επίθετο *عَدِيمٌ/ʿadimu* μόνο στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική. Στις σύγχρονες διαλέκτους δεν χρησιμοποιείται.

Το ουσιαστικό *عَدَمٌ/ʿadamu* και το επίθετο *عَدِيمٌ/ʿadimu* εμφανίζονται στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική πριν από ουσιαστικό στη γενική πτώση, για να δηλώσουν άρνηση με ερμηνεία στερητικού μορίου, όπως στο κεφάλαιο 2 και στα παραδείγματα (81α) και (81β).

5.12 Η χρήση των αρνητικών μορίων *لَا*:, *لَا*lam και *لَا*ma: με τα ρήματα *كَلِمًا:da*, *عَدَمًا:da* και *عَدِيمًا:la*

Στο υλικό της παρούσας μελέτης, συναντήσαμε τις εξής περιπτώσεις:

- Στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική συναντήσαμε όλες τις περιπτώσεις χρήσης των αρνητικών μορίων *لَا*:, *لَا*lam και *لَا*ma: με τα ρήματα *كَلِمًا:da*, *عَدَمًا:da* και *عَدِيمًا:la*.
- Στην Κορανική Αραβική εμφανίζονται οι περιπτώσεις χρήσης των αρνητικών μορίων *لَا*:, *لَا*lam και *لَا*ma: με το ρήμα *كَلِمًا:da* καθώς και το αρνητικό μόριο *لَا*: με το ρήμα *عَدِيمًا:la*.

- Στο υλικό που συλλέχθηκε από την Προϊσλαμική περίοδο, εμφανίζεται η περίπτωση χρήσης των αρνητικών μορίων *ʕla:*, *ʕlam* και *ʕma:* με το ρήμα *ʕʕza:la*.

Στις σύγχρονες διαλέκτους δεν χρησιμοποιούνται οι παραπάνω δομές.

5.13 Κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με τις όψεις της άρνησης στις προϊσλαμικές ποικιλίες του Χιτζάζ

Το Χιτζάζ προϊσλαμικά ήταν η δυτική πλευρά της αραβικής χερσονήσου που περιλάμβανε τα αστικά κέντρα της Μέκκας, της Μεντίνας και του Τακίφ. Σε αυτή την περιοχή τα αρνητικά μόρια *ʕma:*, *ʕla:* και *ʕʕin*, είχαν την ίδια λειτουργία με το *ʕaysa* της Κλασικής Αραβικής, συνοδεύονταν δηλαδή από υποκείμενο στην ονομαστική και κατηγορημα στην αιτιατική πτώση (Al Sharkawi, 2008).

Βασική διαφορά ανάμεσα στις ποικιλίες του Χιτζάζ και του Ταμίμ ήταν η χρήση του *ʕma:* ως αρνητικό μόριο σε πρόταση με μη ρηματικό κατηγορημα, που σύμφωνα με τους γραμματικούς μπορούσε να σχηματιστεί με τον ίδιο τρόπο που σχηματίζεται και το *ʕaysa*, με κατηγορημα δηλαδή στην αιτιατική:

(8) مَا هُوَ كَبِيرًا

ma: huwa kabir-a-n

APN. ANT. μέγας-ΑΙΤ.ΑΟΡΙΣΤ.

«Αυτός δεν είναι μέγας»

(Versteegh 2014: 51)

(9) مَا هَذَا بَشَرًا

ma: ha:ða: bašar-a-n

APN. ANT.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. άνθρωπος-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] αυτός δεν είναι άνθρωπος»

«No mortal is this!»

(Κοράνι: Σούρα: 12: Στίχοι: 12:31:25 – 12:31:27)

Η λειτουργία στο παραπάνω παραδείγμα (9) είναι σύμφωνα με τον Larcher (2007) αυτή του *ma:* του Χιτζάζ (*حجازية ma: al-hijaziya*), της παραδοσιακής αραβικής γραμματικής, καθώς συναντάμε συχνά τη συγκεκριμένη λειτουργία μέσα στο Κοράνι. Αυτή η χρήση ήταν απύσχα στις διαλέκτους του Ταμίμ, όπου το κατηγορημα βρισκόταν στην ονομαστική πτώση, δομή ορθότερη σύμφωνα με τον γραμματικό Σιμπαουαΐχ, όπως αναφέρεται από τον Girgas στην Rybalkin (2006), καθώς τα αρνητικά μόρια δεν είναι ρήματα:

(10) مَا هَذَا بَشَرًا

ma: ha:ða: bašar-u-n

APN. ANT.APΣ.ENIK. άνθρωπος-ONOM..-ΑΟΡΙΣΤ.

«Αυτός δεν είναι άνθρωπος»

(Rybalkin 2006: 71)

Σε γενικές γραμμές η γλώσσα του Κορανίου αντιπροσωπεύει την ανατολική ομιλία όταν προκύπτουν διαφορές ανάμεσα στη δυτική και την ανατολική αραβική. Στην περίπτωση επίσης διαφόρων συντακτικών δομών με το μόριο εξαίρεσης *šilla:* οι γραμματικοί παρατηρούν ότι στη μία διάλεκτο χρησιμοποιείται η αιτιατική ενώ στην άλλη η ονομαστική πτώση (Versteegh, 2014).

5.14 Σύγχρονες διάλεκτοι - Χιτζάζ

Συγκρίνοντας τις σύγχρονες διαλέκτους με την Κλασική Αραβική, συμπεραίνουμε ότι πολλές από αυτές έχουν σημειώσει σημαντική εξέλιξη όσον αφορά στο πώς

εμφανίζεται η προτασιακή άρνηση, σύμφωνα με τον κύκλο άρνησης του Jespersen (Lucas, 2013).

Στη διάλεκτο του Χιτζάζ, υπάρχουν σήμερα δύο βασικά αρνητικά μόρια, το *ʔla:* και το *ʔma:*, ενώ το τελευταίο εμφανίζεται επίσης σε δύο διαφορετικές μορφές, όταν συντάσσεται με μη ρηματικό κατηγορήμα. Έτσι, ανάλογα με το γένος, έχουμε το αρνητικό μόριο *ʔmu:* για αρσενικό και το αρνητικό μόριο *ʔmi:* για θηλυκό. Ωστόσο το *ʔmu:* πλέον χρησιμοποιείται και για θηλυκά κατηγορούμενα:

(11) أنس مو في البيت

ʔanas mu: fi: al-bait

Άνας APN. ΠΡΟΘ. ΑΡΘ-σπίτι

«Ο Άνας δεν είναι στο σπίτι.»

(Al Zahrani 2015: 3)

(12) أنت مو بشر

ʔanta mu: bašar

ΑΝΤ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ. APN. άνθρωπος

«Εσύ δεν είσαι άνθρωπος.»

(13) أمل مي ذكية

ʔamal mi: ɖakiya

Άμαλ APN. έξυπνη.Ε.

«Η Άμαλ δεν είναι έξυπνη.»

(Al Zahrani 2014: 55)

Το *ʔma:* χρησιμοποιείται επίσης με ρήματα στον ενεστώτα και στον αόριστο:

(14) في الليل ما كان أنس في البيت

fi: al-lail ma: ka:n-a

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-νύχτα ΑΡΝ. είμαι.ΣΥΝ.-3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

'anas fi: al-bait

Άνας ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-σπίτι

«Τη νύχτα ο Άνας δεν ήταν στο σπίτι.»

(Al Zahrani 2015: 10)

(15) في الليل ما يكون أنس في البيت

fi: al-lail ma: yakun

ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-νύχτα ΑΡΝ. είμαι.ΜΗΣΥΝ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.

'anas fi: al-bait

Άνας ΠΡΟΘ. ΑΡΘ.-σπίτι

«Τη νύχτα ο Άνας δεν είναι στο σπίτι.»

(Al Zahrani 2015: 10)

Το αρνητικό μόριο *ʾla:* χρησιμοποιείται στην ποικιλία του Χιτζάζ σε τρεις περιπτώσεις: Ως αρνητική απάντηση με την έννοια 'όχι'. Ως μόριο απαγόρευσης με ρήμα στον ενεστώτα και στην ειδική προστακτική. Ως αρνητικό μόριο στη δομή *ʾla:* ... *ʾšwala:* με τη σημασία 'ούτε...ούτε', όπου μπορεί να συντάσσεται με ρήμα συνοπτικής ή μη συνοπτικής όψης (Al Zahrani, 2015).

Η Αραβική του Χιτζάζ, δεν χρησιμοποιεί τη δομή της διπλής πραγμάτωσης της άρνησης με το αρνητικό μόριο *ʾma:* και το ουσιαστικό *شيء/šay'* που χρησιμοποιούν άλλες σύγχρονες ποικιλίες, όπως η Αιγυπτιακή και η Παλαιστινιακή Αραβική.

Σχετικά με τη δομή αυτή, παραθέτουμε μια ενδιαφέρουσα παρατήρηση του Talmon (1999), ο οποίος επισημαίνει ότι στο κείμενο του Κορανίου, από τις 31 περιπτώσεις όπου συναντάμε τη δομή *αρνητικό μόριο + ρήμα + το ουσιαστικό* *شَيْئًا* *šayan*, συμπεραίνουμε ότι το *شَيْئًا* *šayan* λειτουργεί ως εμφατικό επίρρημα ώστε να δοθεί έμφαση στην άρνηση, όπως φαίνεται στο παρακάτω παράδειγμα, κυρίως από την αγγλική μετάφραση του στίχου:

(16)   وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا

wa-la: ta-ḍurru-hu

και-APN. 2-βλάπτω.ΜΗΣΥΝ.2.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ.-ΑΝΤ.3.ΑΡΣ.ΕΝΙΚ

šay-a-n

κάτι-ΑΙΤ.-ΑΟΡΙΣΤ.

«[...] δεν θα μπορείτε να τον βλάψετε»

«But Him ye would not harm in the least»

(Κοράνι: Σούρα 9: Στίχοι: 9:39:9 – 9:39:11)

Η χρήση αυτή είναι πιθανότατα η ίδια που θα εξελίξει αργότερα το ουσιαστικό *شَيْئًا* *šayan* στο μόρφημα *ش-š* της δομής άρνησης των σύγχρονων διαλέκτων.

6. ΠΙΝΑΚΕΣ

6.1 Η εμφάνιση των αρνητικών μορίων, συνδέσμων και ουσιαστικών στην Προϊσλαμική, στην Κορανική, στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική και στις σύγχρονες διαλέκτους

Στον παρακάτω πίνακα, παρατίθενται τα έντεκα αρνητικά μόρια, σύνδεσμοι και ουσιαστικά που εξετάστηκαν και οι γλωσσικές περιόδους στις οποίες εμφανίζονται:

ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΜΟΡΙΑ/ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ/ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΠΡΟΪΣΛΑΜΙΚΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	ΚΟΡΑΝΙΚΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ
لا/la:	√	√	√	√
ما/ma:	√	√	√	√
ليس/laysa	√	√	√	–
لام/lam	√	√	√	–
لما/lamma:	√	√	–	–
لأن/lan	√	√	√	–
إن/in	√	√	–	–

غَيْرَ / gāyr	√	√	√	- ⁴
لَا تَ / la:ta	√	√	-	-
بَلِّ / bal	√	√	√	-
عَدَمٌ / adamu	-	-	√	-

6.2 Τα αρνητικά μόρια *lā:* και *lāta:* στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική

Στον πρώτο πίνακα παρατίθενται οι βασικότερες χρήσεις του αρνητικού μορίου *lā:* στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική:

Χρήσεις του <i>lā:</i>	ΚΟΡΑΝΙΚΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΡΑΒΙΚΗ
Με ρήμα ενεστώτα	√	√
Με ρήμα αορίστου	√	√ Περιορισμένη χρήση: Μόνο σε θρησκευτικές εκφράσεις και σε εκφράσεις απευχής
Με ειδική προστακτική έγκλιση (απαγόρευση)	√	√
Κατηγορική άρνηση	√	√

⁴ Το *غَيْرَ* / gāyr ωστόσο εξακολουθεί να χρησιμοποιείται στις σύγχρονες διαλέκτους με τη σημασία 'άλλο'.

Με την έννοια ‘ούτε’ (<i>لَا/la:</i>)	√	√
Με τον υποθετικό σύνδεσμο <i>لَوْ/law</i> (<i>لَوْ/lawla:</i>) για να δηλώσει αρνητική υπόθεση	√	√
Με τη σημασία ‘γιατί δεν;’	√ <i>لَوْ/lawla:</i> + ρήμα ενεστώτα ή αορίστου	√ <i>لَا/halla:</i> + ρήμα αορίστου
Σε ιδιωματικές εκφράσεις (π.χ. <i>رَبِّ لَا/la:</i> <i>rayba</i>)	√	√
Σε σύνθετες δομές (π.χ. <i>لَيْكَلْ</i> <i>/likayla:</i>)	√	√

Στον δεύτερο πίνακα παρατίθενται οι βασικότερες χρήσεις του αρνητικού μορίου *لَا/ma:* στην Κορανική και στη Σύγχρονη Πρότυπη Αραβική:

Χρήσεις του <i>لَا/ma:</i>	ΚΟΡΑΝΙΚΗ ΑΡΑΒΙΚΗ	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΟΤΥΠΗ ΑΡΑΒΙΚΗ
Με ρήμα αορίστου	√	√
Με ρήμα ενεστώτα	√	√ Περιορισμένη χρήση: Μόνο σε ειδικές περιστάσεις
Με ρήμα αορίστου για την απόδοση υποθετικού λόγου στο παρελθόν	√	√
Με προθέσεις όπως οι <i>لَا/bi</i> και <i>لَا/min</i>	√	√
Με λειτουργία άρνησης και μαζί εστίασης	–	√
Με αντωνυμία και μη οριστικό κατηγορημα με επίθημα αοριστίας	√ Μη οριστικό κατηγορημα αιτιατικής πτώσης	√ Μη οριστικό κατηγορημα ονομαστικής πτώσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ABD EL JALIL, J.-M.. 1943. *Histoire de la Littérature Arabe*. Παρίσι: G.P. Maisonneuve.

ABDELALI, A., J. COWIE & H.S. SOLIMAN. 2005. Building a Modern Standard Arabic Corpus. Στο *Proceedings of workshop on computational modeling of lexical acquisition. The split meeting*, 1-7. Κροατία.

ABU-CHACRA, F. 2007. *Arabic. An essential Grammar*. Λονδίνο & Νέα Υόρκη: Routledge.

ABULHAB, S.D. 2013. The earliest Classical Arabic Poem Recorded in Writing. Στο *Inscriptional Evidence of pre-Islamic Classical Arabic: Selected Readings in the Nabataean, Musnad, and Akkadian Inscriptions*, 17-24. Νέα Υόρκη: Blautopf Publishing.

AL FANOUS QURANIC SEARCH ENGINE. Διαδικτυακή πηγή: <http://www.alfanous.org>

AL JALLAD, A. 2015. *The earliest stages of Arabic and its linguistic classification*. Διαδικτυακή πηγή: <https://leidenuniv.academia.edu/AhmadAlJallad>

AL JALLAD, A. 2017. *The earliest attestation of laysa and the implications for its etymology*. Διαδικτυακή πηγή: <https://leidenuniv.academia.edu/AhmadAlJallad>

AL SHARKAWI, M. 2008. Pre-Islamic Arabic. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 689-699, 3 τόμ. Λέιντεν – Βοστώνη: Brill.

AL WER, E. 1997. Arabic between reality and ideology. Στο *International Journal of Applied Linguistics*, τόμ. 7, αρ. 2, 251-265. Έσσεξ: University of Essex.

AL ZAHRANI, M.A. 2014. Negation in Non-Verbal Clauses: Modern Standard Arabic (MSA) and Spoken Hijazi Arabic (SHA). Στο *Pakistan Journal of Languages and Translation Studies*, επιμ. Zia-ul-Qayum, Riaz Ahmed Mangrio & Ghulam Ali, 40-65. Πακιστάν: University of Gujrat, Hafiz Hayat Campus, Gujrat.

AL ZHRANI, M.A. 2015. The Syntactic Properties of Negatives. Στο *US-China Foreign Language*, τόμ.13, αρ. 1, 1-18. Τάιφ: David Publishing Company.

AOUN, J.E., E. BENMAMOUN & L. CHOUEIRI. 2010. *The Syntax of Arabic*. Νέα Υόρκη: Cambridge University Press.

ARBERRY, A. J. 1957. *The Seven Odes*. Λονδίνο: George Allen & Unwin Ltd.

BADAWI, E., M.G. CARTER & A. GULLY. 2016. *Modern Written Arabic, A Comprehensive Grammar*, αναθ. έκδ. Λονδίνο & Νέα Υόρκη: Routledge.

BAHLOUL, M. 2008. *Structure and Function of the Arabic Verb*. Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Routledge.

BELGUEDJ, M.S. 1973. La démarche des premiers grammairiens arabes dans le domaine de la syntaxe. Στο *Arabica*, T. 20, Fasc. 2, 168-185. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

BELNAP, R. K. & J. GEE. 1994. Classical Arabic in contact: The transition to near categorical agreement patterns. Στο *Perspectives on Arabic Linguistics 6*, επιμ. M. Eid, V. Cantarino & K. Walters, 121-150. Άμστερνταμ & Φιλαδέλφεια: Benjamins.

BENMAMOUN, E. 2000. *The Feature Structure of Functional Categories: A comparative study of Arabic Dialects*. Νέα Υόρκη & Οξφόρδη: Oxford University Press.

BEESTON, A.F.L. 1981. Languages of Pre-Islamic Arabia. Στο *Arabica*, T. 28 Fc. 2/3, Numéro Spécial Double: *Études de Linguistique Arabe*, 178-186. Λέιντεν: Brill.

BLANCHÈRE, R. 1990. *Histoire de la Littérature Arabe des origines à la fin du 15ème siècle*. Παρίσι: Librairie d'Amérique et d'Orient.

BLUNT, LADY ANN. 1903. *The Seven Golden Odes of Pagan Arabia*. Μπφρ. W. Scawen Blunt. Λονδίνο: Chiswick Press.

CHEJNE, A.G. 1969. *The Arabic Language*. Μινεάπολη: University of Minnesota Press.

DENDANE, Z. & A. DENDANE. 2012. The Negation System in Arabic: an issue for Translation. Στο *Revue Maghrébine des Langues*, τόμ. 1, αρ. 8, 199-212. Αλγερία: Tlemcen University.

ESSEESY, M. 2009. Reanalysis. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 37-43, 4 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

FASSI FEHRI, A., 1993. *Issues in the Structure of Arabic Clauses and Words*. ΗΠΑ: Kluwer Academic Publishers.

FERRANDO, I. 2007. History of Arabic. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 261-268, 2 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

FISCHER, W. 2006. Classical Arabic. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 397-405, 1 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

GRUENDLER, B. 1993. *The development of the Arabic scripts: from the Nabatean era to the first Islamic century according to dated texts*. Ατλάντα: Scholars Press.

JOHNSON, F.E. 1917. The Hanged Odes. Στο *The Sacred Books and Early Literature of the East, Ancient Arabia*, τόμ. 5, επιμ. Charles F. Horne, 19-35. Λονδίνο & Νέα Υόρκη: Parke, Austin, and Lipscomb.

KNAUF, E.A. 2010. Arabo-Aramaic and 'Arabiyya: From Ancient Arabic to Early Standard Arabic, 200 CE – 600 CE. Στο *The Quran in Context - Historical and Literary Investigations into Quranic Milieu*, επιμ. A. Neuwirth, N. Sinai & M. Marx, 197-254. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

LARCHER, P. 2007. L'Arabe Classique: Trop de Négations pour qu'il n'y ait pas quelques-unes de modales. Στο *La Négation, Travaux Linguistiques du CLAIR*, αρ. 20, επιμ. C. Touratier & C. Zaremba, 69-90. Εξ Αν Προβάνς: Publications de l'Université de Provence.

LARCHER, P. 2008. Qu'est-ce que l'arabe du Coran? Réflexions d'un linguiste. Στο *Cahiers de linguistique de l'INALCO*, αρ. 5, 2003-2005. *Linguistique arabe*, επιμ. G. Ayoub & J. Lentin, 27-47. Παρίσι.

LENTIN, J. 2008. Middle Arabic. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 215-224, 3 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

LUCAS, C. 2013. Negation in the history of Arabic and Afro-Asiatic. Στο *The History of Negation in the Languages of Europe and the Mediterranean, Case Studies*, τόμ. 1, επιμ. D. Willis, C. Lucas & A. Breitbarth, 399-451. Οξφόρδη: Oxford University Press.

MEHDI, A. 2015. *Le contre discours coranique*. Βοστώνη: Walter De Gruyter Inc.

OUHALLA, J. 2008. Negation. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 355-360, 3 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

RABIN, C. 1955. The Beginnings of Classical Arabic. Στο *Studia Islamica αρ. 4.*, 19-37. Παρίσι: Maisonneuve & Larose.

RETSÖ, J. 2006. Arab. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 126-133, 1 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

RYBALKIN, V. 2006. Amal. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 67-74, 1 τόμ. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

RYDING, K.C. 2005. *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*. Νέα Υόρκη: Cambridge University Press.

SAKAEDANI, H. 2012. A Comparison between the usage of *laysa* in the *Qur'ān* and *laysa* in Sībawayhi's *Kitāb*. Στο *The Foundations of Arabic Linguistics*, επιμ. Amal E. Marogy, 161-171. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

SELLS, M.A. 1986. The Mu'allāqa of Tarafa. Στο *Journal of Arabic Literature 17*: 21-33. Πενσυλβανία: Haverford College.

SELLS, M.A. 1989. *Desert Tracings: Six Classic Arabian Odes*. Μίντλταουν, Κονέκτικατ: Wesleyan University Press.

TALMON, R. 1999. The Syntactic Category *Maʿul Mutlaq*. Στο *Arabic Grammar and Linguistics*, επιμ. Y. Suleiman, 107-129. Λονδίνο & Νέα Υόρκη: Routledge.

THE QURANIC ARABIC CORPUS. Διαδικτυακή πηγή: <http://corpus.quran.com>

THE HOLY QURAN. English translation of the meanings and Commentary. 1975. Αλ Μεντίνα: The Custodian of the Two Holy Mosques King Fahd Complex For the Printing of The Holy Quran.

VERSTEEGH, K. 1989. La tradition Arabe, le langage, la religion et la raison. Στο *Histoire des idées linguistiques, 1 τόμ. La naissance des métalangages en Orient et en Occident*, επιμ. S. Auroux, 243-259. Βρυξέλλες: Pierre Mardaga.

VERSTEEGH, K. 2000. Language and logic in the Arabic grammatical tradition. Στο *History of the Language Sciences τόμ. 2*, επιμ. S. Auroux, E.F.K. Koerner, H.J. Niederehe & K. Versteegh, 300-306. Βερολίνο & Νέα Υόρκη: Walter De Gruyter.

VERSTEEGH, K. 2002. Dead or alive? The Status of the Standard Language. Στο *Bilingualism in Ancient Society: Language Contact and the Written Text*, επιμ. J.N. Adams, M. Janse & S. Swain, 52-74. Οξφόρδη: Oxford University Press.

VERSTEEGH, K. 2004. From Classical Arabic to the modern Arabic Vernaculars. Στο *Morphology: An International Handbook on Inflection and Word-Formation, Handbooks of linguistics and communication science, τόμ. 2*, επιμ. Booij G, Lehmann C, Mudgan J, Skopeteas S., 1740-1754. Βερολίνο & Νέα Υόρκη: De Gruyter.

VERSTEEGH, K. 2011. Les dialectes Arabes. Στο *Dictionnaire des langues*, επιμ. E. Bonvini, J. Busuttil & A. Peyraube, 336-346. Παρίσι: Presses Universitaires de France.

VERSTEEGH, K. 2014. *The Arabic Language*. Εδιμβούργο: Edinburgh University Press.

VOIGT, R. 2006. Defective Verbs. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 564-565, 1 τόμ. Λέιντεν – Βοστώνη: Brill.

WAHBA, B. 2007. Fronting. Στο *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, επιμ. K. Versteegh, 131-136, 2 τόμ. Λέιντεν – Βοστώνη: Brill.

WILMESEN, D. 2014. *Arabic Indefinites, Interrogatives, and Negators. A Linguistic History of Western Dialects*. Οξφόρδη: Oxford University Press.

ZAMMIT, M. R. 2002. *A comparative Lexical Study of Quranic Arabic*. Λέιντεν & Βοστώνη: Brill.

ΤΟ ΙΕΡΟ ΚΟΡΑΝΙΟ. 2002. Απόδοση στη Νέα Ελληνική: Φιλολογική Ομάδα Κάκτου. Αθήνα: Εκδόσεις Κάκτος.

المعلقات السبع / *al-mu'allaqat as-sab'a*. 2003. Επιμ. عبد العزيز محمد جمعة. Κουβέιτ.

الميداني / AL MAIDANI. 1955. مجمع الامثال / *Majma' al-'amthal*. Κάιρο: مطبعة السنة المحمدية